

Cronfa Dreftadaeth y Loteri

Dosbarthiad Loteri Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol
Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar gyfer y flwyddyn a ddaeth
i ben 31 Mawrth 2013

Cronfa Dreftadaeth y Loteri

Dosbarthiad Loteri Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol
Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon ar gyfer y flwyddyn a ddaeth
i ben 31 Mawrth 2013

Cyflwynir yr adroddiad i'r Senedd yn unol ag adran 34(3) Deddf y
Loteri Genedlaethol ac ati 1993 (fel y'i diwygiwyd gan Ddeddf y Loteri
Genedlaethol 2006), a chyflwynir y cyfrifon i'r Senedd yn unol ag adran
35(5) Deddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993.

Gorchmynnwyd ei argraffu gan Dŷ'r Cyffredin ar 10 Gorffennaf 2013
Cyflwynwyd gan Weinidogion Yr Alban gerbron Senedd Yr Alban
11 Gorffennaf 2013
Cyflwynwyd gerbron Cynulliad Gogledd Iwerddon 2 Medi 2013

Adroddiad yr Ymddiriedolwyr a’r Swyddog Cyfrifyddu	2
Sylwadau’r rheolwyr	2
Adolygiad ariannol	11
Adroddiad tâl	15
Datganiad o gyfrifoldebau’r Ymddiriedolwyr a’r Prif Weithredwr	18
Datganiad llywodraethu	19
Tystysgrif ac Adroddiad y Rheolwr a’r Archwilydd Cyffredinol i Ddau Dŷ’r Senedd a Senedd yr Alban	26
Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr	28
Datganiad o Newidiadau mewn Ecwiti	29
Datganiad o’r Sefyllfa Ariannol	30
Datganiad Llifoedd Arian	31
Cysoni Llifoedd Arian Net i Symudiad mewn Cronfeydd Net	31
Nodiadau i’r Cyfrifon	32
Cyfarwyddiadau Polisi	50
Cyfarwyddiadau polisi yng Nghymru	57
Cyfarwyddiadau polisi mewn perthynas â’r Alban	58
Perfformiad Corfforaethol	60
Cynnydd ar Brosiectau Dros £5miliwn	62
Monitro Cyflogaeth	64

© **Hawlfraint Cronfa Goffa’r Dreftadaeth Genedlaethol 2013**
Gellir atgynhyrchu’r testun yn y ddogfen hon (ac eithrio’r Arfau Brenhinol a logos adrannol neu logos asiantaeth eraill, lle bônt yn bresennol) yn rhad ac am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyhyd â’i fod yn cael ei atgynhyrchu’n gywir ac nad yw’n cael ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol.

Rhaid cydnabod bod y deunydd yn hawlfraint Cronfa Goffa’r Dreftadaeth Genedlaethol a nodi teitl y ddogfen. Lle rydym wedi nodi unrhyw ddeunydd hawlfraint trydydd parti bydd rhaid i chi gael caniatâd y deiliaid hawlfraint dan sylw.

Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â’r cyhoeddiad hwn atom ni yn National Heritage Memorial Fund, 7 Holbein Place, London SW1W 8NR.

Gallwch lawrlwytho’r cyhoeddiad hwn o www.hlf.org.uk

ISBN: 9780102983166

Argraffwyd yn y DU ar gyfer y Llyfrfa Gyfyngedig ar ran Rheolwr Llyfrfa Ei Mawrhydi.

ID: 2556898 07/13

Argraffwyd ar bapur sy’n cynnwys o leiaf 75% o ffibr wedi’i ailgylchu.

Sylwadau'r rheolwyr
Gwybodaeth gefndir
Caiff Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol (CGDG neu 'y Gronfa') ei mireinio a'i gweinyddu gan gorfforaeth o'r enw Ymddiriedolwyr Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol, sy'n cynnwys Cadeirydd ac nid mwy na 14 o aelodau eraill a benodwyd gan y Prif Weinidog. Sefydlwyd y Gronfa ar 1 Ebrill 1980 gan Ddeddf Treftadaeth Genedlaethol 1980 ('Deddf 1980') mewn olyniaeth i'r Gronfa Dir Genedlaethol fel coffâd i'r rheiny sydd wedi rhoi eu bywydau ar gyfer y Deyrnas Unedig. Mae'n derbyn cymorth grant blynyddol gan y llywodraeth i'w galluogi i ddyfarnu grantiau. Cafodd pwerau a chyfrifoldebau'r Ymddiriedolwyr eu hymestyn gan ddarpariaethau Deddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993 ('Deddf 1993'), Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1997 ('Deddf 1997') a Deddf y Loteri Genedlaethol 1998 ('Deddf 1998').

O dan Ddeddf 1993, daeth CGDG yn gyfrifol hefyd am ddosbarthu'r gyfran honno o enillion y Loteri Genedlaethol a glustnodir i'r dreftadaeth. Rhaid i CGDG baratoi cyfrifon ar wahân ar gyfer derbyn a dyrannu cymorth grant ac ar gyfer ei gweithrediad yn ddosbarthwr arian y Loteri Genedlaethol. Mae Ymddiriedolwyr wedi dewis cyfeirio at y cyllid fel CGDG ar gyfer symiau a ddyrannwyd o dan ddarpariaethau Deddf 1980 ac fel Cronfa Dreftadaeth y Loteri (CDL) ar gyfer y derbyniadau o dan ddarpariaethau Deddf 1993.

O dan adran 21(1) Deddf 1993, cynhelir cronfa a elwir yn Gronfa Ddosbarthu'r Loteri Genedlaethol (CDdLG) o dan reolaeth a goruchwyliaeth yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon. Caiff pob swm a geir gan ddaliwr trwydded y Loteri Genedlaethol o dan adran 5(6) ei dalu i'r Ysgrifennydd Gwladol a'i roi ganddi yn CDdLG. Mae CGDG yn ymgeisio i CDdLG am gyllid i fodloni ei rwymedigaethau am dalu grantiau'r Loteri a chostau gweinyddu.

O dan adran 22 Deddf 1993, bydd yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y

Cyfryngau a Chwaraeon yn dyrannu 20% o'r swm a delir i mewn i CDdLG ar gyfer gwariant ar y dreftadaeth genedlaethol, neu'n gysylltiedig â hi. Mae Adran 23(3) yn sefydlu mai Ymddiriedolwyr CGDG yw dosbarthwyr y gyfran honno. Lleihawyd y dyraniad canran i 16% ym mis Hydref 1997 ar ôl i'r Llywodraeth greu'r Gronfa Cyfleoedd Newydd. Fe'i cynyddwyd yn ol i 20% o 1 Ebrill 2012, ar ôl bod ar 18% trwy gydol 2011–12.

Paratowyd y cyfrifon hyn mewn ffurf a gyfarwyddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon gyda chaniatâd Trysorlys EM yn unol ag adran 35(3) Deddf 1993.

Prif weithgareddau
O dan adran 3 a 3a Deddf 1980, gall CGDG wneud grantiau a benthyciadau allan o'r Gronfa at ddiben cael, cynnal neu ddiogelu:

- a) unrhyw dir, adeilad neu strwythur sydd, ym marn yr Ymddiriedolwyr, o ddiddordeb golygfaol, hanesyddol, esthetig, archaeolegol, pensaernïol neu wyddonol eithriadol;
- b) unrhyw wrthrych sydd, yn eu barn hwy, o ddiddordeb hanesyddol, artistig neu wyddonol eithriadol;
- c) unrhyw gasgliad neu grŵp o wrthrychau, sy'n gasgliad neu grŵp sydd yn ei gyfanrwydd o ddiddordeb hanesyddol, artistig neu wyddonol eithriadol yn eu barn hwy.

Mae Adran 4 Deddf 1980 (fel y'i diwygiwyd) yn ymestyn pwerau'r Ymddiriedolwyr i wella arddangosiad eitemau o ddiddordeb eithriadol i'r dreftadaeth genedlaethol drwy roi cymorth ariannol i adeiladu, trawsnewid neu wella unrhyw adeilad er mwyn darparu cyfleusterau a gynllunnir i hyrwyddo mwynhad y cyhoedd neu ddatblygu gwybodaeth y cyhoedd.

O dan Ddeddf 1997, gall yr Ymddiriedolwyr bellach gynorthwyo hefyd â phrosiectau sy'n anelu at gynyddu dealltwriaeth a mwynhad y cyhoedd o'r dreftadaeth ac anelu at ddehongli a chofnodi agweddau pwysig ar hanes,

hanes naturiol a thirwedd y genedl. Ar ôl ymgynghori ag ymgeiswyr posibl, cynghorwyr a chyrrff eraill, sefydlwyd mentrau newydd pellach – yn ymdrin â grantiau refeniw (i ehangu mynediad yn gyffredinol i'r dreftadaeth), yn ogystal ag ym meysydd archaeoleg, trefluniau, technoleg gwybodaeth ac addysg. Rhoddodd Deddf 1998 y pŵer i'r Ymddiriedolwyr ddirprwyo penderfyniadau am grantiau Loteri i staff a hefyd i bwyllgorau sy'n cynnwys rhai aelodau nad ydynt yn Ymddiriedolwyr.

Nodau
Mae gan yr Ymddiriedolwyr dri nod craidd ar gyfer eu gweithgareddau dosbarthu'r Loteri, sy'n diffinio'n fras sut y maent yn ceisio gwella ansawdd bywyd drwy'r dreftadaeth. Dyma'r nodau craidd:

- diogelu treftadaeth amrywiol y DU er mwyn i genedlaethau presennol a chenedlaethau'r dyfodol ei chyrraedd a'i mwynhau;
- helpu mwy o bobl, ac amrywiaeth ehangach o bobl, i gymryd rhan yn eu treftadaeth a gwneud penderfyniadau yn ei chylch;
- helpu pobl i ddysgu am eu treftadaeth eu hunain a threftadaeth pobl eraill.

Fel sefydliad, ymgeisiwn i gyflawni cynildeb, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd ym mhob peth a wnawn. Hefyd, mae eglurder, blaenoriaethu, doethineb, awdurdod cyfrifol ac atebolrwydd yn egwyddorion craidd i ni. Maent yn llywio ein hymagwedd at ariannu, a'r modd y gweithiwn gyda chwsmeriaid a chydweithwyr. Ein nod yw cael ein hadnabod ym mha le bynnag y gweithiwn, a hynny drwy arfer a chyflwyniad cyson, a chynnal ar yr un pryd yr hyblygrwydd i ymateb i wahaniaethau ac anghenion trwy ein timau lleol ar draws y DU.

Offerynnau Ariannol
Mae Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol 7 'Offerynnau Ariannol: Datgeliadau' (IFRS 7) yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu'r rôl a chwaraeodd offerynnau ariannol yn ystod y cyfnod, yn creu neu'n newid y risgiau y mae

endid yn eu hwynebu wrth gynnal ei weithgareddau. Mae offerynnau ariannol yn chwarae rhan fwy cyfyngedig o lawer o ran creu neu newid risg ar gyfer CGDG nag a fyddai'n nodweddiadol o'r cwmnïau rhestredig y mae IFRS 7 yn bennaf berthnasol iddynt. Nid oes gan CGDG bwerau i fenthyg, ond gall fuddsoddi cyllid a ddeillir o gymorth grant. Cynhyrchir asedau a rhwymedigaethau ariannol gan weithgareddau gweithredol o ddydd i ddydd ac nid ystyrir eu bod yn newid y risgiau y mae'r sefydliad yn eu hwynebu.

Risg hylifedd
Yn 2012–13, roedd £367miliwn (99%) o incwm net dosbarthu Loteri CGDG ar ôl tynnu ein cyfraniad i Gronfa Ddosbarthu Loteri'r Gemau Olympaidd, yn deillio o'r Loteri Genedlaethol. Roedd gweddill yr incwm yn deillio o adenillion buddsoddiad o'r balans sy'n cael ei ddal gyda CDdLG, £2filiwn (1%), ynghyd â llog banc bach ac incwm amrywiol. Mae'r Ymddiriedolwyr yn cydnabod bod eu hymrwymiaadau caled (h.y. y dyfarniadau hynny lle mae contract grant ar waith) a'u symiau taladwy eraill yn fwy na gwerth y cyllid yn CDdLG ar 31 Mawrth 2013. Fodd bynnag, ystyria'r Ymddiriedolwyr nad yw eu gweithgareddau dosbarthu'r Loteri yn agored i risgiau hylifedd sylweddol gan eu bod yn fodlon y bydd ganddynt ddigon o adnoddau hylifol yn CDdLG a'r banc i dalu pob cais tebygol am daliadau grant yn y blynyddoedd nesaf. Mae'r Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS) wedi hysbysu'r Ymddiriedolwyr nad oes ganddi unrhyw gynlluniau i newid trefniadau dosbarthu'r Loteri ar gyfer y sector treftadaeth. Yn wir, mae DCMS wedi cynyddu'r gyfran treftadaeth o arian achosion da y Loteri Genedlaethol i 20% o fis Ebrill 2012. Mae Ymddiriedolwyr wedi pennu strategaeth hirdymor ar gyfer dyfarnu grantiau er mwyn sicrhau bod eu rhwymedigaethau dosbarthu'r Loteri yn unol â'i hasedau, a bod Ymddiriedolwyr yn gallu bodloni'u hymrwymiaadau hyd at 2023, pan ddaw pedwaredd drwydded y Loteri i ben. Felly, hyd yn oed pe bai gostyngiad hirdymor yn incwm y Loteri, byddai Ymddiriedolwyr yn gallu addasu cyllidebau grant blynyddol i wneud iawn am hynny.

Risg marchnad a risg cyfradd llog

Mae asedau ariannol gweithgareddau dosbarthu Loteri'r Ymddiriedolwyr wedi'u buddsoddi yn CDdLG, sy'n buddsoddi mewn band cul o asedau risg isel fel bondiau llywodraeth ac arian parod. Nid oes gan yr Ymddiriedolwyr unrhyw reolaeth ar fuddsoddiad y cyllid hwn. Am y ddau reswm hyn, nid ydym wedi cynnal dadansoddiad sensitifrwydd o risgiau marchnad. Ar ddyddiad y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol, gwerth marchnad ein buddsoddiadau yn CDdLG oedd £475miliwn. Fe'n hysbysir gan DCMS fod cyllid yn CDdLG wedi ennill 0.78% ar gyfartaledd yn y flwyddyn. Caiff balansau arian parod, a dynnir i lawr o CDdLG i dalu ymrwymadau grant a chostau gweithredu, eu dal mewn cyfrifon banc cyfradd newidiol mynediad sydyn, a oedd yn cario cyfradd llog o 0.35% yn y flwyddyn. Mae'r gostyngiad cyflym mewn cyfraddau llog marchnad yn 2008 wedi cael effaith sylweddol ar adenillion buddsoddi, ond gan nad oes llawer o le i gyfraddau ostwng ymhellach, mae'r risg yn fach. Y balans arian parod ar ddiwedd y flwyddyn oedd £10miliwn. Ystyria'r Ymddiriedolwyr nad yw eu gweithgareddau dosbarthu'r Loteri yn agored i risgiau cyfradd llog sylweddol. Cyfraddau llog o ddim oedd gan asedau ariannol a rhwymedigaethau ariannol eraill.

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Balansau arian parod		
- sterling ar gyfraddau llog cyfnewidiol	9,912	2,960
- sterling ar gymysgedd o gyfraddau sefydlog	475,331	375,270
	485,243	378,230

Risg credyd

Mae'r ffigur ar gyfer symiau derbyniadwy yn cynnwys rhagdaliadau (ar brydlesi eiddo yn bennaf) a balansau o fewn y llywodraeth. Gyda DCMS neu gyrff y mae'n eu noddi y mae'r balansau o fewn y llywodraeth yn bennaf, ac ad-dalwyd pob un ohonynt erbyn amser llofnodi'r cyfrifon. Nid ystyria'r Ymddiriedolwyr fod eu gweithgareddau dosbarthu'r Loteri yn agored i risg credyd sylweddol.

Risg arian tramor

Nid yw gweithgareddau dosbarthu Loteri yr Ymddiriedolwyr yn agored i unrhyw risgiau arian tramor.

Asedau ariannol yn ôl categori

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Asedau yn unol â'r Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol		
- buddsoddiadau ar gael i'w gwerthu	475,331	375,270
- arian a symiau cyfwerth ag arian	9,912	2,960
- benthyciadau a symiau derbyniadwy	4,303	9,557
	489,546	387,787

Rhwymedigaethau ariannol yn ôl categori

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Rhwymedigaethau yn unol â'r Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol		
- darpariaeth	0	0
- rhwymedigaethau ariannol eraill		
• ymrwymadau grant	740,217	625,940
• symiau taladwy gweithredol	604	370
• symiau taladwy eraill	364	323
• croniadau	1,670	1,663
	742,855	628,296

Gwerthoedd teg

Nodir isod gymhariaeth, yn ôl categori, o werthoedd llyfr a gwerthoedd teg asedau a rhwymedigaethau ariannol CDL ar 31 Mawrth 2013.

Asedau ariannol ar 31 Mawrth 2013		
	Gwerth llyfr £'000	Gwerth teg £'000
Arian parod ¹	9,912	9,912
Buddsoddiadau ²	475,331	475,331
Symiau Derbyniadwy ³	4,303	4,303
	489,546	489,546

Asedau ariannol ar 31 Mawrth 2012		
	Gwerth llyfr £'000	Gwerth teg £'000
Arian parod	2,960	2,960
Buddsoddiadau	371,884	375,270
Symiau Derbyniadwy	9,557	9,557
	384,401	387,787

Rhwymedigaethau ariannol ar 31 Mawrth 2013		
	Gwerth llyfr £'000	Gwerth teg £'000
Ymrwymadau grant ⁴	740,217	740,192
Symiau taladwy gweithredol ⁵	604	604
Symiau taladwy eraill ⁵	364	364
Croniadau ⁵	1,670	1,670
	742,855	742,830

Rhwymedigaethau ariannol ar 31 Mawrth 2012		
	Gwerth llyfr £'000	Gwerth teg £'000
Ymrwymadau grant	625,940	625,940
Symiau taladwy gweithredol	370	370
Symiau taladwy eraill	323	323
Accruals	1,663	1,663
Darpariaeth	0	0
	628,296	628,296

Sail prisiad teg

- Y ffigur yma yw gwerth adneuron gyda banciau masnachol. Disgwylir bod gwerth llyfr yn gyfwerth â gwerth teg.
- Rheolir buddsoddiadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon. Mae'n darparu manylion i'r Ymddiriedolwyr am gost llyfr a gwerth teg ein balansau ar ddyddiad y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol.
- Ni thbyir bod darpariaeth ar gyfer drwgddyledion yn angenrheidiol. Nid yw'r un o'r dyledion yn rhai hirdymor ac nid oes unrhyw gyfradd llog wedi'i chymhwyso i'r benthyciad.
- Er y datgelwn \$444miliwn o ymrwymadau grant fel rhai nad ydynt i'w talu tan ar ôl un flwyddyn, nid ydym wedi gwneud addasiad gwerth teg. Mae rhwymedigaeth contractiol gan Ymddiriedolwyr i dalu'r symiau hyn ar alwad, yn amodol ar contract, ac felly gallai'r symiau gael eu talu o fewn y 12 mis nesaf.
- Mae'r holl symiau taladwy yn ddyledus o fewn termau contractiol arferol, 14-30 diwrnod fel arfer, ac felly nid oes unrhyw wahaniaeth yn bodoli rhwng cost llyfr a gwerth teg.

Rhwymedigaethau ariannol yn aeddfedu

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Mewn llai na blwyddyn	742,855	628,296
Mewn mwy na blwyddyn, ond llai na dwy flynedd	0	0
Mewn dwy i bum mlynedd	0	0
Mewn mwy na phum mlynedd	0	0
	742,855	628,296

Mae'r Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol yn datgelu'r ffigur uchod wedi'i wahanu rhwng symiau sy'n ddyledus mewn un flwyddyn a symiau sy'n ddyledus mewn mwy na blwyddyn. Mae'r rhaniad hwnnw wedi'i seilio ar brofiad blaenorol o symiau wedi'u tynnu i lawr gan grantïon gan nad yw ein contractau gyda grantïon yn cynnwys rhaniad felly. Yn ddamcaniaethol, gallai grantïon hawlio eu grant cyfan yn y 12 mis nesaf pe bai eu prosiectau'n cael eu cwblhau yn y cyfnod hwnnw. Felly, rydym wedi mabwysiadu ymagwedd ochelgar ac wedi dangos

aeddfedrwydd rhwymedigaethau i gyd o fewn blwyddyn.

Datblygiadau'r dyfodol

Mae amcanestyniadau gan DCMS o'r incwm tebygol o'r Loteri Genedlaethol yn awgrymu y bydd adenillion yn parhau ar eu lefel uchel bresennol, a disgwylwn dderbyn oddeutu £373miliwn yn 2013-14. Yn ogystal, mae'r posibilrwydd y gallai fod adenilliad bach o ryw faint o'r cyllid a gymerwyd oddi wrthym i ariannu'r Gemau Olympaidd. Mae'r Ymddiriedolwyr felly wedi cynyddu'u cyllideb ar gyfer dyfarniadau grant yn 2013-14 o £375miliwn i £402.5miliwn. Yn y tymor hwy, disgwylir y bydd y gyllideb dyfarniadau yn dychwelyd i'r lefel £375miliwn, ond yn amlwg bydd yr Ymddiriedolwyr yn monitro incwm yn fanwl dros y 12 mis nesaf ac yn diwygio cyllidebau grantiau yn y dyfodol fel bo'n briodol.

Mae ein fframwaith strategol newydd bellach yn weithredol ac mae'r penderfyniadau cyntaf i'w gwneud yn unol ag ef ym mis Ebrill 2013. Mae'r fframwaith yn nodi ein huchelgeisiau hyd at 2018, ac roedd yn ganlyniad ymgynghoriadau â rhanddeiliaid dros y flwyddyn neu ddwy ddiwethaf. Mae nifer fawr o newidiadau yn y ffordd y cynhaliwn fusnes.

Mae nifer o raglenni grant newydd a diwygiedig wedi'u creu fel y rhaglen i roi grantiau i helpu deall effaith y Rhyfel Byd Cyntaf sy'n dathlu ei ganmlwyddiant yn 2014. Mae rhaglenni newydd eraill yn cynnwys Rhannu Treftadaeth, sy'n rhoi grantiau hyd at £10,000 i unrhyw grŵp dielw sydd eisiau archwilio a dathlu treftadaeth eu cymuned, megis drwy ddigwyddiadau, arddangosfeydd a gwyliau, neu gynhyrchu cyhoeddiadau hanes lleol. Mae'r rhaglen Ein Treftadaeth yn disodli'r rhaglen Eich Treftadaeth ac mae'n cefnogi pob math o brosiectau treftadaeth. Rydym wedi cynyddu'r uchafswm grant sydd ar gael trwy broses wneud cais un rownd i £100,000. Gwnaethom hyn i ymateb i'r galw am gymorth ar gyfer prosiectau cyfalaf bach a chanolig. Bydd y rhaglen Menter Treftadaeth yn cynorthwyo ag atgyweirio, addasu ac adnewyddu adeiladau hanesyddol a safleoedd diwydiannol ar gyfer defnydd olaf sy'n cyfrannu'n weithredol at ddatblygiad

cynaliadwy mewn ardaloedd dan anfantais economaidd.

Rydym hefyd wedi adfywio ein rhaglen Sgiliau ar gyfer y Dyfodol ac ehangu ein rhaglen Catalydd. Mae Sgiliau ar gyfer y Dyfodol yn cynorthwyo hyfforddiant yn y gwaith mewn sgiliau sydd eu hangen i ofalu am adeiladau, tirweddau, cynefinoedd, rhywogaethau, a chasgliadau amgueddfeydd ac archifau, yn ogystal â pharatoi pobl i arwain rhaglenni addysg ac allgymorth, rheoli gwirfoddolwyr a defnyddio technoleg newydd. Mae Catalydd yn rhaglen dreftadaeth a chelfyddydau ar draws y sector cyfan i helpu sefydliadau diwylliannol i arallgyfeirio'u ffrydiau incwm a chael gafael ar fwy o gyllid o ffynonellau preifat. Mae'r rhaglen yn cynnig y cyfle i sefydliadau symud eu harbenigedd codi arian a datblygu i'r lefel nesaf.

Rydym hefyd yn dod â'r rhaglen grant Grantiau Atgyweirio ar gyfer Mannau Addoli yn Lloegr yn fewnol, ac yn ei ail-frandio yn Grantiau ar gyfer Mannau Addoli. English Heritage fu'n gyfrifol am weinyddu'r rhaglen yn flaenorol, a bydd yn parhau i weinyddu dyfarniadau a wnaed mewn blynyddoedd blaenorol.

O dan y fframwaith rydym wedi newid pwyslais yr hyn yr ydym yn chwilio amdano mewn prosiect llwyddiannus sy'n cael cymorth grant. Bellach, mae ein dull gweithredu yn canolbwyntio ar ganlyniadau. Wrth asesu prosiectau byddwn yn ystyried yr ystod eang o fuddion y gall prosiectau eu cyflawni, a byddwn yn rhoi pwyslais ychwanegol ar y canlyniadau yr ydym yn eu parchu fwyaf, fel dysgu. Mae ein nod fel a ganlyn:

Canlyniadau ar gyfer treftadaeth

Gyda'n buddsoddiad ni, bydd treftadaeth:

- yn cael ei rheoli'n well
- mewn cyflwr gwell
- yn cael ei dehongli a'i hesbonio'n well
- yn cael ei hadnabod/ei chofnodi

Canlyniadau ar gyfer pobl

Gyda'n buddsoddiad ni, bydd pobl:

- wedi datblygu sgiliau
- wedi dysgu am dreftadaeth

- wedi newid eu hagweddau a/neu ymddygiad
- wedi cael profiad y gwnaethant ei fwynhau
- wedi gwirfoddoli o'u hamser

Canlyniadau ar gyfer cymunedau

Gyda'n buddsoddiad ni:

- bydd llai o effeithiau amgylcheddol
- bydd mwy o bobl ac ystod ehangach o bobl wedi ymgysylltu â threftadaeth
- bydd yr ardal/gymuned leol yn lle gwell i fyw ac i weithio ynddi, neu i ymweld â hi
- bydd yr economi leol yn cael ei hybu
- bydd y sefydliad sy'n derbyn y grant yn fwy cydnerth.

Mae CDL wedi ymrwymo i ddod ag arweinwyr a llunwyr barn at ei gilydd i ystyried dyfodol treftadaeth fel rhan o'i Strategaeth Eiriolaeth 2013–15. Mae rhaglen o ymgysylltu sy'n dechrau eleni wrthi'n cael ei thrafod, gyda chyfres o ddigwyddiadau llai ar draws y DU yn arwain at drafodaeth a chynhadledd yn Llundain yn nodi 20 mlynedd o gyllid y loteri, wedi'i hamserlennu dros dro ar gyfer yr haf 2014. Y teitl gweithio yw 'Busnes Treftadaeth', a bydd yn canolbwyntio ar ein themâu fel Twf, Cymunedau a Chenedlaethau'r Dyfodol.

Ymgynghori â chyflogeion

Mae natur gweithrediadau'r Gronfa yn golygu bod staff sy'n prosesu ceisiadau grant yn gweithio'n agos gyda'r Ymddiriedolwyr. Mae staff yn ymwneud â gwerthuso a monitro prosiectau, ac yn ymweld ag ymgeiswyr gyda'r Ymddiriedolwyr. Mae llawer o aelodau staff yn mynychu cyfarfodydd yr Ymddiriedolwyr, er mwyn iddynt fod yn ymwybodol o feddwl am ddatblygiad y Gronfa a'i gweithrediadau. Yn ogystal, mae uwch reolwyr yn sicrhau – drwy grynodedau o gyfarfodydd y Bwrdd Rheoli yn y briff craidd misol, cyfarfodydd wyneb yn wyneb a lefel uchel o hygyrchedd personol – y gellir mynd i'r afael yn rhwydd â materion sy'n peri gofid i staff. Mae'n hanfodol y caiff yr holl staff y cyfle i gyfrannu at ddatblygiad y Gronfa yn ogystal â chyflawni eu potensial eu hunain drwy ymgynghori a thrafod yn rheolaidd. I'r perwyl hwn, mae Cyngor Staff yn bodoli. Mae'n cynnwys cynrychiolwyr o bob adran, ac yn trafod materion o ddiddordeb

i staff, gyda chynrychiolwyr o'r rheolwyr. Mae'n cyfarfod naw gwaith y flwyddyn.

Cyfle cyfartal

Fel cyflogwr, mae CGDG yn cadw at ddeddfwriaeth cyfle cyfartal. Nid yw'r Gronfa yn gwahaniaethu yn erbyn staff nac ymgeiswyr cymwys am swyddi gwag ar sail rhyw, statws priodasol, hil, lliw, cenedligrwydd, tarddiad ethnig, cred grefyddol, anabledd, oedran na chyfeiriadedd rhywiol. Cymerir pob cam posibl i sicrhau bod staff yn cael eu trin yn gyfartal ac yn deg a bod penderfyniadau am recriwtio, dewis, hyfforddi, dyrchafu a rheoli gyrfa yn seiliedig ar feini prawf gwrthrychol sy'n gysylltiedig â'r swydd yn unig. Nid yw CGDG yn goddef unrhyw fath o wahaniaethu, aflonyddu nac erledigaeth. Mae'r Gronfa'n croesawu ceisiadau swydd gan bobl ag anableddau, ac ar hyn o bryd mae oddeutu 5.3% (2011–12: 6%) o'n gweithlu yn bobl ag anableddau datganedig. Mae gofyn i'r holl staff gydweithredu i wneud i'r polisi hwn weithio'n effeithiol.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae Grŵp Gweithredu Anabledd y Staff wedi cyfarfod ddwywaith ac wedi parhau â'r cysyniad o wahodd elusennau dethol i fynychu a chyflwyno i'r staff yn dilyn y cyfarfod busnes. Roedd niiferoedd da yn y cyfarfodydd hyn ac mae'r fformat yn sicrhau bod cydweithwyr yn y swyddfeydd rhanbarthol a gwledig yn gallu fideogynadleddu yn y sesiwn, a chynyddu nifer y cyfranogwyr felly. Yn 2012–13, gwahoddwyd cynrychiolwyr o Dyslexia Assessment and Consultancy ac Action on Hearing Loss, ac ynghyd â hyfforddiant arall yn ymwneud ag amrywiaeth a chydaddoldeb, mae hyn wedi galluogi staff i gael yr hyder i ddatgan anabledd.

Symiau sy'n daladwy

Mae CGDG yn cydymffurfio â'r safon lywodraeth-gyfan ar dalu biliau a Chod Ymarfer Talu Gwell CBI, sef talu pob bil dilys ymhen 30 diwrnod. Yn 2012–13, oed cyfartalog yr anfonebau a dalwyd oedd deg diwrnod gwaith (2011–12: 8 diwrnod). Talwyd dros 90% o anfonebau ymhen 30 diwrnod calendr (2011–12: 95%).

Ffordd arall o fesur ein hymrwymiad i dalu cyflenwyr yw'r gymhareb diwrnodau credydwy – sef cymhareb y symiau masnach sy'n daladwy ar ddiwedd y flwyddyn i gyfanswm gwerth pryniannau yn ystod y flwyddyn wedi'i fynegi yn nhermau diwrnodau. Ar 31 Mawrth 2013, y ffigur oedd 27 diwrnod (2011–12: 19 diwrnod).

Rhwymedigaethau pensiwn

Mae'r Gronfa yn gwneud cyfraniadau at gynlluniau pensiwn staff. Heblaw am wneud y taliadau hyn, nid oes gan y Gronfa unrhyw rwymedigaethau pensiwn. Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn y Nodiadau i'r Cyfrifon.

Trefniadau treth cyflogeion y sector cyhoeddus

Yn dilyn pryderon diweddar ynghylch osgoi talu treth yn y sector cyhoeddus, mae'r Trysorlys yn mynnu bellach bod pob corff llywodraeth ganolog yn adrodd am faterion treth uwch reolwyr a contractwyr hirdymor. Yn benodol, mae'r Trysorlys yn mynnu bod pob uwch reolwr ar y gyflogres. Maent hefyd yn mynnu bod contractwyr yn rhoi sicrwydd ynghylch eu rhwymedigaethau treth incwm ac yswiriant gwladol – dylid terfynu'r contract os na ddarperir y sicrwydd hwnnw.

Mae pob un o uwch gyflogeion CGDG, yn cynnwys yr Ymddiriedolwyr ac aelodau pwyllgor rhanbarthol/gwledig, ar y gyflogres, ac felly, yn talu treth ac yswiriant gwladol ar yr arian a dderbyniant gennym ni. Nid oes yr un contractwr tymor hir y mae ei incwm yn uwch na throthwy'r Trysorlys, sef £220 y diwrnod, ac felly nid ydym wedi gofyn am sicrwydd ynghylch eu trefniadau treth.

Cofrestr buddiannau

Fel mater o bolisi a gweithdrefn, mae'r Ymddiriedolwyr yn datgan unrhyw fuddiannau uniongyrchol mewn ceisiadau grant a pherthnasoedd masnachol â CGDG ac yn eithrio eu hunain o'r prosesau arfarnu, trafod a phenderfynu grantiau perthnasol yn CGDG. Yn eu cysylltiadau ag ymgeiswyr grant, mae'r Ymddiriedolwyr yn ceisio osgoi lefelau ymglymiad neu ddylanwad a fyddai'n anghydnaws â'u cyfrifoldebau fel Ymddiriedolwr CGDG. Mae trefniadau cyfatebol i staff adrodd am fuddiannau ac

osgoi gwrthdaro buddiannau posibl. Mae'r Gofrestr Buddiannau Ymddiriedolwyr ar gael i'r cyhoedd ei gweld drwy gysylltu ag Ysgrifennydd y Bwrdd, 7 Holbein Place, Llundain SW1W 8NR.

Penodi archwilwyr
Mae Deddf 1980 yn darparu ar gyfer archwilio cyfrifon blyneddol CGDG gan y Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol. Mae Deddf 1993 yn ymestyn hyn i weithgareddau dosbarthu Loteri'r Ymddiriedolwyr.

Rhanddeiliaid allweddol
Prif randdeiliad gweithgareddau dosbarthu Loteri'r CGDG yw DCMS, sydd hefyd yn rheoli CDdLG sy'n buddsoddi'r arian a geir o'r Loteri Genedlaethol ac a wnaeth gyd-ariannu ein rhaglen grant Catalydd yn 2012–13. Y rhanddeiliaid allweddol eraill yw corff sy'n prosesu asesiadau ar ein rhan ar gyfer rhaglen grant – sef English Heritage (rhaglen Grantiau Atgyweirio ar gyfer Mannau Addoli yn Lloegr) – a'r Gronfa Loteri Fawr, sy'n cyfrannu at ein rhaglen grant Parciau i Bobl yn Lloegr.

Digwyddiadau ar ôl y cyfnod adrodd
Ni chafwyd unrhyw ddigwyddiadau ar ôl 31 Mawrth 2013 hyd at ddyddiad llofnodi'r cyfrifon hyn gan y Swyddog Cyfrifyddu, y mae angen eu dwyn i sylw'r darlennydd. Awdurdodwyd y cyfrifon gan y Swyddog Cyfrifyddu i'w cyhoeddi ar 5 Gorffennaf 2013, sef y dyddiad yr ardystiwyd y cyfrifon gan y Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol.

Polisiau amgylcheddol ac adrodd ar gynaliadwyedd
Mae'r Trysorlys yn pennu gofyniad ar holl gyrff y sector cyhoeddus i gynhyrchu adroddiadau cynaliadwyedd o 2011–12. Roedd 2010–11 yn 'rhediad ffug' ac o 1 Ebrill 2010, mae CGDG wedi cofnodi ei ôl-troed carbon o ran teithio busnes, gwastraff a gynhyrchwyd a'r defnydd o ynni. Fodd bynnag, 2010–11 oedd blwyddyn gyntaf casglu'r wybodaeth ac nid oedd yn llinell sylfaen ddibynadwy; er enghraifft, ni wnaeth yr un o'n landlordiaid ddarparu ffigurau ar gyfer oriau cilowat o nwy na thrydan a ddefnyddiwyd, ac ni oeddent

ychwaith yn gallu bilio'n ddigon cyflym ar ddiwedd y flwyddyn i ddarparu ffigurau mewn pryd ar gyfer cynhyrchu'r cyfrifon diwedd blwyddyn. Golyga hyn ein bod yn aml wedi gorfod defnyddio amcangyfrifon ar gyfer y rhan fwyaf o swyddfeydd. O 2011–12 rydym wedi casglu oriau cilowat ar gyfer nwy a thrydan, a chawsom fwy o anfonebau am y cyfnod. 2011–12 felly yw'r llinell sylfaen ddibynadwy gyntaf i ni allu monitro tueddiadau yn ei herbyn.

Nid yw'r Ymddiriedolwyr yn gweld fawr o bwynt dyrannu adroddiadau cynaliadwyedd rhwng eu gweithgareddau cymorth grant a'u gweithgareddau dosbarthu arian y Loteri. O ganlyniad, mae'r wybodaeth isod yn cwmpasu holl weithgareddau CGDG.

Crynodeb o berfformiad
Mae ein hallyriadau wedi gostwng yn 2012–13, a hynny oherwydd ein bod wedi lleihau maint ein hystad. Rydym hefyd wedi cynyddu nifer y staff sy'n gweithio yn yr ystad lai, felly bu gostyngiad mwy fyth yn y ffigurau cyfwerth ag amser llawn.

Dim ond dros un o'r adeiladau y mae'n gweithio ynddo y mae gan CGDG reolaeth drosto, sef y pencadlys yn Llundain. Yn 2010–11 fe wnaethom osod boeleri newydd ar gyfer gwresogi yn lle'r boeleri nwy 25 mlwydd oed, yr oeryddion ar gyfer y system awyru, a gosod goleuadau yn cael eu rheoli gan synwryddion sy'n sensitif i symudiadau a golau dydd. Ar ôl gwneud gwaith ailosod mor fawr, nid oes lle i leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr ymhellach yn yr un swyddfa a reolwn.

Yn y deg adeilad arall yr ydym yn ddeiliaid ynddynt, rydym yn gwbl ddibynnol ar y landlord i wella perfformiad, ac mae hynny'n annhebygol o ddigwydd rhwng gwaith ailwampio mawr. Mae'r cyfle i wella ymhellach o ran allyriadau cwmpas 1 a 2 yn eithriadol o gyfyngedig felly.

Maes	2012–13	2011–12
Allyriadau nwyon tŷ gwydr – cwmpasau 1, 2 a 3 teithiau busnes yn cynnwys teithio awyr/rheilffordd rhyngwladol (tCO₂e)	550.2	747.1
Ynni'r ystad – defnyddio (kWh) – gwariant	1.1miliwn £489,638	1.3miliwn £384,532
Gwastraff yr ystad – defnyddio (tunelli metrig) – gwariant	24.2 £5,518	18.9 £6,640
Dŵr yr ystad – defnyddio (m³) – gwariant	3,757 £11,253	5,223 £18,786

Normaleiddiwyd gan staff cyfwerth ag amser llawn (FTE) a gyflogwyd yn ystod y cyfnod.

Maes fesul FTE	2012–13	2011–12	2010–11
Allyriadau nwyon tŷ gwydr – cwmpasau 1, 2 a 3 teithiau busnes yn cynnwys teithio awyr/rheilffordd rhyngwladol (tCO₂e)	2.1	3.3	2.5
Ynni'r ystad – defnyddio (kWh) – gwariant	4,059 £1,898	5,701 £1,679	5,686 £1,530
Gwastraff yr ystad – defnyddio (tunelli metrig) – gwariant	0.1 £21	0.1 £29	0.2 £34
Dŵr yr ystad – defnyddio (m³) – gwariant	15 £44	23 £82	63 £81

Allyriadau nwyon tŷ gwydr
Mae allyriadau ynni uniongyrchol yn ymwneud â nwy a ddefnyddiwyd mewn boeleri a weithredir gan CGDG ac allyriadau a gynhyrchir drwy ein defnydd o systemau awyru yn ein pencadlys yn Llundain. Caiff gwybodaeth am ddefnydd o nwy mewn oriau cilowat ei deillio o'n cyflenwyr.

Caiff oriau cilowat eu trosi yn dunelli metrig o garbon deuocsid cyfwerth gan ddefnyddio ffactor trosi a ddarparwyd gan Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig (DEFRA). Cyfrifwyd y carbon deuocsid cyfwerth ar gyfer allyriadau o'n hoeryddion awyru hefyd gan ddefnyddio'r fformwla a

nodir yn arweiniad DEFRA (https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/69555/pb13773-ghg-conversionfactors2012.xls.)

Mae allyriadau ynni anuniongyrchol yn ymwneud â thrydan a gynhyrchwyd gan sefydliadau eraill ac a werthwyd i ni, a gwres a brynwn gan landlordiaid i'n swyddfeydd gwledig a rhanbarthol. Ceir gwybodaeth am ddefnydd mewn oriau cilowat gan ein landlordiaid. Caiff oriau cilowat eu trosi yn dunelli metrig o garbon deuocsid cyfwerth gan ddefnyddio ffactor trosi a ddarparwyd gan DEFRA. Rydym yn dibynnu ar ein landlordiaid i wella perfformiad.

Gwneir y rhan fwyaf o'n teithio ar y rheilffordd, ac mae ein prif gyflenwr tocynnau yn rhoi manylion i ni am allyriadau'r carbon deuocsid cyfwerth ar gyfer yr holl deithiau a wnaed. Yn yr un modd, mae ein prif gyflenwyr llogi ceir yn rhoi data i ni am yr allyriadau hyn. Mae'n ofynnol i'r staff ddiweddarau taenlenni adrannau â gwybodaeth am yr holl deithiau eraill. Gosodwyd y gorchwyl i benaethiaid adran sicrhau bod eu staff yn cofnodi manylion eu teithiau i gyd. Caiff y wybodaeth a gesglir ei throsi yn dunelli metrig o garbon deuocsid cyfwerth gan ddefnyddio tablau o ffactorau trosi a ddarparwyd gan DEFRA.

Gwastraff
Mae cynhyrchiant gwastraff wedi cynyddu yn 2012–13. Mae hyn yn anochel mewn blwyddyn lle bu nifer o adleoliadau swyddfeydd – ceir gwared ar eitemau yn hytrach na'u symud i'r lleoliad newydd. Roedd y ffaith bod y swyddfeydd newydd yn llai na'r swyddfeydd blaenorol yn gymhelliant pellach i daflu eitemau diangen.

Nid yw CGDG yn cynhyrchu unrhyw wastraff peryglus. Nid oes modd dadansoddi ymhellach yr hyn a ddigwyddodd i'r gwastraff a gynhyrchwyd gennym. Caiff yr holl wastraff nad yw'n cael ei ailgylchu ei gasglu gan gynghorau sy'n lleol i'r swyddfeydd y gweithredwn ynddynt. Nid ydym yn gwybod beth maent yn ei wneud â'r gwastraff hwnnw, ond rydym wedi cymryd bod y cyfan yn mynd

i’w dirlenwi. Dim ond Cyngor Kensington a Chelsea sy’n ein hanfonebu ar wahân. Hwn yw’r gwariant a ddatgelir yn y tabl uchod.

Mae ein swyddfeydd gwledig a rhanbarthol yn ddigon bach i bwysu’r holl wastraff a gynhyrchwyd ganddynt. Nid oes unrhyw ffordd ddibynadwy o fesur y gwastraff mwy o lawer a gesglir gan Gyngor Kensington a Chelsea yn Llundain gan nad yw’r cyngor yn dweud wrthym beth yw pwysau’r hyn maent yn ei gasglu. Rydym felly wedi cyfrifo maint y gwastraff a gynhyrchwyd fesul person ar sail pwysau gwirioneddol yn ein swyddfeydd gwledig a rhanbarthol, ac wedi cymhwyso hynny i staff yn Llundain. Byddai’n gymorth pe bai cynghorau yn mynd ati’n rheolaidd i bwysu’r gwastraff maent yn ei gasglu o swyddfeydd.

Defnydd o adnoddau
Fe wnaeth defnydd o ddŵr ostwng yn 2012–13. Mae hyn yn ganlyniad i’n gwaith yn adnewyddu’r system awyru yn 2010–11. Ni wnaethom wagio’r tanciau dŵr a ddefnyddiwyd gan yr hen system tan 2011–12, ac fe wnaeth hyn yn anochel gynhyrchu llawer o ddŵr gwastraff.

Caiff gwybodaeth am ddefnydd o ddŵr ei deillio o anfonebau’r cyflenwr ar gyfer ein prif swyddfa yn Llundain. Rydym wedi gosod mesuryddion dŵr newydd yn ein prif swyddfa er mwyn ein galluogi i fonitro defnydd yn fwy effeithiol yn y dyfodol. Ar gyfer y swyddfeydd eraill y gweithiwn ynddynt, mae landlordiaid yn darparu gwybodaeth am nifer y metrau ciwbig a ddefnyddir ar sail y gofod sydd gennym, yn hytrach na thrwy fesuryddion unigol.

Rydym wrthi ar hyn o bryd yn cynnal adolygiad o’r defnydd o drydan yn ein prif swyddfa yn Llundain. Mae hyn yn gofyn am ymchwiliad i’r defnydd o bŵer ar bob llawr drwy osod mesuryddion, a gwneud gwaith cynnal a chadw manylach er mwyn gwella effeithlonrwydd ein dyfeisiau trydanol.

Ychwanegedd
Yn unol â Chyfarwyddyd Ariannol yr Ysgrifennydd Gwladol, rhaid i holl ddosbarthwyr y Loteri ystyried egwyddorion

ychwanegedd. Ein gofyniad ar gyfer grantiau Loteri yw y dylai ein harian fod yn ychwanegol i’r arian sydd ar gael gan y llywodraeth, ni ddylai fod yn lle arian o’r llywodraeth ganol. Felly, ni fyddwn yn rhoi grantiau i brosiectau os credwn fod arian ar gael gan y llywodraeth ar adeg y penderfyniad. Yn rhan o’u prosesau asesu grantiau, bydd ein staff yn holi ymgeiswyr ynghylch a ydynt wedi ystyried ffynonellau arian eraill.

Cadeirydd ac Ymddiriedolwyr CGDG

Cadeirydd
Y Fonesig Jenny Abramsky²

Ymddiriedolwyr
Angela Dean o 12 Mehefin 2012
Kim Evans²
Yinnon Ezra¹
Kathy Gee
Doug Hulyer¹
Hilary Lade²
Alison McLean¹
Richard Morris
Atul Patel²
Seona Reid
Ronnie Spence¹
Virginia Tandy
Manon Williams
Christopher Woodward

Prif Weithredwr
Carole Souter²

¹ Aelod o’r Pwyllgor Archwilio
² Aelod o’r Pwyllgor Cyllid ac Adnoddau (sydd hefyd yn cynnwys tâl)

Y Fonesig Jenny Abramsky
Cadeirydd

Carole Souter
Prif Weithredwr

2 Gorffennaf 2013

Adolygiad ariannol
Mae CGDG yn gweithredu dwy gronfa – sef ei chronfa cymorth grant wreiddiol (CGDG) a’i gweithgareddau dosbarthu’r Loteri (cyfeirir at hyn fel CDL). Mae cyfarwyddiadau cyfrifon yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon yn mynnu ei bod yn cyfrif am y gweithgareddau hyn ar wahân ac felly ni pharatoir unrhyw gyfrifon cyfunol. Dim ond gweithgareddau dosbarthu’r Loteri CGDG y mae’r adolygiad hwn yn eu trafod.

Mae CDL yn cael ceisiadau gan filoedd o sefydliadau ar draws holl gymunedau’r DU ac yn dyrannu grantiau ar sail ei nodau. Ers i’r Loteri ddechrau ym 1994, mae CDL wedi gwneud dros 41,000 o ddyfarniadau ac wedi delio â bron 60,000 o geisiadau grant. Yn ystod y flwyddyn, cafwyd bron 3,800 o geisiadau grant (cynnydd o 50% ar y llynedd), yn gofyn am dros £871miliwn (cynnydd o 3% ar y llynedd). Roedd lefel y ceisiadau ymhell dros ddwywaith ein hincwm er gwaetha’r cynnydd mawr yn ein hincwm. Mae hyn yn dangos bod galw anferthol a chynyddol o hyd am arian treftadaeth y Loteri, 19 mlynedd ar ôl i’r Loteri ddechrau. Prif achos y cynnydd mewn ceisiadau oedd ein rhaglen untro Ein Holl Straeon, a ddenodd bron i 1,100 o geisiadau.

Yn ystod 2012–13, llofnododd yr Ymddiriedolwyr gcontractau am £370miliwn o ddyfarniadau grant, a oedd yn gynnydd o 19% ar 2011–12, a 54% yn fwy na’r sefyllfa yn 2010–11. Mae hyn yn dangos effaith cyllidebau dyfarnu grantiau sydd wedi cynyddu’n sylweddol. Roedd penderfyniadau cadarnhaol yn ystod y flwyddyn yn werth £398miliwn, sef cynnydd o 38% ar 2011–12. Gwnaed y cynnydd trawiadol hwn yn bosibl drwy ein hincwm cynyddol a’r galw uchel parhaus am ein cyllid. Nod yr Ymddiriedolwyr yw sicrhau bod treftadaeth y DU yn elwa’n aruthrol o’u cyllid, ond maent yn benderfynol nad yw cynnydd yn lefel y dyfarniadau yn ganlyniad gostwng trothwy ansawdd y prosiectau a gefnogir ganddynt. Mae’r cynnydd mewn penderfyniadau hefyd yn dangos gallu’r sefydliad i ymdopi’n effeithiol â’r cynnydd mewn incwm.

At ei gilydd, cynyddodd yr incwm net o £260miliwn yn 2011–12 i dros £369miliwn eleni. Cododd incwm o’r Loteri Genedlaethol i £387miliwn (2011–12: £302miliwn), gyda £2filiwn ychwanegol (2011–12: £2filiwn) mewn incwm buddsoddiad yn cael ei ennill gan CDdLG a’i ddyrannu i ni. Arenillion o giltiau yn parhau’n isel yw’r rheswm am yr adenillion isel ar incwm buddsoddiad gan fod CDdLG yn buddsoddi mewn ystod gul o fuddsoddiadau arenillion isel, risg isel. Lleddfwyd ein hincwm o’r Loteri Genedlaethol unwaith eto yn sgil trosglwyddiad i Gronfa Ddosbarthu’r Loteri Olympaidd. Eleni gostyngodd y trosglwyddiad i £20miliwn wrth i’r Gemau Olympaidd fynd rhagddynt. Golygai hyn mai cyfanswm ein cyfraniad at lwyddiant Gemau Olympaidd 2012 oedd £161.2miliwn dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf, ac ni fydd rhagor o drosglwyddiadau.

Cododd balans cyllid CDL yn CDdLG o £375miliwn i £475miliwn ar ddiwedd y flwyddyn ariannol. Roedd yr Ymddiriedolwyr wedi disgwyl i’r balans godi mwy, ond er bod incwm ychydig yn uwch na’r amcanestyniad a ddarparwyd i ni gan DCMS, roedd ein taliadau grant ymhell islaw’r rhagolygon. Er bod ein cyllideb grantiau a’n cyllideb weithredol yn fwy na’r incwm a ragamcanwyd, disgwyliwn y bydd y balans yn parhau i godi dros yr ychydig flynyddoedd nesaf. Roedd terfynu ein cyfraniad at y Gemau Olympaidd, y cynnydd mawr mewn gwerthiant tocynnau a phenderfyniad y Llywodraeth i ddychwelyd ein cyfran o arian achosion da i 20% yn golygu bod ein hincwm wedi codi’n sylweddol ac yn gyflym iawn. Yn anffodus, mae oedi rhwng y cynnydd hwn mewn arian yn cael ei dalu i CDdLG a phryd y caiff yr arian ei dynnu i lawr gan dderbynwyr y grantiau. Parhawn i chwilio am ffyrdd i gadw ein balans CDdLG dan reolaeth, ond ni all derbynwyr y grantiau gyflymu eu prosiectau fel eu bod yn tynnu arian i lawr yn gynharach.

Mae’r tabl isod yn dangos gwerth y penderfyniadau a’r math o benderfyniadau a wnaed yn ystod y flwyddyn. Yr hyn sy’n weddill o gyfnod ein hail gynllun strategol (a ddaeth i ben yn 2008) yw ymrwymïadau meddal cyfnod un, ac mae rhai o

dderbynyddion y penderfyniadau hynny dal heb ddod yn ôl gyda chais cam dau. Rydym yn falch o ddweud mai ychydig iawn ohonynt sydd. Mae ymrwymïadau meddal rownd gyntaf yn cyfeirio at benderfyniadau cychwynnol ar geisiadau a wnaed o dan ein trydydd cynllun strategol ar gyfer rhaglenni lle mae'r penderfyniad ail rownd yn debygol iawn o fod yn un cadarnhaol. Dyfernir grantiau pan fydd penderfyniadau cam un a rownd un yn cael eu trosi yn ddyfarniadau llawn. Balans y dyfarniadau grant ar ddiwedd y flwyddyn, sef £3.4miliwn, yw'r dyfarniadau hynny nad ydynt wedi'u trosi'n ymrwymïadau caled trwy lofnodi contract grant.

Gan ystyried yr holl benderfyniadau cam un a rownd un, yn ogystal â dyfarniadau grant ac ymrwymïadau caled, ar ddiwedd y flwyddyn ariannol roedd CDL wedi ymrwymo dros £365miliwn yn fwy na'r hyn yr oedd ganddi yn CDdLG. Roedd balans rhwymedigaethau cytundebol yn fwy o lawer nag asedau net CDL yn ystod y flwyddyn ac roedd diffyg net ar y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol o dros £252miliwn ar 31 Mawrth 2013. Yn ogystal, roedd £479miliwn arall o basiau rownd gyntaf heb ymrwymiad (ar raglenni lle na chydabyddir ymrwymiad meddal yn y cam rownd gyntaf) sy'n debygol o ddod yn ddyfarniadau llawn yn yr ychydig fisoedd nesaf. Mae ychwanegu'r rhain at ein hymrwymïadau presennol yn golygu ein bod wedi gor-ymrwymo o bron i 2¼ flynedd o incwm disgwyledig. Mae hyn yn dangos penderfyniad yr Ymddiriedolwyr i geisio cadw'r balans yn CDdLG rhag cynyddu'n rhy gyflym.

Tabl ymrwymïadau

	Ymrwymïadau meddal cam un a rownd un* £m	Dyfarniadau grant £m	Ymrwymïadau caled £m	Cyfanswm penderfyniadau £m
Ar ddechrau'r flwyddyn	69.3	5.4	625.9	
Penderfyniadau Ymddiriedolwyr yn y flwyddyn	70.7	327.9	-	398.6
Troswyd yn y flwyddyn	(40.3)	40.3	-	
Troswyd yn y flwyddyn	-	(370.7)	370.7	
Dad-ymrwymïadau	(2.4)	0.5	(7.0)	
Taliadau grant	-	-	(249.4)	
Ar ddiwedd y flwyddyn	97.3	3.4	740.2	

* Nid yw holl basiau rownd un yn ymrwymïadau. Nid ystyrir pasiau rownd un ar gyfer ceisiadau dan y rhaglen Grantiau Treftadaeth a'r rhaglen Parciau i Bobl yn ymrwymïadau meddal

Paratowyd y cyfrifon ar sail weithredol fel y mynnir gan Safonau Cyfrifyddu Rhyngwladol ac oherwydd y sicrhawyd yr Ymddiriedolwyr, mor ddiweddar â mis Chwefror 2012, nad oes gan y llywodraeth unrhyw gynlluniau i newid y ganran o arian achosion da a dderbynnir gan CGDG nac i newid dosbarthwyr y Loteri.

At ei gilydd, cynyddodd costau gweithredu 7.7% yn ystod y flwyddyn. Rhagwelwyd y cynnydd yn adolygiad ariannol y llynedd ac mae wedi digwydd mewn blwyddyn pan oedd y cynnydd yn y mynegai prisiau manwerthu dros 3% a phan roddodd y Llywodraeth derfyn ar rewi cyflogau. Dyma'r cynnydd cyntaf er 2007-08, ac er bod y cynnydd yn fawr, mae'r sefydliad yn parhau yn ddosbarthydd effeithlon iawn cyllid o'r Loteri Genedlaethol - dangosir y dystiolaeth yn y siart isod. Roedd y cynnydd mewn costau yn anochel o ystyried nifer y ceisiadau grant a dderbyniwn sydd fel petai'n cynyddu'n gyson. Anelwn i ddarparu gwasanaeth boddhaol i bob un o'n hymgeiswyr, pa un a ydynt yn llwyddiannus neu beidio, ac mae hyn yn gofyn am adnoddau. Mae'r cynnydd mawr yn y gyllideb grantiau yn golygu bod mwy o geisiadau'n cael dyfarniadau, sydd eto yn costio mwy i ni o ran adnoddau. Bydd y cynnydd yn nifer ein grantiau dros y blynyddoedd diwethaf yn arwain at ymchwydd yn nifer y prosiectau sy'n cael eu monitro a nifer y taliadau grant a wneir yn y blynyddoedd i ddod.

Bu cynnydd o 6.2% mewn costau staff. Mae'r ffaith fod y llywodraeth yn parhau i gadw

rheolaeth ar gyflogau'r sector cyhoeddus yn golygu bod y cynnydd mewn costau yn ganlyniad cynnydd yn nifer y staff - roedd cynnydd o 29 yn y nifer gyfartalog. O'r cynnydd o 29, roedd cynnydd o 24 yn ein hadran Gweithrediadau gan adlewyrchu ein hymrwymiad i brosesu'r cynnydd yn nifer y ceisiadau yn effeithiol. Mae'n debygol y bydd cynnydd bach arall mewn niheroedd yn 2013-14.

Bu cynnydd mewn dibrisiad nad oedd yn peri syndod yn dilyn y gwariant cyfalaf sylweddol dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf. Mae hyn oherwydd cost y gwariant ar feddalwedd i ddiweddarau ein systemau gweithio ar gyfer prosesu ceisiadau a dyfarniadau grantiau.

Cynyddodd costau gweithredu eraill 9.5%. Roedd gostyngiad o 10% mewn costau adeiladau. Gan fod y rhan fwyaf o'n prydlesi swyddfeydd wedi dod i ben dros y flwyddyn neu ddwy ddiwethaf, rydym wedi manteisio ar farchnad rhent ffafriol i ddod o hyd i swyddfeydd llai a rhatach neu ail-drafod prydlesi cyfredol. Canlyniad net hyn yw bod ein gwariant ar rent wedi gostwng 13%, a bydd yn gostwng eto yn 2013-14 pan deimlir effaith blwyddyn lawn o ostyngiadau. Fel arall, cododd costau fel adlewyrchiad o'r gweithgarwch cynyddol yn asesu ceisiadau a monitro grantiau. Law yn llaw â hyn daeth ein gweithgarwch i ben eleni ar gyfer lansio ein fframwaith strategol newydd.

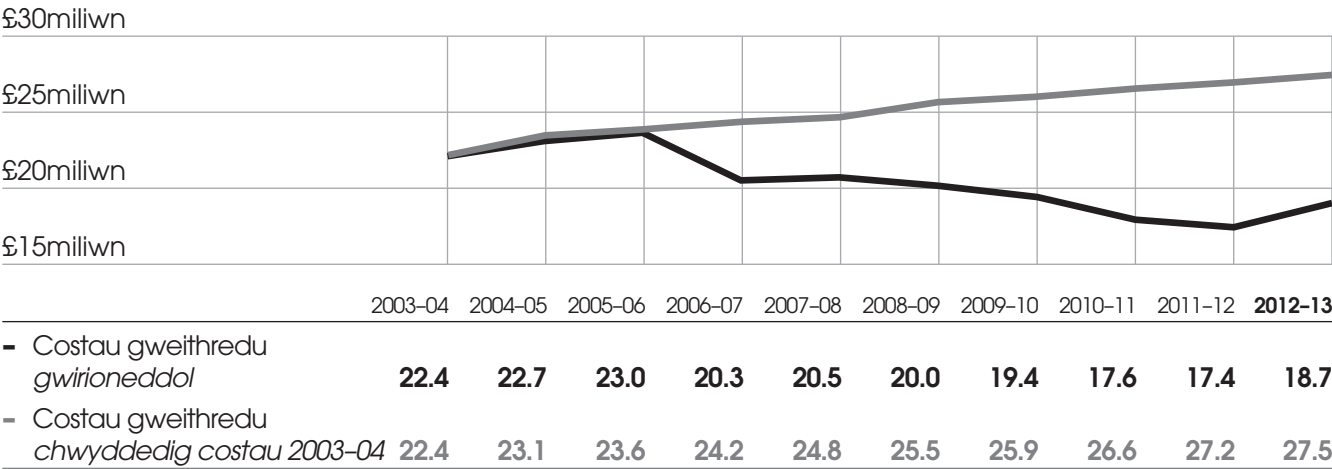
Mae ein costau gweithredu yn elwa hefyd o ddau gyfraniad gan gyrff y llywodraeth ganolog:

- 1 gan y Gronfa Loteri Fawr (BLF) tuag at y gost o gynnal y rhaglen Parciau i Bobl, y maent yn cyfrannu rhywfaint o gyllid grant ati. Gostyngodd eu cyfraniad o £440,000 i £375,000.
- 2 gan y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd (CCC) tuag at gost meddiannu'r rhan fwyaf o'r llawr cyntaf yn ein swyddfa yn Llundain. Darparwyd swyddfeydd ar gyfer CCC ers mis Mai 2011, ac mae eu cyfraniad yn nhermau rhent a thaliadau am wasanaethau. Yn 2012-13 codwyd £206,000 arnynt (2011-12: £178,000).

Er bod DCMS yn cyfrannu tuag at ein dyfarniadau grant Catalydd a wnaed yn 2012-13, nid yw'n gwneud unrhyw gyfraniad at gost gweithredu'r rhaglen honno.

Mae'r Ymddiriedolwyr yn cydnabod na ddylid cyflawni effeithlonrwydd fel dosbarthydd effeithlon cyllid y Loteri ar draul gwasanaeth i'n cwsmeriaid. Maent yn falch o adrodd, er gwaetha'r cynnydd aruthrol yn nifer y ceisiadau a dyfarniadau, ein bod yn parhau i gyflawni ein targedau lefel gwasanaeth ar gyfer ymgeiswyr a rhai sy'n derbyn grantiau. Mae mwy o wybodaeth am ein targedau lefel gwasanaeth ar gael mewn mannau eraill yn yr adroddiad blynyddol. Gwnaethom ryw

Costau gweithredu gwirioneddol yn erbyn costau chwyddedig 2003-04

(Noder na chynhyrchwyd costau gweithredu o 2006-07 na chyn hynny o dan Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol)

2,500 o ddyfarniadau treftadaeth yn ystod y flwyddyn, sef cynnydd o 36% o'r flwyddyn flaenorol. Llwyddwyd i wneud y gwelliant hwn yn sgil costau prosesu yn codi llai na 10%. Mae'r Ymddiriedolwyr yn talu teyrnged i staff CGDG am gyflawni hyn.

Mae'r Ymddiriedolwyr yn ystyried y risgiau sy'n wynebu CDL mewn cyfarfodydd misol o'r Bwrdd a thrwy eu Pwyllgor Archwilio. Llunnir cofrestr flynyddol o'r risgiau lefel uchaf, ac mae honno'n cael ei hadolygu bob chwarter. Trafodir y prif risgiau ymhellach yn y datganiad llywodraethu.

Dangosyddion perfformiad allweddol Mae gan CDL enw da fel corff sy'n dosbarthu arian y Loteri'n effeithlon. Mae'r siart uchod yn nodi ein costau gweithredu ym mhob un o'r deng mlynedd diwethaf ers i ni greu ein strwythur swyddfa ranbarthol – y llinell dywyll. Mae'r llinell lwyd yn dangos gwerth costau gweithredu a gafwyd deng mlynedd yn ôl o'u cynyddu'n unol â datchwyddwr CMC y Trysorlys – amcangyfrif o lefel gyffredinol chwyddiant yn economi'r DU. Er bod ein costau wedi cynyddu yn 2012–13, mae'r Ymddiriedolwyr yn falch o nodi bod costau gweithredu eleni yn £9miliwn (neu 32%) yn is na beth fyddai chwyddiant ers 2003–04 wedi awgrymu – ac mae hynny'n ostyngiad termau real sylweddol mewn costau gweithredu ac yn rhyddhau rhagor o arian ar gyfer grantiau. Pe bai'r Mynegai Prisiau Manwerthu yn cael ei ddefnyddio yn hytrach na'r datchwyddwr CMC, byddai'r costau £11.5miliwn (neu 38%) yn is na lefel 2003–04.

Mae targedau wedi'u gosod gan Weinidogion yn pennu gofyniad arnom i gadw ein costau prosesu grantiau o dan 5% o incwm a'n gwariant gweithredu o dan 8% o gyfanswm yr incwm. Rhoddwyd hyd at 2013–14 i ni gyflawni'r targedau hyn. Gwariant gweithredu yw'r cyfan rydym yn ei wario nad yw'n daliad grant. Ystyrir costau prosesu grantiau fel dim ond y costau hynny i CGDG i brosesu ceisiadau am grantiau'r Loteri a'i orbenion gweinyddol cysylltiedig. I gyfrifo ffigur ar gyfer costau gweithredu, rydym yn defnyddio ein gwariant gweithredu ac nid ydym yn

cynnwys y costau hynny sy'n gysylltiedig â chynorthwyo ymgeiswyr posibl – gwaith datblygu ac allgyrch, gweithdai, cyhoeddiadau, mentora a chynnal gwefan – yn ogystal â'n gweithgareddau ymchwil.

Yn 2012–13, cyflawnom y canlynol:

	Targed	Gwirioneddol 2012–13	Gwirioneddol 2011–12
Gwariant gweithredu fel cyfran o gyfanswm yr incwm	8%	4.8%	5.7%
Gwariant prosesu fel cyfran o gyfanswm yr incwm	5%	3.8%	4.5%

Mae'r Ymddiriedolwyr yn falch o nodi ein bod yn parhau i gyflawni'r targedau. Er ein bod yn ddiau wedi elwa ar lefelau incwm uwch, rydym hefyd yn gorfod ymgymryd â llawer mwy o waith am fod nifer y ceisiadau'n uwch a gwerth y dyfarniadau yn uwch o lawer na phan osodwyd y targedau.

Data personol Ni chafodd CDL unrhyw ddigwyddiadau lle datgelwyd data personol yn anfwriadol i drydydd parti, ac nid yw wedi gwneud unrhyw adroddiad i swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth. Bydd CDL yn parhau i fonitro ac asesu ei risgiau gwybodaeth er mwyn nodi a mynd i'r afael ag unrhyw wendidau, ac i sicrhau gwelliannau parhaus i'w systemau.

Absenoldeb oherwydd salwch Yn 2012–13, collwyd 1,151 o ddiwrnodau yn sgil 366 o achosion o salwch (2011–12: 1,579 o ddiwrnodau mewn 327 o achosion o salwch) . Mae hynny'n 1.28% o'r holl ddiwrnodau gweithio ac yn ganran isel iawn (2011–12: 1.93%).

Adroddiad tâl

Tâl y Cadeirydd a'r Ymddiriedolwyr Roedd hawl gan bob Ymddiriedolwr gael cyflog blynyddol am yr amser a dreuliwyd ar weithgareddau CGDG. Yn ogystal, fe wnaeth CGDG ad-dalu costau teithio rhai Ymddiriedolwyr o'u cartrefi i'w swyddfa waith yn Llundain, Caeredin, Caerdydd neu Belfast. Talodd y Gronfa'r rhwymedigaeth dreth ar y costau hyn.

Mae tâl yr Ymddiriedolwyr hynny a gafodd eu talu, gan gynnwys ad-dalu treuliau trethadwy a'r dreth ar hynny, yn cael ei rannu i'r bandiau yn y tabl ar y dde. Caiff yr holl Ymddiriedolwyr eu penodi gan y Prif Weinidog. Cânt benodiad tair blynedd, y gellir ei adnewyddu am ail dymor. Gyda chymeradwyaeth y Prif Weinidog, mae Ronnie Spence, Doug Hulyer, Kathy Gee a Christopher Woodward wedi'u penodi am drydydd tymor byrrach. Nid ydynt yn aelodau o'r cynllun pensiwn a ddefnyddir gan CGDG. Ni wnaed unrhyw gyfraniadau gan y Gronfa at gynllun pensiwn ar ran yr Ymddiriedolwyr.

Dyrannwyd holl dâl yr Ymddiriedolwyr rhwng CGDG a'i gweithgareddau dosbarthu arian y Loteri ar sail 1%:99%. Cyfanswm tâl yr Ymddiriedolwyr yn 2012–13 oedd £202,111 (2011–12: £205,235). Caiff tâl a chontractau'r Ymddiriedolwyr eu trafod a'u gosod gan y DCMS. Nid yw eu contractau yn cynnwys unrhyw gymalau bonws. Ni roddwyd unrhyw fuddion mewn nwyddau ac ni thalwyd unrhyw elfennau nad yw'n arian parod i'r Ymddiriedolwyr na'r cyfarwyddwyr.

Gwybodaeth archwilledig

	2012–13 £'000	2011–12 £'000
Y Fonesig Jenny Abramsky <i>Cadeirydd</i>	40–45	40–45
Angela Dean <i>o 12 Mehefin 2012</i>	5–10	0
Kim Evans	5–10	5–10
Ynnon Ezra	5–10	10–15
Kathy Gee	5–10	10–15
Doug Hulyer	5–10	5–10
Dan Clayton Jones <i>hyd nes 11 Ionawr 2012</i>	0	15–20
Hilary Lade	10–15	10–15
Alison McLean	5–10	5–10
Richard Morris	5–10	5–10
Atul Patel	5–10	5–10
Seona Reid	20–25	20–25
Ronnie Spence	20–25	20–25
Virginia Tandy	10–15	10–15
Richard Wilkin <i>hyd nes 11 Ionwar 2012</i>	0	5–10
Manon Williams <i>o 12 Ionwar 2012</i>	20–25	0–5
Christopher Woodward	5–10	5–10

Tâl cyflogeion (Gwybodaeth archwilledig)
Roedd tâl y cyfarwyddwyr fel a ganlyn:

	Cyflog 2012-13 £'000	Cyflog 2011-12 £'000	Bonws 2012-13 £'000	Bonws 2011-12 £'000	Cynnydd real mewn pensiwn a chyfan- daliad £'000	Cyfanswm pensiwn cronedig yn 60 oed a chyfan- daliad £'000	Gwerth Trosglwyddo Cyfwerth ag Arian (CETV) ar 31/03/13 £'000	CETV ar 31/03/12 £'000*	Cynnydd real yn CETV wedi'i ariannu gan CGDG £'000
Carole Souter <i>Prif Weithredwr</i>	130i135	130i135	0i5**	0i5**	0i2.5 a 2.5i5 o gyfan- daliad	55i60 a 165i170 o gyfan- daliad	1,120	1,050	12
Robert Bewley <i>Cyfarwyddwr Gweithrediadau</i>	90i95	90i95	5i10	0i5	0i2.5 a 0i2.5 o gyfan- daliad	30i35 a 95i100 o gyfan- daliad	674	627	11
Judith Cligman <i>Cyfarwyddwr Strategaeth a Datblygu Busnes</i>	90i95	90i95	5i10	0i5	0i2.5 a 0i2.5 o gyfan- daliad	30i35 a 95i100 o gyfan- daliad	612	570	10
Steve Willis <i>Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Corfforaethol</i>	105i110	100i105	5i10	0i5	0i2.5 a 0i2.5 o gyfan- daliad	55i60 a 175i180 o gyfan- daliad	1,314	1,237	8

* Mae'r ffigurau hyn yn wahanol i'r rheiny a ddyfynnwyd yng nghyfrifon y llynedd. Cafodd y ffactorau acitwaraidd a ddefnyddiwyd i gyfrifo gwerthoedd trosglwyddo cyfwerth ag arian eu newid yn 2012-13. Mae'r CETVs ar 31/3/2013 a 31/3/12 wedi'u cyfrifo gan ddefnyddio'r ffactorau newydd, er cysondeb.
** Ildiodd Carole Souter ei hawl i fonws cyfarwyddwr yn 2012-13 a 2011-12.

Y pensiwn cronedig a ddyfynnir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod hawl i'w dderbyn pan fydd yn cyrraedd 60, neu ar unwaith os bydd yn peidio â bod yn aelod gweithgar o'r cynllun os yw eisoes yn 60. Yr oed pensiwn yw 60 i aelodau classic, premium a classic plus, a 65 i aelodau Nuvos.

Mae bonysau sy'n daladwy i uwch reolwyr yn cael eu datgelu ar wahân yn unol â Hysbysiad Pensiynau Cyflogwyr 359 a gyhoeddwyd gan Swyddfa'r Cabinet ym mis Ebrill 2013.

Gwerthoedd Trosglwyddo Cyfwerth ag Arian
Gwerth Trosglwyddo Cyfwerth ag Arian (CETV) yw gwerth wedi'i gyfalafu a aseswyd yn actiwaraidd y budd-daliadau cynllun pensiwn a gronnir gan aelod ar adeg benodol. Y budd-daliadau a brisiwyd yw budd-daliadau cronedig yr aelod ac unrhyw bensiwn priod

amodol sy'n daladwy o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun pensiwn neu drefniant pensiwn i sicrhau budd-daliadau pensiwn mewn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn dewis trosglwyddo'r budd-daliadau sydd wedi cronni yn ei gynllun blaenorol. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn gysylltiedig â'r budd-daliadau y mae'r unigolyn wedi'u cronni o ganlyniad i gyfanswm ei aelodaeth o'r cynllun pensiwn, nid yn unig ei wasanaeth mewn swydd uwch y mae datgeliad yn berthnasol iddo.

Mae'r ffigurau yn cynnwys gwerth unrhyw fudd-dal pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall y mae'r unigolyn wedi'i drosglwyddo i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fudd-dal pensiwn ychwanegol sydd wedi cronni i'r aelod o ganlyniad iddo'n prynu budd-

daliadau pensiwn ychwanegol ar ei gost ei hun. Cyfrifir gwerthoedd CETV yn y canllawiau a'r fframwaith a bennwyd gan Sefydliad a Chyfadran yr Actiwariaid, ac nid ydynt yn ystyried unrhyw ostyngiad gwirioneddol neu ostyngiad posibl i fudd-daliadau o ganlyniad i Dreth Lwfans Oes a all fod yn ddyledus pan fydd y budd-daliadau pensiwn yn cael eu tynnu.

Cynnydd real mewn CETV
Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd mewn pensiwn cronedig oherwydd chwyddiant na chyfraniadau a dalwyd gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fudd-daliadau a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniant pensiwn arall). Mae'n defnyddio ffactorau prisiad marchnad cyffredin ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

Roedd gan bob uwch gyflogai contractau cyflogaeth parhaol ac roeddent yn aelodau cyffredin o Brif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Dyrannwyd eu costau rhwng CDL a CGDG ar sail 99%: 1% (2011-12: 99%: 1%). Mae tâl uwch reolwyr yn gysylltiedig â pherfformiad. Mae'r swm yn seiliedig ar berfformiad yn erbyn amcanion unigol a chyfraniad cyffredinol at strategaeth a nodau corfforaethol. Gosodir amcanion unigol i'r Prif Weithredwr gan Gadeirydd yr Ymddiriedolwyr, ac mae'r Prif Weithredwr yn ei thro'n cytuno amcanion personol â'r cyfarwyddwyr swyddogaeth. Mae amcanion yn adlewyrchu nodau strategol a gweithredol y Gronfa a'r cyfraniad a ddisgwylir gan bob uwch reolwr unigol i gyrraedd y nodau. Mae gan y Gronfa system rheoli perfformiad ac mae perfformiad yn cael ei adolygu yn unol â hyn. Caiff perfformiad ei adolygu bob blwyddyn ym mis Mawrth/Ebrill a'i ddosbarthu ar raddfa o bedair gwahanol lefel cyflawniad. Mae cynllun bonws ar gyfer y cyfarwyddwyr sy'n ystyried barn y Pwyllgor Cyllid ac Adnoddau (nodir aelodaeth y pwyllgor hwn ar dudalen 10) am gyfraniad yr unigolyn tuag at lwyddiant ehangach y sefydliad, gyda chyfeiriad penodol at y ffordd y mae'n rheoli ei adran ei hun a'i effaith ar feysydd eraill; effaith yr unigolyn ar yr Ymddiriedolwyr a'u heffeithiolrwydd;

ac unrhyw gyfraniad neu gyflawniad eithriadol yn ystod y flwyddyn na chafodd ei adlewyrchu yn yr amcanion allweddol ar gyfer y flwyddyn. Disgwylir i'r polisi hwn barhau yn y dyfodol. Penodir uwch reolwyr ar contractau penagored gyda chyfnodau rhybudd heb fod yn fwy na chwe mis. Pe byddai angen ystyried taliadau terfynu, byddai'r Gronfa yn cadw'n llawn at reolau Cynllun Digolledu'r Gwasanaeth Sifil ac unrhyw arweiniad cysylltiedig gan y Trysorlys neu'r DCMS.

Cymhareb tâl
Un o ganlyniadau Adolygiad Tâl Teg diweddar Hutton yw ei bod yn ofynnol i ni ddatgelu'r berthynas rhwng tâl y cyfarwyddwr sy'n derbyn y cyflog uchaf a thâl canolrif ein gweithlu.

Band tâl y cyfarwyddwr a dderbyniodd y cyflog uchaf yn 2012-13 oedd £130,000 i £135,000. Roedd hwn bum gwaith tâl canolrif y gweithlu, sef £25,593 (2011-12: £26,372). Nid oedd unrhyw gyflogeion a dderbyniodd dâl uwch na'r cyfarwyddwr ar y cyflog uchaf. Yn 2012-13 creodd y Gronfa 17 o swyddi newydd ac roedd cyflog cychwynnol y rhan fwyaf o'r gweithwyr newydd yn dod i mewn yn llai na £26,372, sef y tâl canolrif yn 2011-12. Effaith hynny fu lleihau'r tâl canolrif yn y sefydliad. Roedd y cyfarwyddwr ar y cyflog uchaf yn amodol ar derfyn 1% y Llywodraeth ar godiadau cyflog.

Pecynnau ymadael
O dan delerau Hysbysiad Pensiynau Cyflogwyr 296 a gyhoeddwyd gan Swyddfa'r Cabinet ym mis Mawrth 2011, mae'n ofynnol i CGDG gyhoeddi manylion yr holl becynnau ymadael a gytunwyd yn ystod y flwyddyn ariannol dan sylw. Yn dod o dan y diffiniad o becynnau ymadael y mae diswyddiadau gorfodol a gwirfoddol, ymddeoliad cynnar, iawndal am golli swydd, taliadau ex-gratia ac ati. Roedd un tâl yn 2012–13 (2010–11: un).

Gwybodaeth archwilledig	2012–13 Nifer	2011–12 Nifer
£5,000–£10,000	1	0
£30,000–£35,000	0	1

Carole Souter
Prif Weithredwr

2 Gorffennaf 2013

Datganiad o gyfrifoldebau'r Ymddiriedolwyr a'r Prif Weithredwr
O dan adran 34(1) o Ddeddf 1993, mae gofyn i Ymddiriedolwyr CGDG baratoi datganiad o gyfrifon ar gyfer pob blwyddyn ariannol yn y ffurf ac ar y sail a bennir gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon gyda chaniatâd y Trysorlys. Mae'r cyfrifon yn cael eu paratoi ar sail croniadau croniadau (ac eithrio cyfrifyddu ymrwymol ar gyfer dyfarniadau grant fel y mynnir gan gyfarwyddyd cyfrifon yr Ysgrifennydd Gwladol) ac mae'n rhaid iddynt roi golwg gwir a theg o sefyllfa'r Gronfa ar ddiwedd y flwyddyn, o'i hincwm a'i gwariant, adenillion a cholledion cydnabyddedig a'i llifoedd arian ar gyfer y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae gofyn i Ymddiriedolwyr CGDG gydymffurfio â gofynion Canllaw Adrodd Ariannol y Llywodraeth (FREM) ac yn benodol:

- dilyn y cyfarwyddyd cyfrifon a gyhoeddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a chymhwyso polisiau cyfrifyddu addas yn gyson;
- llunio dyfarniadau ac amcangyfrifon ar sail resymol;
- datgan a ddilynwyd y safonau cyfrifyddu perthnasol, fel y nodir yn y FREM, a datgelu ac egluro unrhyw wyriadau arwyddocaol yn y datganiadau ariannol; a
- pharatoi'r datganiadau ariannol ar y sail weithredol, oni bai ei bod yn amhriodol tybio y bydd y Gronfa yn parhau i weithredu.

Mae Swyddog Cyfrifyddu'r DCMS wedi penodi'r uwch swyddog amser llawn, y Prif Weithredwr, yn Swyddog Cyfrifyddu ar gyfer y Gronfa. Mae ei chyfrifoldebau perthnasol fel Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys ei chyfrifoldeb am briodoldeb a chysondeb y cyllid cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn atebol amdano, am ddiogelu asedau'r Gronfa a chadw cofnodion priodol, yn cael

eu nodi ym Memorandwm Swyddogion Cyfrifyddu y Cyrff Cyhoeddus Anadrannol, a gyhoeddir gan y Trysorlys ac a gyhoeddir yn *Managing Public Money*.

Hyd y gŵyr y Swyddog Cyfrifyddu, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw ein harchwilwyr yn ymwybodol ohoni. Mae'r Swyddog Cyfrifyddu wedi cymryd pob cam y dylai i wneud ei hun yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol a sicrhau bod ein harchwilwyr yn ymwybodol o'r wybodaeth honno.

Y Fonesig Jenny Abramsky
Cadeirydd

Carole Souter
Prif Weithredwr

2 Gorffennaf 2013

Datganiad llywodraethu
Fel Swyddog Cyfrifyddu Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol, mae'r cyfarwyddyd cyfrifon a gyhoeddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol wedi pennu gofyniad i mi gyfrif ar wahân am fy nwy brif ffynhonnell incwm – cymorth grant ac arian y Loteri. Heblaw am hynny, mae CGDG yn gweithredu fel endid unigol gan y credaf fod hon yn ffordd fwy effeithlon o ddosbarthu grantiau. O ganlyniad, mae un strwythur llywodraethu ac mae'r datganiad hwn yn cwmpasu dosbarthiad grantiau cymorth grant a grantiau'r Loteri.

Y fframwaith llywodraethu
Rwyf yn gyfrifol am gynnal system gadarn o reolaeth fewnol sy'n cefnogi cyflawni polisiau, nodau ac amcanion CGDG, ac ar yr un pryd yn diogelu'r cyllid a'r asedau cyhoeddus yr wyf yn bersonol gyfrifol amdanynt. Mae hyn yn unol â'r cyfrifoldebau a roddwyd i mi yn *Managing Public Money*.

Caiff Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol (CGDG neu 'y Gronfa') ei mireinio a'i gweinyddu gan gorfforaeth o'r enw Ymddiriedolwyr CGDG, sy'n cynnwys Cadeirydd ac nid mwy na 14 o aelodau eraill a benodwyd gan y Prif Weinidog. Sefydlwyd y Gronfa ar 1 Ebrill 1980 gan Ddeddf Treftadaeth Genedlaethol 1980. Cafodd pwerau a chyfrifoldebau'r Ymddiriedolwyr eu hymestyn gan ddarpariaethau Deddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993, Deddf Treftadaeth Genedlaethol 1997 a Deddf y Loteri Genedlaethol 1998.

Rwyf yn gweithio'n agos gyda Bwrdd Ymddiriedolwyr CGDG sy'n rhannu cyfrifoldeb am:

- roi arweinyddiaeth a chyfeiriad strategol;
- diffinio dulliau rheoli i ddiogelu adnoddau cyhoeddus;
- goruchwyllo'r rheolaeth gyffredinol ar weithgareddau CGDG; ac
- adrodd am stiwardiaeth cyllid cyhoeddus.

Mae'r Bwrdd Ymddiriedolwyr yn gweithredu fel grŵp a chynhaliodd 10 o gyfarfodydd yn ystod y flwyddyn i osod polisi ar gyfer CGDG a gwneud penderfyniadau yn unol

â'r polisi hwnnw. Cynhelir y cyfarfodydd hyn yn fy mhresenoldeb i a'm cydweithwyr sy'n uwch reolwyr. Roedd cworwm ym mhob un o gyfarfodydd y Bwrdd a gynhaliwyd yn 2012–13. Cyfradd presenoldeb gyfartalog gyffredinol yr Ymddiriedolwyr oedd 90%, ac ni wnaeth yr un Ymddiriedolwr fynychu llai na 73% o gyfarfodydd y Bwrdd. Mae'r Ymddiriedolwyr hefyd wedi dirprwyo rhai o'u gorchwylion i ddau is-bwyllgor – Cyllid ac Adnoddau, ac Archwilio. Mae'r pwyllgorau hyn yn goruchwyllo gweithgareddau rheoli ac yn cynnig cefnogaeth. Mae cofnodion cyfarfodydd pwyllgorau yn eitemau sefydlog ar agenda cyfarfodydd y Bwrdd, ac mae cadeiryddion y pwyllgorau'n darparu adroddiad llawn ar eu gweithgareddau.

Mae'r Pwyllgor Cyllid ac Adnoddau yn cynnwys pedwar Ymddiriedolwr a finnau, a chaiff ei gadeirio gan Ymddiriedolwr. Mae dau o'm cyfarwyddwyr hefyd yn mynychu pob cyfarfod. Cyfarfu'r pwyllgor hwn bedair gwaith yn ystod y flwyddyn ac roedd cworwm ym mhob un ohonynt. Mae ei gylch gorchwyl yn cynnwys paratoi fframwaith strategol a chynlluniau busnes CGDG, pennu a monitro cyllidebau ar gyfer dyfarniadau grant a chostau gweithredu, arwain rheolaeth ar strwythurau gweinyddol a rheoli, goruchwyllo buddsoddi cronfa waddol CGDG a chymeradwyo'r polisi tâl. Roedd y materion arwyddocaol a drafodwyd gan y pwyllgor yn ystod y flwyddyn yn cynnwys bodloni ei hun fod y rheolwyr yn monitro beichiau gwaith staff yn ddigonol ar adeg pan fo ceisiadau'n cynyddu; cynigion y rheolwyr ar y strategaeth adeiladau gan fod nifer o brydlesi swyddfeydd wedi dod i ben; a'r egwyddorion buddsoddi i'w mabwysiadu ar gyfer y gronfa waddol.

Mae'r Pwyllgor Archwilio yn cynnwys pedwar Ymddiriedolwr a chaiff ei gadeirio gan Ymddiriedolwr. Cyfarfu dair gwaith yn ystod y flwyddyn ac roedd cworwm ym mhob cyfarfod. Byddaf innau'n mynychu pob cyfarfod ynghyd â'r Cyfarwyddwr Cyllid a Gwasanaethau Corfforaethol. Mae ei gylch gorchwyl yn cynnwys gweithgareddau'r archwilwyr mewnol ac allanol a goruchwyllo diwylliant risg CGDG. Mae'r pwyllgor yn

gwneud adroddiadau rheolaidd i'r Bwrdd, ac mae'r Ymddiriedolwyr yn fodlon bod y pwyllgor yn rhoi iddynt y sicrwydd sydd ei angen arnynt.

Mae'r Ymddiriedolwyr hefyd wedi dirprwyo eu cyfrifoldebau gwneud penderfyniadau ynglŷn â grantiau ar gyfer mathau penodol a gwerthoedd grantiau'r Loteri i bwyllgorau gwledydd a rhanbarthau. Mae 12 o'r pwyllgorau hyn ac mae pob un yn cynnwys un Ymddiriedolwr. Yn ychwanegol at wneud penderfyniadau ynglŷn â grantiau, mae'r pwyllgorau hyn yn rhoi cyngor i'r Bwrdd ar flaenoriaethau yn eu maes, a gweithredant fel eiriolwyr gweithgareddau Loteri'r Ymddiriedolwyr. Mae'r Ymddiriedolwyr hefyd wedi dirprwyo'r cyfrifoldeb gwneud penderfyniadau ar gyfer grantiau o dan £100,000 i staff; penaethiaid rhanbarthau a gwledydd yn benodol. Mae'r pwyllgorau rhanbarthol a gwledig yn mynychu cyfarfodydd i gynghori ar benderfyniadau ynglŷn â grantiau bach, ac mae'r pwyllgorau yn adolygu gweithgarwch grantiau bach yn flynyddol, gan gynnwys rheoli risg. Cyflwynir adroddiad blynyddol ar effaith grantiau bach ar draws yr holl bwyllgorau i'r Bwrdd. Caiff yr holl benderfyniadau a wneir gan staff a phwyllgorau eu hadrodd i'r Bwrdd.

Gweithredaf strwythur pedair adran o fewn CGDG. Y penaethiaid adran a'u dirprwyon yw fy Mwrdd Rheoli. Fi sy'n cadeirio pob cyfarfod o'r Bwrdd Rheoli, sy'n cyfarfod yn wythnosol. Mae'r Bwrdd Rheoli yn rheoli gweithgarwch y Gronfa o ddydd i ddydd. Rwyf yn elwa'n fawr ar arbenigedd fy nghydweithwyr sy'n meddu ar flynyddoedd lawer o brofiad yn eu meysydd priodol. Hefyd, cynhaliaf gyfarfodydd rheolaidd gyda'r Fforwm Rheolwyr sy'n cynnwys pob un o'r rheolwyr canol ac uwch reolwyr. Mae agenda'r cyfarfodydd hyn yn cynnwys cynllunio a risg yn rheolaidd, ac mae'n galluogi staff o adrannau amrywiol i rannu'u barn ar arfer da.

Mae ein cryfder cyfunol yn ein galluogi i gynnal system gadarn o reolaeth fewnol sy'n ddigon hyblyg i ymdopi â gofynion newidiol ein rhanddeiliaid, ac yn ein galluogi

i ymgyfarwyddo â datblygiadau mewn gweinyddu. Cynlluniwyd ein system rheolaeth fewnol i reoli risg at lefel resymol yn hytrach na dileu pob risg o fethu cyflawni polisiau, nodau ac amcanion; dim ond rhoi sicrwydd rhesymol ac nid absoliwt o effeithiolrwydd y gall wneud felly. Mae'r system rheolaeth fewnol yn seiliedig ar broses barhaus a gynlluniwyd i nodi a blaenoriaethu'r risgiau i gyflawni polisiau, nodau ac amcanion CGDG, i werthuso tebygolrwydd sylweddoli'r risgiau hynny a'r effaith pe byddent yn cael eu sylweddoli, ac i'w rheoli'n effeithlon, yn effeithiol ac yn ddarbodus.

Caiff cynllun gweithredu blynyddol CGDG – y cynllun busnes – ei drafod â'n hadran noddi, sef y DCMS. Mae'r DCMS hefyd wedi gosod cyfarwyddiadau polisi ac ariannol yr ydym ni wedi cydymffurfio â hwy yn ein gweithgareddau Loteri (mae Cynulliad Cymru a Senedd yr Alban wedi cyhoeddi rhai cyfarwyddiadau polisi hefyd mewn perthynas â'n gweithgareddau dosbarthu'r Loteri yn y gwledydd hynny). Rydym hefyd yn gweithredu yn unol â Datganiad Rheoli cytunedig a Memorandwm Ariannol sy'n seiliedig ar dempled a luniwyd gan y Trysorlys. Mae hyn yn cynnwys cyfarfodydd rheolaidd ag uwch swyddogion y DCMS a chyd-ddosbarthwyr y Loteri.

Asesu risg
Caiff pob proses pennu polisi a phenderfynu ynglŷn â grantiau eu llywio gan ddiwylliant rheoli risg CGDG. Lluniodd y Bwrdd Rheoli ddatganiad rheoli risg sy'n nodi ein hegwyddorion rheoli risg. Mae hefyd yn disgrifio sut y mae CGDG yn nodi, monitro ac yn rheoli risgiau a chyfleoedd, ac yn nodi archwaeth risg y Gronfa. Mae hefyd yn rhoi cyfrifoldebau penodol i unigolion a grwpiau i sicrhau bod arfer rheoli risg CGDG yn cyflawni'i amcanion risg. Cymeradwyir y datganiad gan y Pwyllgor Archwilio, ac fe'i adolygir yn flynyddol.

Mae archwaeth risg y Gronfa, fel y nodir yn y strategaeth rheoli risg, yn datgan: “Dylid annog arfer trwyadl wrth gymryd risgiau a dylid annog arloesedd er mwyn cyflawni

amcanion CGDG. Mae hyn yn golygu nad diwylliant osgoi risg 100% yw'r defnydd mwyaf effeithiol o'n hadnoddau.” Credaf fod y Gronfa yn dangos arloesedd yn ei dewis o ddyfarniadau grant, ac nid yw'n mynd ati'n syml i wneud penderfyniadau sy'n rhydd o risg. I'r perwyl hwn, rydym yn barod i dderbyn na fydd rhai o'r sefydliadau y rhown grantiau iddynt yn dangos cymhwysedd o ran gweinyddu'r grant. Rydym yn dysgu ein gwersi, yn gwella ein prosesau ac, mewn amgylchiadau prin, rydym yn diddymu'r grant. Yn yr achosion gwaethaf, gall fod rhaid i ni alw'r heddlu i mewn. Y fi sy'n cymeradwyo pob diddymiad ac mae hyn yn fy ngalluogi i fonitro'r swm bob blwyddyn i sicrhau nad oes unrhyw awgrym bod ein prosesau asesu a monitro yn ddiofal. Fel y gellir gweld o'r nodyn perthnasol i'r cyfrifon, mae'r lefel diddymu grantiau yn eithriadol o fach o gymharu â'r swm a ddosbarthwn bob blwyddyn. Ar y llaw arall, mae'r lefel uwch o ran bodlonrwydd cwsmeriaid a ddangoswyd mewn arolygon annibynnol yn awgrymu nad yw ein harferion gweithio'n rhy feichus i ymgeiswyr. O ganlyniad, gallaf ddod i'r casgliad nad oes unrhyw achos i bryderu ynglŷn â'r lefel risg sydd ymhlyg yn ein prosesau.

Bob blwyddyn, caiff risgiau eu categoreiddio drwy ystyried pa mor debygol y maent o ddigwydd pe na fyddai unrhyw weithgarwch lliniaru risg yn digwydd a'r effaith pe byddai'r risg yn digwydd. Mae'r risgiau lle ystyrir bod yr effaith bosibl yn uchel yn ffurfio cofrestr risg CGDG. Mae'r gofrestr risg yn ffurfio rhan o gynllun busnes blynyddol Bwrdd yr Ymddiriedolwyr, ar ôl iddo gael ei ardystio'n flaenorol gan y Pwyllgor Archwilio. Mae'r Bwrdd Rheoli'n rhoi'r dasg i'r uwch reolwyr (y 'perchenogion risg') o roi gweithdrefnau ar waith i fonitro risg, ac os yw'n bosibl, ei liniaru.

Mae'r Bwrdd Rheoli'n adolygu effeithiolrwydd eu gwaith bob chwarter. Mae'r Pwyllgor Archwilio hefyd yn adolygu effeithiolrwydd ym mhob cyfarfod, ac yn cwestiynu gweithgareddau perchenogion risg. Ymhellach, mae ein harchwilwyr mewnol yn adolygu'r prosesau rheoli risg fel rhan

o'u gwaith a gallant roi budd eu profiad o weithgareddau rheoli risg sefydliadau eraill.

Mae'r papurau polisi a roddir i Fwrdd yr Ymddiriedolwyr i benderfynu arnynt yn cynnwys trafodaeth o'r risgiau sy'n gysylltiedig â chymryd camau gweithredu posibl. Mae'r Bwrdd hefyd yn trafod un o'r risgiau ar y gofrestr risg yn rheolaidd gyda'r perchennog risg.

Er mai'r Bwrdd Rheoli a'r Pwyllgor Archwilio sy'n arwain ar osod y fframwaith risg, mae'r staff ar lefel rheolwyr canol wedi'u hymgorffori'n llawn yn y system. Caiff y gofrestr risgiau ei chylchredeg i'r holl reolwyr canol cyn iddynt gynhyrchu'u cynlluniau tîm blynyddol. Mae pob cynllun blynyddol tîm yn cyfeirio'n benodol at y gofrestr risgiau ac mae'n dweud sut bydd eu gweithgareddau'n gweithredu yng ngolau'r risgiau a nodwyd. Disgwylir iddynt hefyd ddod ag unrhyw risgiau sy'n dod i'r amlwg i sylw uwch reolwyr. Caiff eu cynlluniau eu trafod a'u cymeradwyo gan uwch reolwyr. Yn ogystal, mae'r Fforwm Rheolwyr yn trafod yn rheolaidd yr amgylchedd risg y mae CGDG yn gweithredu ynddo, a sut dylai'r Gronfa ymateb. Caiff yr holl reolwyr canol eu harfarnu yn flynyddol o ran y modd y maent yn rhagweld, nodi ac yn rheoli risgiau a chyfleoedd.

Yn 2012–13, ystyriodd CGDG mai'r canlynol yw'r meysydd risg mwyaf sylweddol:

- mae galw cynyddol mewn hinsawdd economaidd ddirywiol yn rhoi pwysau ar gronfa waddol CGDG a/neu golli treftadaeth gan arwain at gyhoeddusrwydd negyddol a lleihad yn hyder rhanddeiliaid;
- mae'r nifer fawr o newidiadau sydd ar ddigwydd i aelodaeth y Bwrdd, neu oedi yn y broses benodi, yn tanseilio gallu'r Bwrdd i ddarparu llywodraethu effeithiol a/neu benderfyniadau cadarn ynglŷn â cheisiadau grant;
- grantiau a ddyfarnwyd yn methu bodloni ein hamcanion strategol;
- y galw am ddyfarniadau grant, cyngor cyn gwneud cais a gwaith monitro yn mynd y tu hwnt i'n gallu gweithredol;

- ein strategaeth yn methu bodloni anghenion y dreftadaeth a'r newidiadau yn yr amgylchedd allanol, ac felly diffyg cefnogaeth iddi gan ein rhanddeiliaid;
- methu gosod a dilyn gweithdrefnau effeithlon gan achosi risg aneffeithlonrwydd, twyll neu wneud penderfyniadau sy'n agored i her;
- methu recriwtio, cadw a chymell staff medrus priodol;
- bod cymorth a dylanwad yn lleihau o ganlyniad i lefel isel o ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o fuddion ein buddsoddiad gan randdeiliaid;
- risg craffu cynyddol gan y cyfryngau a llunwyr barn ar ein penderfyniadau ariannu yn yr amodau economaidd a gwleidyddol presennol, gyda'r potensial am ymateb niweidiol.

Mae gan CGDG bolisi twyll a adolygir yn flynyddol. Caiff ei roi i bob aelod newydd o'r staff yn ystod eu cyfnod ymsefydlu, ac maent i gyd yn cael sesiwn hyfforddi undydd ar ymwybyddiaeth twyll. Mae gan CGDG bolisi risg gwybodaeth hefyd sydd i'w ddilyn gan bob aelod o staff – mae staff newydd yn ei ddarllen fel rhan o'u cyfnod ymsefydlu. Mae'r polisi, sy'n cael ei adolygu bob blwyddyn, yn mynnu bod pob data'n cael eu cadw'n ddiogel. Mae CGDG yn cydymffurfio â'r Fframwaith Polisi Diogelwch a mesurau gorfodol yr Adolygiad Trin Data.

Materion arwyddocaol yr ymdriniwyd â hwy gan y Bwrdd yn ystod y flwyddyn Y gweithgarwch mwyaf arwyddocaol i'r Bwrdd fu paratoi ar gyfer ei fframwaith strategol newydd, o'r enw SF4. Cafodd ei gyhoeddi yn 2012–13 ar ôl gwaith paratoi dros nifer o flynyddoedd. Mae'r polisïau a'r gweithdrefnau a amlinellir yn y ddogfen honno yn berthnasol i 2013–14 a thu hwnt. Gan fod nifer fawr o raglenni newydd yn ogystal â newidiadau i raglenni presennol, treuliodd yr Ymddiriedolwyr lawer o'u hamser yn ystyried effaith y newidiadau ar ddarpar ymgeiswyr a threftadaeth y DU. Mae cryn dipyn o waith wedi'i wneud yn ymgynghori â rhanddeiliaid a dadansoddi'u sylwadau, ac yna rhoi'r cyfan at ei gilydd

mewn fframwaith strategol a gaiff ei lansio yn ystod 2012–13.

Mae'r cynnydd sylweddol yn incwm y Loteri dros y blynyddoedd diwethaf, o ganlyniad i welliant mewn gwerthiant tocynnau, penderfyniad y llywodraeth i gynyddu ein cyfran o arian i achosion da i 20%, a therfynu'r trosglwyddiadau i helpu ariannu Gemau Olympaidd 2012, wedi galluogi cynnydd mawr yn y gyllideb grant. I gyd-fynd â hyn, bu cynnydd mawr yn nifer y ceisiadau am grantiau. Ceisiodd a chafodd Ymddiriedolwyr sicrwydd gan y rheolwyr fod strwythur gweinyddol CGDG yn gallu delio â chynnydd mor fawr mewn gwaith. I'r perwyl hwn, fe wnaeth yr Ymddiriedolwyr gymeradwyo cynnydd sylweddol yn niferoedd y staff yn dilyn adolygiad o adnoddau gan y rheolwyr.

Ni ddaeth unrhyw beth o bryder i'r amlwg o unrhyw un o'r pwyllgorau a sefydlwyd gan y Bwrdd. Roedd yr adroddiadau gan yr archwilwyr mewnol ac allanol yn foddhaol (rhoddir mwy o fanylion isod).

Perfformiad y Bwrdd
Cynhaliodd y Bwrdd ei asesiad blynyddol o'i effeithiolrwydd ei hun ym mis Ionawr 2013. Yn unol â'i benderfyniad i gyflogi adnodd hwyluso allanol i gynorthwyo â'r adolygiad unwaith bob tair blynedd, penodwyd Grant Thornton gan y Bwrdd i gynllunio a dadansoddi ymatebion i holiadur hunanwerthuso, a chynorthwyo'r Bwrdd wrth ystyried ei ganlyniadau. Daeth yr adolygiad i'r casgliad bod y sefydliad yn cael ei redeg yn dda, gyda gweithdrefnau effeithiol o ran llywodraethu ac archwilio. Roedd y Bwrdd yn fodlon â'i berfformiad yn ystod y flwyddyn, ac ystyriai ei fod wedi bodloni Cod Llywodraethu Corfforaethol y Trysorlys. Nid oedd unrhyw beth yn unrhyw un o'r adroddiadau archwilio mewnol nac allanol a roddwyd gerbron Pwyllgor Archwilio'r Bwrdd a berodd unrhyw bryder iddo. O ganlyniad, cred y Bwrdd y gall ddibynnu ar ansawdd data a roddir ger ei fron gan reolwyr ac y seiliai benderfyniadau arno.

Fel rhan o'i asesiad blynyddol, cytunodd y canlynol gan y Bwrdd:

- cyfleu'n fwy penodol y materion hynny sydd wedi'u cadw ar gyfer y Bwrdd
- y dylai papurau bwrdd nad ydynt yn ymwneud â grantiau ddechrau gyda chrynodeb sy'n tynnu sylw at unrhyw benderfyniadau sydd eu hangen
- edrych yn fanylach ar weithgarwch ymchwilio sydd wedi'i gynllunio, ac ar y modd y gallai'r Bwrdd fynd ati'n fwyaf effeithiol i fonitro a gwerthuso grantiau a ddyfarnwyd
- bod briffiau sector ac arbenigol ar gyfer staff yn fuddiol hefyd ar gyfer dysgu'r ymddiriedolwyr
- cyflwyno proses cyfweiliadau ymadael ar gyfer ymddiriedolwyr ac aelodau pwyllgor
- gofyn i Bwyllgorau fyfyrion ar eu heffeithiolrwydd eu hunain hefyd.

Mae cyfnod ymsefydlu ar gyfer pob Ymddiriedolwr newydd adeg eu penodi, sy'n eu cyflwyno i'w rhwymedigaethau fel Ymddiriedolwr, gwaith CGDG a'i systemau, ac mae hynny'n helpu eu paratoi i wneud cyfraniad llawn at waith y Bwrdd. Caiff effeithiolrwydd Ymddiriedolwyr ei arfarnu gan y Cadeirydd yn rheolaidd.

Y flwyddyn lywodraethu
Fel Swyddog Cyfrifyddu, rwyf yn gyfrifol am adolygu effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnol. Caiff fy adolygiad ei lywio gan waith yr archwilwyr mewnol a'r uwch reolwyr yn CGDG sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal y fframwaith rheolaeth fewnol, a sylwadau a wnaed gan yr archwilwyr allanol yn eu llythyr rheoli ac adroddiadau eraill. O ganlyniad i'w gwaith yn ystod y flwyddyn, mae'r archwilwyr mewnol wedi cynhyrchu tystysgrif flynyddol o sicrwydd mewn perthynas â digonolrwydd y systemau a gweithrediad rheolaethau mewnol yn CGDG. Yn ogystal, rwyf wedi gweld llythyr y rheolwyr a baratowyd gan yr archwilwyr allanol yn dilyn eu harchwiliad o'r cyfrifon ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013. Rwyf wedi cael gwybod am oblygiadau canlyniad f'adolygiad o effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnol gan Fwrdd yr Ymddiriedolwyr a'r Pwyllgor Archwilio, ac mae cynllun ar waith i fynd i'r afael â gwendidau

a sicrhau bod y system rheolaeth fewnol yn gwella’n barhaus.

Caiff y cynllun archwilio mewnol blynyddol ei greu ar sail risg; darparwyd copi o’r gofrestr risg ddrafft i’r archwilwyr mewnol ar gyfer 2012 wrth baratoi eu cynllun. Fe wnaeth y Pwyllgor Archwilio adolygu a chymeradwyo’r cynllun archwilio mewnol. Fe wneuthum sicrhau bod digon o hyblygrwydd yn y cynllun i ganiatáu ar gyfer gwneud newidiadau yn ystod y flwyddyn i adlewyrchu unrhyw newidiadau arwyddocaol yn yr amgylchedd risg neu risgiau newydd yn dod i’r amlwg. Nid oedd unrhyw risgiau, fodd bynnag.

Trafodwyd holl adroddiadau’r archwilwyr mewnol gan y Pwyllgor Archwilio ym mhresenoldeb uwch aelodau o staff, gan gynnwys y rheiny yr adroddwyd ar eu hadrannau gan yr archwilwyr – roedd hyn yn rhoi’r cyfle i mi ac aelodau’r pwyllgor i drafod yn fanwl y canfyddiadau, yr argymhellion a’r camau arfaethedig gan y rheolwyr. Roedd yn ofynnol i benaethiaid adran y nododd yr archwilwyr mewnol fod ganddynt ddiffygion yn eu hadran, lunio cam cywirol a gosod dyddiad cwblhau ar gyfer y cam hwnnw mewn ymgynghoriad â’r archwilwyr mewnol. Caf adroddiad blynyddol gan yr archwilwyr sy’n rhoi gwybod i mi am y cynnydd y mae fy mhenaethiaid adran wedi’i gyflawni yn gwella’r pwyntiau a godwyd gan archwilwyr mewnol ac allanol mewn blynyddoedd blaenorol.

Deilliodd yr adroddiadau archwilio mwyaf arwyddocaol yn 2012–13 o adolygiad o’n gwaith paratoi ar gyfer cyflwyno ein fframwaith strategol newydd, sy’n mynd yn fyw ym mis Ebrill 2013, a’r newidiadau a wnaethom i ddosbarthiad grantiau yn ein rhaglenni grantiau bach – gwneir penderfyniadau dyfarnu gan ein penaethiaid rhanbarthol a gwledig, gyda chyfanswm grantiau gwerth dros £30miliwn. Ym mis Ebrill 2012, cynyddom drothwy’r dyfarniad uchaf o £50,000 i £100,000, a gwahodd aelodau o’n pwyllgorau rhanbarthol a gwledig i fynychu’r cyfarfodydd gwneud penderfyniadau. Roeddwn yn falch o nodi

bod yr archwilwyr yn fodlon â’r gwaith paratoi ar gyfer y fframwaith a’r newid trothwy, a bod fy rheolwyr wedi derbyn yn hwylus y mân argymhellion a wnaed gan yr archwilwyr. Edrychodd adroddiadau archwilio mewnol eraill ar ein system gyflogres, rheolaethau cyffredinol yn yr adran gyllid, a chyingor arbenigol a gafwyd fel rhan o’r broses asesu ceisiadau grant. Nododd yr archwilwyr feysydd lle gellid tynhau’r rheolaethau, ac mae’r rheolwyr wedi cytuno i wneud y newidiadau angenrheidiol. O ganlyniad, roeddwn yn fodlon â chanlyniadau’r adroddiadau archwilio mewnol hynny.

Ni wnaed unrhyw newidiadau o bwys i’n systemau yn 2012–13 ac nid oes unrhyw broblemau wedi codi sy’n fy arwain i gredu nad yw’r system rheolaeth fewnol yn gweithredu’n effeithiol. Disgrifiodd yr archwilwyr mewnol fod gan CGDG “fframwaith rheoli mewnol cadarn ac effeithiol ar waith” yn eu hadroddiad blynyddol i’r Pwyllgor Archwilio. Nid oedd unrhyw beth yn llythyr y rheolwyr a luniwyd gan yr archwilwyr allanol yn dilyn eu harchwiliad o’r cyfrifon hyn a chyfrifon y flwyddyn flaenorol sy’n fy arwain i amau digonolrwydd ein systemau.

Mynnais hefyd fod holl aelodau’r tîm uwch reolwyr a’r rheolwyr canol yn llofnodi memoranda cynrychiolaeth blynyddol i mi, yn nodi’u cyfrifoldebau ac yn cadarnhau eu bod wedi cyflawni’r cyfrifoldebau hyn yn 2012–13. Mae pob un o’r rheolwyr wedi llofnodi’r memorandwm ac maent yn ymwybodol fy mod yn dibynnu ar yr haeriadau hyn o’m rheolaeth.

Mae’r Pwyllgor Archwilio’n paratoi adroddiad o’i weithgarwch i Fwrdd yr Ymddiriedolwyr unwaith y flwyddyn. Nid oedd yr archwilwyr mewnol nac allanol wedi datgelu unrhyw beth anffafriol yn ystod y flwyddyn. Daeth y pwyllgor i’r casgliad, yn ei gyfarfod ym mis Mehefin 2013, ei fod wedi gweithredu’n foddhaol yn ystod 2012–13. Roedd y Bwrdd yn falch o glywed hyn a chadarnhaodd y farn hon yn ei gyfarfod ym mis Mehefin. Mae’r Pwyllgor Cyllid ac Adnoddau yn

paratoi dau adroddiad y flwyddyn i’r Bwrdd yn chwanegol at gofnodion ei gyfarfodydd. Roeddent yn gallu adrodd ein bod wedi cael blwyddyn lwyddiannus a bodlonwyd y gyllideb grant; cadwom o fewn ein cyllideb weithredu a chwrdd â thargedau DCMS ar gyfer prosesu grantiau’r Loteri a chyfanswm costau gweithredol fel cyfran o incwm; cawsom flwyddyn lwyddiannus arall o ran cyrraedd ein targedau lefel gwasanaeth ac mae ein lefelau bodlonrwydd cwsmeriaid yn parhau yn uchel. Cyflawnwyd hyn i gyd ar adeg pan fo ceisiadau am grantiau ar lefelau uwch na’r blynyddoedd blaenorol, ac mae ein sylfaen costau, mewn termau real, yn parhau ar ei hisaf ers i ni agor ein swyddfeydd gwledydd a rhanbarthol ddegawd yn ôl.

O ganlyniad i’r uchod, credaf fod fframwaith y Gronfa yn rhoi i mi’r lefel sicrwydd y gofynnaf amdani. Nid oes unrhyw beth yr wyf yn ymwybodol ohono sy’n fy arwain i gredu bod ein systemau ar gyfer canfod ac ymateb i aneffeithlonrwydd, ar gyfer atal gwrthdaro buddiannau, ar gyfer atal a chanfod twyll ac ar gyfer lleihau colledion cymorth grant a grantiau’r Loteri yn annigonol. Credaf fod y strwythur llywodraethu wedi gweithredu’n llwyddiannus yn ystod 2012–13.

Cofnodion presenoldeb
Mae’r Cod Llywodraethu Corfforaethol yn pennu gofyniad arnom i ddatgelu cofnodion presenoldeb yng nghyfarfodydd y Bwrdd a chyfarfodydd o is-bwyllgorau’r Bwrdd.

Cofnod presenoldeb y Bwrdd	Nifer y cyfarfodydd cymwys	Nifer diwrnodau cyfarfodydd cymwys	Presenoldeb gwirioneddol
Y Fonesig Jenny Abramsky	10	15	15
Angela Dean	8	12	12
Kim Evans	10	15	15
Yinnon Ezra	10	15	15
Kathy Gee	10	15	13
Doug Hulyer	10	15	15
Hilary Lade	10	15	15
Alison McLean	10	15	15
Richard Morris	10	15	13
Atul Patel	10	15	12
Seona Reid	10	15	14
Ronnie Spence	10	15	15
Virginia Tandy	10	15	15
Manon Williams	10	15	15
Christopher Woodward	10	15	11

Cofnod presenoldeb Pwyllgor Archwilio	Nifer y cyfarfodydd cymwys	Presenoldeb gwirioneddol
Yinnon Ezra	3	2
Doug Hulyer	3	3
Alison McLean	3	3
Ronnie Spence	3	3

Cofnod presenoldeb y Pwyllgor Cyllid ac Adnoddau	Nifer y cyfarfodydd cymwys	Presenoldeb gwirioneddol
Y Fonesig Jenny Abramsky	4	4
Kim Evans	4	4
Hilary Lade	4	3
Atul Patel	4	3
Carole Souter	4	4

Carole Souter
Prif Weithredwr

2 Gorffennaf 2013

Tystysgrif ac Adroddiad y Rheolwr a’r Archwilydd Cyffredinol i Ddau Dŷ'r Senedd a Senedd yr Alban

Tystiaf fy mod wedi archwilio’r datganiadau ariannol o Weithgareddau Dosbarthu Arian y Loteri Cronfa Goffa’r Dreftadaeth Genedlaethol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013 o dan Ddeddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993. Mae’r datganiadau ariannol yn cynnwys y Datganiad Gwariant Net Cynhwysfawr, Datganiad o’r Sefyllfa Ariannol, y Datganiad Llifoedd Arian, y Datganiad o Newidiadau mewn Ecwiti a’r nodiadau cysylltiedig. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn o dan y polisiau cyfrifyddu a osodwyd allan ynddynt. Rwyf hefyd wedi archwilio’r wybodaeth yn yr Adroddiad Tâl y dywedir yn yr adroddiad hwnnw ei bod wedi’i harchwilio.

Cyfrifoldebau priodol yr Ymddiriedolwyr, y Prif Weithredwr/Swyddog Cyfrifyddu a’r archwilydd Fel yr esboniwyd yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau’r Ymddiriedolwyr a’r Prif Weithredwr, mae’r Ymddiriedolwyr a’r Prif Weithredwr yn gyfrifol am baratoi’r datganiadau ariannol ac am fod yn fodlon eu bod yn rhoi darlun cywir a theg. Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio, ardystio ac adrodd ar y datganiadau ariannol yn unol â Deddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993. Cynhaliais fy archwiliad yn unol â Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (y DU ac Iwerddon). Mae’r safonau hynny yn gofyn i mi a’ m staff gydymffurfio â Safonau Moesegol ar gyfer Archwilwyr y Bwrdd Arferion Archwilio.

Cwmpas yr Archwiliad o’r Datganiadau Ariannol Mae archwiliad yn cynnwys cael tystiolaeth am y symiau a’r datgeliadau yn y datganiadau ariannol sy’n dystiolaeth ddigonol i roi sicrwydd rhesymol bod y datganiadau ariannol yn rhydd o gam-ddatgan perthnasol, pa un a achoswyd hynny trwy dwyll neu wall. Mae hyn yn cynnwys asesiad o: ba un a yw’r polisiau cyfrifyddu yn briodol i amgylchiadau Gweithgareddau Dosbarthu Arian y Loteri Cronfa Goffa’r Dreftadaeth Genedlaethol, ac a ydynt wedi’u cymhwyso’n gyson a’u datgelu’n ddigonol; rhesymolrwydd amcangyfrifon cyfrifyddu arwyddocaol a wnaed gan Gronfa Goffa’r Dreftadaeth

Genedlaethol; a chyflwyniad cyffredinol y datganiadau ariannol. Yn ogystal, darllenaf yr holl wybodaeth ariannol ac anariannol yn yr Adroddiad Blynnyddol er mwyn nodi anghysonderau arwyddocaol â’r datganiadau ariannol archwiliedig. Os dof yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysonderau arwyddocaol amlwg, ystyriaf y goblygiadau i’ m tystysgrif.

Mae’n ofynnol i mi gael tystiolaeth ddigonol i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant a’r incwm yr adroddwyd amdanynt yn y datganiadau ariannol wedi’u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan y Senedd a bod y trafodion ariannol a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â’r awdurdodau sy’n eu rheoli.

Barn ar Reoleidd-dra Yn fy marn i, ym mhob ystyriaeth berthnasol, mae’r gwariant a’r incwm a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol wedi’u cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan y Senedd ac mae’r trafodion ariannol a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â’r awdurdodau sy’n eu rheoli.

Barn ar y datganiadau ariannol Yn fy marn i:

- mae’r datganiadau ariannol yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa materion Gweithgareddau Dosbarthu Arian y Loteri Cronfa Goffa’r Dreftadaeth Genedlaethol ar 31 Mawrth 2013 ac o’i diffyg gweithredol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- mae’r datganiadau ariannol wedi cael eu paratoi’n briodol yn unol â Deddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993 a chyfarwyddiadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol a wnaed o dan y ddeddf honno.

Barn ar faterion eraill Yn fy marn i:

- mae’r rhan o’r Adroddiad Tâl sydd i’w harchwilio wedi’i pharatoi’n briodol yn unol â chyfarwyddiadau gan yr Ysgrifennydd Gwladol a gyhoeddwyd o dan Ddeddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993; ac

- mae’r wybodaeth a roddir yn Sylwadau’r Rheolwyr a’r Adolygiad Ariannol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â’r datganiadau ariannol.

Materion yr adroddaf arnynt drwy eithriad Nid oes gennyf unrhyw beth i adrodd yn ei gylch mewn perthynas â’r materion canlynol yr adroddaf i chi, os, yn fy marn i:

- nid oes cofnodion cyfrifon digonol wedi’u cadw; neu
- nid yw’r datganiadau ariannol a’r rhan o’r Adroddiad Tâl sydd i’w harchwilio yn gyson â’r cofnodion cyfrifon; neu
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a’r esboniadau y mae’n ofynnol i mi eu cael ar gyfer f’archwiliad; neu
- nid yw’r Datganiad Llywodraethu yn adlewyrchu cydymffurfio ag arweiniad Trysorlys Ei Mawrhydi.

Adroddiad Nid oes gennyf unrhyw sylwadau i’w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Amyas CE Morse Rheolwr ac Archwilydd Cyffredinol

5 Gorffennaf 2013

Y Swyddfa Archwilio Genedlaethol

157–197 Buckingham Palace Road Victoria Llundain SW1W 9SP

Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr
ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013

	Nodiadau	£'000	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Enillion o'r Loteri Genedlaethol	10		387,150	301,663
Incwm buddsoddiad CDdLG	10		2,071	2,171
			389,221	303,834
Llai: swm a drosglwyddwyd i Gronfa Ddosbarthu'r Loteri Olympaidd gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon	10		(20,208)	(43,388)
			369,013	260,446
Llog sy'n dderbyniadwy		57		59
Incwm amrywiol	2	66	123	73
Cyfanswm incwm			369,136	260,578
Ymrwymadau caled newydd	12	(370,677)		(311,338)
Dad-ymrwymadau caled	12	7,046		6,317
			(363,631)	(305,021)
Costau staff	3	(10,093)		(9,508)
Dibrisiad ac amorteiddiad	7 ac 8	(796)		(714)
Costau gweithredu eraill	4	(7,816)		(7,136)
			(18,705)	(17,358)
Cyfanswm gwariant			(382,336)	(322,379)
Diffyg gweithredol			(13,200)	(61,801)
Incwm cynhwysfawr arall				
Elw net ar ailbrisio asedau ariannol sydd ar gael i'w gwerthu	17		0	3,386
Cyfanswm gwariant cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013			(13,200)	(58,415)

Mae'r holl ffigurau a ddangosir yn gysylltiedig â gweithgareddau parhaus.
Mae'r nodiadau ar dudalennau 32 i 49 yn llunio rhan o'r cyfrifon.

Datganiad o Newidiadau mewn Ecwiti
ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013

	Cronfa wrth gefn gwerth teg £'000	Cyfrif incwm a gwariant £'000
Balans ar 31 Mawrth 2011	(352)	(180,177)
Newidiadau mewn ecwiti yn 2011-12		
Rhyddhau cronfa wrth gefn gwerth teg i'r cyfrif incwm a gwariant	352	(352)
Elw net ar ailbrisio buddsoddiadau	3,386	0
Diffyg a gadwyd	0	(61,801)
Balans ar 31 Mawrth 2012	3,386	(242,330)

Newidiadau mewn ecwiti yn 2012-13

Rhyddhau cronfa wrth gefn gwerth teg i'r cyfrif incwm a gwariant	(3,386)	3,386
Elw net ar ailbrisio buddsoddiadau	0	0
Diffyg a gadwyd	0	(13,200)
Balans ar 31 Mawrth 2013	0	(252,144)

Mae'r gronfa wrth gefn gwerth teg yn ymwneud â'r gwahaniaeth rhwng gwerth llyfr a gwerth marchnad y balans yn CDdLG (gweler nodyn 10). Nid yw'r gwahaniaeth rhwng gwerth llyfr a gwerth marchnad asedau anniriaethol ac eiddo, peiriannau ac offer (gweler nodiadau 7 ac 8 i'r cyfrifon) yn berthnasol. Mae'r nodiadau ar dudalennau 32 i 49 yn llunio rhan o'r cyfrifon hyn.

Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol
ar 31 Mawrth 2013

	Nodiadau	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Asedau anghyfredol			
Asedau sefydlog anniriaethol	7	69	548
Eiddo, peiriannau ac offer	8	1,096	1,017
Asedau cyfredol			
Buddsoddiadau – balans yn CDdLG	10	475,331	375,270
Masnach a symiau eraill sy'n dderbyniadwy	9	4,303	9,557
Arian a symiau cyfwerth ag arian		9,912	2,960
		489,546	387,787
Cyfanswm asedau			
		490,711	389,352
Rhwymedigaethau cyfredol			
Rhwymedigaethau gweinyddol	11	(2,638)	(2,356)
Ymrwymadau grant mewn blwyddyn	12	(296,087)	(262,895)
Asedau anghyfredol ynghyd ag asedau cyfredol net			
		191,986	124,101
Rhwymedigaethau anghyfredol			
Ymrwymadau grant sy'n ddyledus mewn mwy na blwyddyn	12	(444,130)	(363,045)
Asedau llai rhwymedigaethau			
		(252,144)	(238,944)
Cynrychiolir gan:			
Cronfa wrth gefn gwerth teg	17	0	3,386
Cyfrif incwm a gwariant a ddygwyd ymlaen			
		(242,330)	(180,177)
Trosglwyddiad o'r gronfa wrth gefn gwerth teg		3,386	(352)
Symudiad yn y flwyddyn		(13,200)	(61,801)
Cyfrif incwm a gwariant a gariwyd ymlaen			
		(252,144)	(242,330)
		(252,144)	(238,944)

Mae'r nodiadau ar dudalennau 33 i 49 yn llunio rhan o'r cyfrifon hyn.

Y Fonesig Jenny Abramsky
Cadeirydd

Carole Souter
Prif Weithredwr

2 Gorffennaf 2013

Datganiad Llifoedd Arian
ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013

	Nodiadau	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Gweithgareddau gweithredu			
Arian a dynnwyd i lawr o CDdLG	10	268,952	255,780
Arian o ffynonellau eraill yn cynnwys benthyciadau		2,366	73
Arian a dalwyd i gyflogeion ac ar eu rhan		(9,966)	(9,798)
Llog a dderbyniwyd ar gyfrifon banc		57	59
Arian a dalwyd i gyflenwyr		(9,346)	(9,939)
Arian a dalwyd i dderbynyddion grant a benthyciadau		(244,715)	(235,866)
Mewnlif arian net o weithgareddau gweithredu			
	14a	7,348	309
Gweithgareddau buddsoddi			
Gwariant cyfalaf a buddsoddiad ariannol	14b	(396)	(196)
Cynnydd arian a symiau cyfwerth ag arian			
		6,952	113

Cysoni Llifoedd Arian Net i Symudiad mewn Cronfeydd Net
ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013

	Nodiadau	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Cynnydd arian a symiau cyfwerth ag arian yn y cyfnod			
		6,952	113
Newidiadau mewn arian a symiau cyfwerth ag arian			
	14c	6,952	113
Arian a symiau cyfwerth ag arian ar 1 Ebrill 2012			
		2,960	2,847
Arian a symiau cyfwerth ag arian ar 31 Mawrth 2013			
		9,912	2,960

Mae'r nodiadau ar dudalennau 32 i 49 yn llunio rhan o'r cyfrifon hyn.

Nodiadau i'r Cyfrifon

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2013

1. Datganiad o bolisiâu cyfrifyddu

Nid oes unrhyw safonau a dehongliadau dan sylw, ond nad ydynt wedi'u mabwysiadu eto, y mae'r Ymddiriedolwyr yn disgwyl byddant yn cael effaith sylweddol ar yr incwm a'r asedau net a adroddwyd ar weithgareddau CGDG neu ei gweithgareddau dosbarthu arian y Loteri.

a) Confensiwn cyfrifyddu

Llunnir y cyfrifon hyn mewn ffurf a gyfarwyddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol ac a gymeradwywyd gan y Trysorlys. Cânt eu paratoi o dan y confensiwn cost hanesyddol addasedig. Heb gyfyngu ar y wybodaeth a roir, mae'r cyfrifon yn bodloni gofynion cyfrifyddu a datgelu Deddf Cwmnïau 2006 a'r FREM, i'r graddau y mae'r gofynion hynny'n briodol, a chyfarwyddyd cyfrifon a gyhoeddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon ym mis Hydref 2002. Mae'r polisiâu cyfrifyddu a gynhwysir yn y FREM yn cymhwyso IFRS fel y'u haddaswyd neu y'u dehonglwyd ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Mae cyfarwyddyd cyfrifon y Loteri Genedlaethol a gyhoeddwyd gan yr Ysgrifennydd Gwladol yn eithrio'n benodol paratoi cyfrifon cyfunol ac mae'n mynnu defnyddio cyfrifyddu ymrwymadau ar gyfer dyfarniadau – mae hwn yn wyriad o gyfrifyddu cronïadau. Mae copïau o ddosbarthiad y Loteri a chyfarwyddiadau'r cyfrifon cymorth grant ar gael gan Ysgrifennydd y Bwrdd, 7 Holbein Place, Llundain SW1W 8NR.

Pan fo'r FREM yn caniatáu dewis o bolisi cyfrifyddu, dewiswyd y polisi cyfrifyddu y barnwyd ei fod yn fwyaf priodol i amgylchiadau arbennig CGDG at ddiben rhoi darlun cywir a theg. Disgrifir y polisiâu penodol a fabwysiadwyd gan CGDG isod. Maent wedi'u cymhwyso'n gyson wrth ddelio ag eitemau yr ystyriwyd eu bod yn berthnasol i'r cyfrifon.

Paratowyd y cyfrifon ar sail busnes gweithredol gan fod y DCMS wedi hysbysu CGDG nad oes ganddi unrhyw gynlluniau i newid trefniadau dosbarthu'r Loteri ar gyfer y sector treftadaeth ac felly mae'r Ymddiriedolwyr yn cymryd y byddant yn parhau i dderbyn cyllid g an y Loteri.

b) Asedau anghyfredol

Diffinnir asedau anghyfredol fel yr eitemau hynny a brynwyd at ddefnydd hirdymor CGDG a'i weithgareddau dosbarthu arian y Loteri a phan fo cyfanswm y gost uwchlaw £2,000. Darperir dibrisiad ar sail llinell syth ar yr holl asedau anghyfredol, gan gynnwys y rheiny sy'n cael eu dal o dan brydlesi cyllid, ar gyfraddau a gyfrifwyd i ddileu cost neu brisiad pob ased yn ystod ei oes ddefnyddiol ddisgwyliedig. Mae'r oesoedd hyn fel a ganlyn:

Eiddo prydles fer	– oes y brydles;
Offer swyddfa	– 4 –10 mlynedd;
Gosodiadau swyddfa	– 4 –10 mlynedd;
Asesu grantiau a meddalwedd arall	– hyd at 5 mlynedd.

Ni chaiff unrhyw gostau wedi'u cynhyrchu'n fewnol eu cyfalafu.

c) Dyrannu costau ac adrodd segmentaidd

Mae Safon Adrodd Ariannol Ryngwladol 8 yn pennu gofyniad bod gwybodaeth yn cael ei darparu ar adroddiadau segmentaidd pan fydd hyn yn berthnasol i weithgareddau'r sefydliad. Pan fo'n briodol, byddai uwch reolwyr yn nodi ffrydiau gweithgarwch ar wahân ac yn aseinio costau gweithredol iddynt ar sail pro rata yn seiliedig ar y lefel grant a ddyfarnwyd, oni bai bod gwahaniaeth sylweddol yn y modd y cafodd y ceisiadau eu prosesu, ac os felly, byddai dulliau ad hoc yn cael eu defnyddio. Fodd bynnag, heblaw am gyfrif ar wahân ar gyfer ei weithgareddau dosbarthu'r Loteri, y mae'n ofynnol i CGDG ei wneud o dan ei gyfarwyddyd cyfrifon y Loteri, nid yw'r Ymddiriedolwyr o'r farn y gellir rhannu eu gweithgareddau cymorth grant na'u gweithgareddau dosbarthu'r Loteri yn segmentau ar wahân.

Mae CGDG yn mynd i gostau anuniongyrchol a rennir rhwng gweithgareddau a ariennir gan gymorth grant a gweithgareddau a ariennir gan y Loteri Genedlaethol. Mae gofyn i CGDG ddosrannu'r costau anuniongyrchol hyn yn unol â Managing Public Money a gyhoeddir gan y Trysorlys. Mae'r dosraniad cost hwn yn ceisio adlewyrchu cyfran benodol yr amser a'r costau a ymrwymwyd i'r ddwy gronfa. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, cyfran y costau ar y cyd a ddosrannwyd i CDL oedd 99% (2011–12: 99%).

d) Trethiant

Ni wneir unrhyw ddarpariaeth ar gyfer trethiant cyffredinol gan fod CGDG yn statudol eithriedig o dan adran 507 Deddf Treth Incwm a Threth Gorfforaethol 1988. Nid yw CGDG yn gallu adennill Treth Ar Werth (TAW) a godir arni a chaiff y gost TAW gynhwysol ei chynnwys o dan y penawdau gwariant perthnasol.

e) Pensiwn

Caiff cost reolaidd darparu buddion ei chodi ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr yn ystod oesoedd gwasanaeth aelodau'r cynllun ar sail canran gyson o dâl pensiynadwy. Mae staff yn aelodau o PCSPS a hysbysir canran y tâl pensiynadwy gan Swyddfa'r Cabinet cyn dechrau pob blwyddyn ariannol.

f) Prydlesi

Codir y rhent blyneddol ar brydlesi gweithredol ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ar sail llinell syth yn ystod cyfnod y brydles. Pan fydd gan brydlesi sylwedd prydlesi cyllid, a'u bod yn berthnasol, ymdrinnir â nhw fel prydlesi cyllid. Caiff eitemau o dan brydlesi cyllid eu cyfalafu ar eu cost amcangyfrifedig, heb gynnwys unrhyw log a godwyd gan y prydleswr. Codir taliadau llog sy'n ddyledus o dan delerau cytundeb y brydles i'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr ar ddyddiad pob taliad o dan y brydles.

g) Balansau yn CDdLG

Mae'r balansau sy'n cael eu dal yn CDdLG yn parhau o dan reolaeth yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, ac nid oes gan yr Ymddiriedolwyr unrhyw ddylanwad dros y modd y caiff y symiau hyn eu buddsoddi. Mae cyfran y balansau hyn i'w phriodoli i Ymddiriedolwyr CGDG fel y dangosir yn y cyfrifon ac, ar ddyddiad y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol, wedi'i thystio gan yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon ei bod ar gael i'w dosbarthu gan yr Ymddiriedolwyr o ran ymrwymadau cyfredol. Caiff y gronfa gwerth teg ei haddasu ar gyfer unrhyw elw neu golled ar ailbrisio balans y CDdLG a adroddir i ni gan DCMS. Datgelir yr addasiad yn y Datganiad o Newidiadau mewn Ecwiti. Ychwanegir unrhyw elw neu golled gan y CDdLG wrth waredu buddsoddiadau at werth y CDdLG.

h) Ymrwymadau Grant

Mae ymrwymadau "meddal" fel y'u diffinnir gan gyfarwyddyd cyfrifon yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon, a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2002. Maent yn gytundeb mewn egwyddor gan yr Ymddiriedolwyr i ariannu cynllun. Mae dau fath o ymrwymiad:

- 1) pan fydd y penderfyniad terfynol i ddyfarnu grant wedi'i wneud, ond nid oes contract wedi'i lofnodi eto gyda'r sawl sy'n derbyn y grant. Pan ystyrir bod contract grant yn ei le, disgrifir yr ymrwymiad fel un "caled".
- 2) pan gaiff pas rownd gyntaf neu bas cam cyntaf ei roi i'r prosiect. Er bod cyllid yn destun ail benderfyniad yn yr amgylchiadau hyn, i lawer o'n rhaglenni grant pan fydd yn debygol y bydd yr ail benderfyniad yn un cadarnhaol, mae'n ddoeth edrych ar y pas rownd gyntaf neu'r pas cam cyntaf fel ymrwymadau meddal ar hyn o bryd.

Mae p'un a yw pas rownd gyntaf yn cael ei gydnabod fel ymrwymiad meddal yn dibynnu ar y rhaglen y gwneir y cais iddi. Nid ystyrir pasiau rownd gyntaf ar gyfer ceisiadau dan y rhaglen Grantiau Treftadaeth a'r rhaglen Parciau i Bobl yn ymrwymïadau meddal, oherwydd bod ceisiadau o dan y rhaglenni hynny'n cael eu penderfyniad cychwynnol yn gynharach yng nghylch y prosiect. Mae Ymddiriedolwyr yn cadw'r hawl i wrthod y cais pan dderbynnir y cais wedi'i ddatblygu'n llawn ac ystyried yr ail rownd fel y penderfyniad go iawn. Gan eu bod yn disgwyl gwrthod cyfran o geisiadau adeg yr ail rownd, mae Ymddiriedolwyr yn mynd dros ben eu cyllideb dyfarniadau yn ystod y rownd gyntaf o swm sy'n gyson â'u disgwyliad o'r gwerth y byddant yn ei wrthod adeg yr ail rownd. Cydnabyddir ceisiadau o dan raglenni eraill fel ymrwymïadau meddal lle bydd pas rownd gyntaf neu bas cam cyntaf yn cael ei roi i'r prosiect.

Mae dad-ymrwymïadau meddal yn digwydd pan nad yw ymrwymiad meddal yn cael ei droi'n ymrwymiad caled – fel arfer gan fod y sawl sy'n derbyn y grant yn penderfynu peidio ag ymgymryd â'i brosiect. Mae dad-ymrwymïadau caled yn digwydd pan nad oes angen ar y prosiect sy'n cael ei ariannu yr holl arian a neilltuwyd ar ei gyfer o dan y contract. Mae'r holl ymrwymïadau grant yn daladwy ar unwaith pan dderbynnir ceisiadau dilys am daliad.

i) Benthyciadau

Mae hawl gan yr Ymddiriedolwyr wneud benthyciadau i gyrff treftadaeth o dan Gyfarwyddiadau Ariannol yr Ysgrifennydd Gwladol dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon. Mae cyfraddau llog a thelerau ad-dalu fel y gwêl yr Ymddiriedolwyr yn ddoeth.

2. Incwm amrywiol

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Ad-dalu grantiau	66	73

3. Costau a niferoedd staff

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Cyflogau	7,961	7,500
Taliadau YG y cyflogwr	566	545
Taliadau i gynllun pensiwn	1,422	1,353
Costau staff dros dro	144	110
	10,093	9,508

Roedd nifer gyfartalog y cyflogeion yn gweithio ar weithgareddau dosbarthu'r Loteri fel a ganlyn:

2012-13	Ceisiadau grant	Cyllid a gwasanaethau corfforaethol	Strategaeth a datblygu busnes	Cyfathrebu	Cyfanswm
Staff parhaol	164	34	22	17	237
Secondeion, staff contract a phrentisiaid	12	2	2	3	19
Cyfanswm	176	36	24	20	256

2011-12	Ceisiadau grant	Cyllid a gwasanaethau corfforaethol	Strategaeth a datblygu busnes	Cyfathrebu	Cyfanswm
Staff parhaol	145	32	23	16	216
Secondeion, staff contract	7	1	0	3	11
Cyfanswm	152	33	23	19	227

Nid yw staff dros dro a staff asiantaeth wedi'u cynnwys yn y ffigurau uchod gan nad yw ein systemau yn caniatáu ar gyfer casglu a chyfrifo ffigur cyfwerth ag amser llawn.

4. Diffyg gweithredol

Nodir y diffyg gweithredol ar ôl codi'r canlynol:

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Tâl yr archwilydd	39	39
Taliadau o dan brydlesi gweithredol		
– safleoedd prydles	1,055	1,215
– llogi offer a pheiriannau	0	16

Mae dadansoddiad o gostau gweithredu eraill, gan gynnwys yr eitemau uchod, fel a ganlyn:

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Llety	1,738	1,941
Post a ffôn	472	479
Cyflenwadau swyddfa, argraffu a deunydd ysgrifennu	505	421
Teithio, cynhallaeth a lletygarwch – Ymddiriedolwyr	102	95
Teithio, cynhallaeth a lletygarwch – staff	378	293
Ffioedd proffesiynol – cysylltiedig â grant	2,124	1,817
Ffioedd proffesiynol – heb fod yn gysylltiedig â grant	1,157	874
Cyfathrebu	745	476
Offer swyddfa	310	497
Hyfforddiant staff	112	131
Costau amrywiol	173	112
	7,816	7,136

5. Costau a ailgodir

Fel y datgelwyd yn nodyn 1 i'r cyfrifon hyn, mae gofyn i CGDG ddatgelu ei chostau dosbarthu'r Loteri yng nghyfrifon CDL. Mae llawer o'r costau cyffredinol yr aethpwyd iddynt yn y brif swyddfa yn Llundain o fantais i'n gweithgareddau cymorth grant a'n gweithgareddau dosbarthu'r Loteri. Ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, cyfran y costau ar y cyd a ddosrannwyd i CDL oedd 99% (2011-12: 99%). Mae'r holl weithgareddau cymorth grant yn digwydd yn y brif swyddfa yn Holbein Place, Llundain. Mae costau gweithredu'r holl swyddfeydd eraill yn cael eu hailgodi'n llawn ar CDL.

6. Pensiynau

Darperir budd-daliadau pensiwn drwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil – y PCSPS. Ers 30 Gorffennaf 2007, mae staff newydd heb unrhyw aelodaeth PCSPS flaenorol yn gallu ymuno â Nuvos. Mae hwn yn gynllun pensiwn budd-dâl diffiniedig sy'n gysylltiedig â'r mynegai. Yr oed pensiwn yw 60 i aelodau classic, premium a classic plus, a 65 i aelodau Nuvos.

Mae'r staff a ymunodd â CGDG cyn 30 Gorffennaf 2007, neu oedd yn berchen ar aelodaeth PCSPS gymwys o'r blaen wrth ymuno ers y dyddiad hwnnw, yn aros yn un o dri chynllun â buddion wedi'u diffinio 'cyflog terfynol' statudol (classic, premium a classic plus). Nid yw'r cynlluniau'n cael eu hariannu ac mae cost y buddion yn cael eu talu gan arian a bleidleisir gan y Senedd bob blwyddyn. Caiff pensiynau sy'n daladwy o dan classic, premium, classic plus a Nuvos eu cynyddu'n flynyddol yn unol â deddfwriaeth cynnydd mewn pensiynau.

Mae cyfraniadau cyflogeion yn gysylltiedig â chyflog ac yn amrywio rhwng 1.5% a 3.9% o enillion pensiynadwy ar gyfer classic a 3.5% a 5.9% ar gyfer premium, classic plus a Nuvos. Bydd cynnydd i gyfraniadau cyflogeion yn gymwys o 1 Ebrill 2013. Mae buddion yng nghynllun classic yn cronni ar gyfradd o 1 rhan o 80 o gyflog pensiynadwy ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal, mae cyfandaliad sy'n gyfwerth â thair blynedd o bensiwn yn daladwy ar ymddeoliad. Ar gyfer premium, mae buddion yn cronni ar gyfradd 1 rhan o 60 o enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i classic, nid oes unrhyw gyfandaliad awtomatig (ond gall aelodau ildio (cymudo) rhywfaint o'u pensiwn i ddarparu cyfandaliad). I bob pwrpas, mae classic plus yn amrywiad o premium, ond gyda buddion o ran gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo'n fras yn yr un ffordd â chynllun classic, ac mae buddion am wasanaeth ar ôl y dyddiad hwnnw'n cael eu cyfrifo fel yn y cynllun premium. Yn y cynllun Nuvos, mae aelod yn cronni pensiwn ar sail enillion pensiynadwy yn ystod cyfnod aelodaeth yn y cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth) caiff cyfrif pensiwn a enillodd yr aelod ei gredydu â 2.3% o'u henillion pensiynadwy yn y flwyddyn honno o'r cynllun, a chaiff y pensiwn cronedig ei uwchraddio yn unol â'r ddeddfwriaeth cynnydd mewn pensiynau. Ym mhob achos gall aelodau ddewis cymudo pensiwn am gyfandaliad hyd at y terfynau a osodwyd gan Ddeddf Cyllid 2004.

Gallai aelodau a ymunodd â CGDG o fis Hydref 2002 fod wedi dewis naill ai'r trefniant budd diffiniedig priodol neu bensiwn rhanddeiliaid 'prynu arian' gyda chyfraniad gan y cyflogwr, a elwir yn Gyfrif Pensiwn Partneriaeth. Mae'r cyfrif pensiwn partneriaeth yn drefniant pensiwn rhanddeiliaid gyda chyfraniad gan y cyflogwr. Mae'r cyflogwr yn gwneud cyfraniad sylfaenol rhwng 3% a 12.5% (gan ddibynnu ar oedran yr aelod) i gynnyrch pensiwn rhanddeiliaid a ddewisir gan y cyflogai o banel o dri darparwr. Nid oes rhaid i'r cyflogai gyfrannu ond os bydd yn gwneud cyfraniadau, bydd y cyflogwr yn cyfateb y rhain hyd at derfyn o 3% o gyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn gyfrannu 0.8% pellach o gyflog pensiynadwy at PCSPS i dalu cost yswiriant budd risg cyfandaliad a ddarperir yn ganolog (marwolaeth mewn gwasanaeth ac ymddeoliad yn sgil salwch). Ar hyn o bryd, mae dau o aelodau staff â chyfrif pensiwn partneriaeth.

Ni wnaeth yr un aelod o staff ymddeol yn gynnar ar sail iechyd yn ystod 2012–13.

Cynyddodd cyfraddau cyfraniadau cyflogeion ym mis Ebrill 2012 fel yr amlinellwyd yn Hysbysiad Pensiynau Cyflogwyr 314. Bydd maint y cynnydd canran yn dibynnu ar gyflog yr aelod o staff.

Er bod y cynlluniau'n gynlluniau â buddion wedi'u diffinio, mae rhwymedigaeth i dalu buddion yn y dyfodol yn gost i'r PCSPS. Mae adrannau, asiantaethau a chyrff eraill a sicrheir gan y PCSPS yn talu cost sicrhaf pensiwn a ddarperir i'r staff a gyflogant drwy dalu costau a gyfrifir ar sail gronnu. Ar gyfer 2012–13, talwyd cyfraniadau cyflogwr o £1,421,668 (2011–12: £1,363,419) i'r PCSPS ar y cyfraddau a nodir yn y tabl isod. Caiff cyfraniadau cyflogwr eu hadolygu bob pedair blynedd ar ôl prisiad cynllun llawn gan actwari'r cynllun. Mae'r cyfraddau cyfrannu'n adlewyrchu buddion wrth iddynt gronni, nid pan achosir y costau mewn gwirionedd, ac yn adlewyrchu profiad blaenorol o'r cynllun.

Gellir gweld mwy o fanylion am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil ar y wefan www.civilservice.gov.uk/my-civil-service/pensions/index.aspx

Cyfrifwyd taliadau'r cyflogwr ar sail bandiau cyflog, fel a ganlyn:

Cyflog yn 2012–13	% yn 2012–13
£21,500 ac is	16.7%
£21,501–£44,500	18.8%
£44,501–£74,500	21.8%
£74,501 ac uwch	24.3%

7. Asedau sefydlog anniriaethol

	Gwefan		Technoleg gwybodaeth		Cyfanswm	
	2012–13 £'000	2011–12 £'000	2012–13 £'000	2011–12 £'000	2012–13 £'000	2011–12 £'000
Cost ar ddechrau'r flwyddyn	250	250	1,405	1,354	1,655	1,604
Ychwanegiadau	0	0	61	51	61	51
Ar ddiwedd y flwyddyn	250	250	1,466	1,405	1,716	1,655
Amorteiddio ar ddechrau'r flwyddyn	166	82	941	621	1,107	703
Cost am y flwyddyn	84	84	456	320	540	404
Ar ddiwedd y flwyddyn	250	166	1,397	941	1,647	1,107
Gwerth llyfr net						
Ar ddechrau'r flwyddyn	84	168	464	733	548	901
Ar ddiwedd y flwyddyn	0	84	69	464	69	548

Mae cyfalafu technoleg gwybodaeth wedi digwydd ar gyfer datblygu ffurflenni cais electronig a system rheoli asesiadau ceisiadau. Mae'r ffigurau uchod yn cynrychioli costau a anfonebwyd i CDL gan ddatblygwyr meddalwedd. Nid yw unrhyw gostau a gynhyrchwyd yn fewnol wedi'u cyfalafu. Mae'r asedau wedi'u hamorteiddio dros eu bywydau defnyddiol disgwyledig, sef diwedd y cyfnod sy'n dod o dan ein trydydd cynllun strategol ym mhob achos bron; h.y. y cyfnod hyd at 31 Mawrth 2013. Mae ein fframwaith strategol newydd ar gyfer 2013 i 2018, a gyhoeddwyd yn ystod y flwyddyn, yn mynnu llawer llai o ddatblygu meddalwedd.

Mewn adolygiad o werthoedd cost gyfredol asedau sefydlog anniriaethol, ar 31 Mawrth 2013, ni ddatgelwyd unrhyw wahaniaeth sylweddol i werthoedd cost hanesyddol. Felly, nid oes unrhyw addasiad wedi'i wneud i adlewyrchu gwerthoedd cost gyfredol asedau sefydlog anniriaethol.

8. Eiddo, peiriannau ac offer

	Eiddo prydles fer		TG ac offer arall		Ffitiadau swyddfa		Cyfanswm	
	2012-13 £'000	2011-12 £'000	2012-13 £'000	2011-12 £'000	2012-13 £'000	2011-12 £'000	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Cost ar ddechrau'r flwyddyn	1,347	1,674	2,218	2,165	61	61	3,626	3,900
Ychwanegiadau	168	84	167	61	0	0	335	145
Gwarediadau	(351)	(411)	(188)	(8)	0	0	(539)	(419)
Ar ddiwedd y flwyddyn	1,164	1,347	2,197	2,218	61	61	3,422	3,626
Dibrisiad ar ddechrau'r flwyddyn	927	1,227	1,623	1,432	59	59	2,609	2,718
Cost am y flwyddyn	90	111	165	199	1	0	256	310
Addasiad ar waredu	(351)	(411)	(188)	(8)	0	0	(539)	(419)
Ar ddiwedd y flwyddyn	666	927	1,600	1,623	60	59	2,326	2,609
Gwerth llyfr net								
Ar ddechrau'r flwyddyn	420	447	595	733	2	2	1,017	1,182
Ar ddiwedd y flwyddyn	498	420	597	595	1	2	1,096	1,017

Mae'r Ymddiriedolwyr wedi ystyried gwerthoedd cost cyfredol eiddo, peiriannau ac offer. Mewn adolygiad o werthoedd cost cyfredol ar 31 Mawrth 2013, ni ddatgelwyd unrhyw wahaniaeth o bwys i werthoedd cost hanesyddol. O ganlyniad, ni wnaed unrhyw addasiad i adlewyrchu gwerthoedd cost cyfredol eiddo, peiriannau ac offer. Mae gwerth eiddo, peiriannau ac offer yn cynrychioli rhaniad cymesur o'r asedau a ddefnyddir gan gymorth grant CGDG a'i gweithgareddau dosbarthu'r Loteri. Ar hyn o bryd y rhaniad hwn yw 99% ar gyfer Cronfa'r Loteri ac 1% ar gyfer cymorth gran (gweler nodyn 5).

Prydlesi cyllid
Roedd rhai o'r eiddo, peiriannau ac offer yn cael eu dal o dan brydlesi cyllid, fel a ddangosir yn y tabl isod. Cynhwysir y ffigurau yn y tabl uchod.

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
TG ac offer arall		
Cost ar ddechrau'r flwyddyn	160	155
Ychwanegiadau	0	5
Ar ddiwedd y flwyddyn	160	160
Dibrisiad ar ddechrau'r flwyddyn	125	78
Taliadau am y flwyddyn	16	47
Ar ddiwedd y flwyddyn	141	125
Gwerth llyfr net		
Ar ddechrau'r flwyddyn	35	77
Ar ddiwedd y flwyddyn	19	35

Y rhwymedigaethau o dan y prydlesi cyllid hyn yw:

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
TG ac offer arall		
Symiau am brydlesi sy'n dod i ben mewn blwyddyn	9	21
Symiau am brydlesi sy'n dod i ben ym mlynnyddoedd dau i bump	10	14
	19	35

Cynhwysir y rhwymedigaethau hyn yn y symiau sy'n daladwy (gweler nodyn 11).

9. Symiau masnach a symiau derbyniadwy eraill

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Rhagdaliadau ac incwm cronedig	4,237	7,202
Benthyciad i sefydliad treftadaeth	0	2,300
Symiau eraill sy'n dderbyniadwy	22	11
Blaensymiau staff	44	44
	4,303	9,557

Ym mis Ionawr 2012, darparodd CDL fenthyciad di-log o £2,300,000 i Ymddiriedolaeth Cutty Sark. Ad-dalwyd hwn ym mis Medi 2012.

Nid oedd unrhyw symiau'n ddyledus ymhén mwy na blwyddyn (2011-12: £0).

O'r symiau uchod, roedd £3,599,000 yn ddyledus gan gyrff llywodraeth ganolog. Ar ddiwedd y flwyddyn, roedd gan 51 aelod o staff flaensymiau cyflogres yn ddyledus (ar 31 Mawrth 2012, roedd 50).

10. Buddsoddiadau

Symudiadau balansau yn CDdLG:

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Cost gyfredol ar ddechrau'r flwyddyn	375,270	367,218
Incwm a gafwyd gan y Loteri Genedlaethol	387,150	301,663
Cyllid a dynnwyd i lawr gan CDL	(268,952)	(255,780)
Cyllid a drosglwyddwyd i Gronfa Ddosbarthu'r Loteri Olympaidd	(20,208)	(43,388)
Adeniliad buddsoddiad	2,071	2,171
Elw heb ei wireddu ar fuddsoddiad	0	3,386
Cost gyfredol ar ddiwedd y flwyddyn	475,331	375,270

Nid oes unrhyw rwymedigaeth i drethiant ar enillion a wireddir gan CGDG. Y DCMS sy'n buddsoddi'r arian hwn ac sy'n dirprwyo rheolaeth i'r Comisiynwyr dros Leihau'r Ddyled Genedlaethol, sy'n ychwanegu eu hadenillion at y balans cyffredinol sy'n cael ei ddal. Nid oes gan Ymddiriedolwyr CGDG unrhyw reolaeth ar bolisi buddsoddi. Mae'r datganiad o bolisiau cyfrifyddu'n cynnwys mwy o wybodaeth am y mater hwn.

11. Symiau sy'n daladwy: symiau sy'n ddyledus o fewn blwyddyn

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Symiau gweithredol sy'n daladwy	604	370
Symiau eraill sy'n daladwy gan gynnwys trethiant a nawdd cymdeithasol	364	323
Croniadau ac incwm gohiriedig	1,670	1,663
	2,638	2,356

Ni sicrhawyd unrhyw un o rwymedigaethau CDL. Gellir dadansoddi'r balansau gweithredol a balansau symiau eraill sy'n daladwy fel a ganlyn:

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Balansau sy'n ddyledus i lywodraeth ganolog	364	323
Balansau sy'n ddyledus i awdurdodau lleol	14	0
Balansau sy'n ddyledus i gorfforaethau cyhoeddus	0	0
Balansau allanol i lywodraeth	590	370
	968	693

12. Ymrwymiadau grant

Ymrwymiadau caled

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Dygwyd ymlaen ar ddechrau'r flwyddyn	625,940	554,485
Trosglwyddiadau o ymrwymiadau meddal	370,677	311,338
Dad-ymrwymiadau	(7,046)	(6,317)
Ymrwymiadau a dalwyd	(249,354)	(233,566)
Cariwyd ymlaen ar ddiwedd y flwyddyn	740,217	625,940

Ymrwymiadau meddal

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Dygwyd ymlaen ar ddechrau'r flwyddyn	74,696	110,094
Ymrwymiadau meddal a wnaed	398,546	288,309
Dad-ymrwymiadau meddal	(1,858)	(12,369)
Trosglwyddiadau i ymrwymiadau caled	(370,677)	(311,338)
Balans a gariwyd ymlaen ar ddiwedd y flwyddyn	100,707	74,696

Mae'r balans ar ddiwedd y flwyddyn yn cynrychioli symiau sy'n debygol o gael eu talu i ymgeiswyr yn y cyfnodau canlynol:

Ymrwymiadau caled

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Mewn blwyddyn	296,087	262,895
Mewn dwy i bum mlynedd	444,130	363,045
Mewn mwy na phum mlynedd	0	0
	740,217	625,940

Mae'r balans ymrwymiadau caled ar ddiwedd y flwyddyn yn cynrychioli symiau sy'n ddyledus fel a ganlyn:

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Balansau sy'n ddyledus i lywodraeth ganolog	98,630	59,106
Balansau sy'n ddyledus i awdurdodau lleol	273,317	272,230
Balansau sy'n ddyledus i gorfforaethau cyhoeddus	203	1,087
Balansau sy'n ddyledus i ymddiriedolaethau'r GIG	5	40
Balansau allanol i lywodraeth	368,062	293,477
	740,217	625,940

13. Ymrwymiadau

Mae cyfanswm yr ymrwymiadau gan CDL sy'n ddyledus o dan brydlesi gweithredol fel a ganlyn:

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Eiddo prydles fer		
Yn dod i ben ymhen blwyddyn	1	75
Yn dod i ben ym mlynnyddoedd dau i bump	265	312
Yn dod i ben wedi hynny	10,611	10,452
	10,877	10,839

Ar 24 Mai 2011, llofnododd y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd (CCC) isbrydles i symud i'r rhan fwyaf o lawr cyntaf ein prif swyddfa, yn 7 Holbein Place, Llundain. Roedd yr isbrydles hon am oddeutu 13 o flynyddoedd a bydd yn arwain at daliadau rhent i CGDG gwerth cyfanswm o £1.7miliwn – y bydd rhan fach ohono'n cael ei ddyrannu i weithgareddau CGDG nad ydynt yn ymwneud â dosbarthu'r Loteri. Nid yw'r derbyniadau disgwyliedig oddi wrth CCC wedi'u didynnu o'r ymrwymiadau a ddatgelir yn y tabl uchod.

Yn 2012-13, llofnododd CGDG nifer o brydlesi a dogfennau tebyg, i ddisodli neu adnewyddu prydlesi cyfredol ar gyfer rhai o'n swyddfeydd rhanbarthol a gwledig. Ar 30 Ebrill 2012, fe wnaethom lofnodi memorandwm telerau dealltwriaeth gyda DCMS ar gyfer daliadaeth 3 blynedd mewn swyddfa yn Birmingham gydag ymrwymiadau o £56,828 heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Ar 21 Mehefin 2012, llofnodom brydles gyda Marketing Manchester ar gyfer 70 mis gydag ymrwymiadau o £211,500 heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Ar 25 Gorffennaf, llofnodom brydles deng mlynedd gyda Neil Humphries ar gyfer gofod swyddfa yng Nghaerdydd gydag ymrwymiadau o £358,400 heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Ar 1 Awst, llofnodom brydles un flwyddyn gyda Town Centre Car Parks Limited yng Nghaerdydd gydag ymrwymiadau o £864 heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Ar 7 Medi, adnewyddom brydles 10 mlynedd gyda Britannia Invest A/S ar gyfer gofod swyddfa yn Newcastle gydag ymrwymiadau o £431,605 heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Ar 25 Hydref, llofnodom brydles 10 mlynedd ar gyfer gofod swyddfa yn Nottingham gydag ymrwymiadau o £200,700 heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Mae Safon Cyfrifyddu Ryngwladol 17 yn pennu gofyniad i brydlesi eiddo gael eu rhannu rhwng eu helfennau tir ac adeiladau. Nid oes unrhyw raniad wedi'i wneud yn y ffigurau uchod ar gyfer eiddo prydles fer gan mai bach iawn o dir sydd o dan y prydlesi hyn.

Nid oes gan CDL unrhyw ymrwymiadau cyfalaf y contractiwyd ar eu cyfer, nac ymrwymiadau cyfalaf a gymeradwywyd ond na chontractiwyd ar eu cyfer.

14. Nodiadau i'r Datganiad Llifoedd Arian

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Diffyg gweithredol	(13,200)	(61,801)
Ychwanegu'n ôl eitemau nad ydynt yn arian:		
- dibrisiad	796	714
- colled ar waredu asedau sefydlog anniriaethol ac eiddo, peiriannau ac offer	0	0
- gostyngiad mewn darpariaethau eraill	(0)	(35)
- symudiad yn y gronfa wrth gefn gwerth teg	0	3,386
- cynnydd yn y gronfa wrth gefn ymrwymadau grant	114,277	71,455
- cynnydd yn y balans yn CDdLG	(100,061)	(8,052)
Gostyngiad/(cynnydd) mewn symiau di-log sy'n dderbyniadwy	5,254	(5,405)
Cynnydd mewn symiau di-gyfalaf sy'n daladwy	282	47
Mewn-lif arian net o weithgareddau gweithredu	7,348	309

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Taliadau i gael asedau sefydlog anniriaethol	61	51
Taliadau i gael eiddo, peiriannau ac offer	335	145
	396	196

	1 Ebrill 2012 £'000	Llifoedd arian £'000	31 Mawrth 2013 £'000
Arian yn y banc	2,960	6,952	9,912

15. Trafodion partïon perthynol

Mae CGDG yn gorff cyhoeddus anadrannol a noddir gan y DCMS. Ystyrir bod y DCMS yn barti perthynol. Yn ystod y flwyddyn, mae CGDG (gan gynnwys ei gweithgareddau dosbarthu'r Loteri) wedi cael trafodion arwyddocaol amrywiol, heblaw dyfarniadau grantiau, â DCMS ei hun ac â dau endid yr ystyrir mai'r DCMS sy'n eu noddi, sef y Gronfa Loteri Fawr ac English Heritage.

Yn ystod y flwyddyn, fe wnaeth CGDG ddechrau rhedeg rhaglen grantiau'r Loteri, Gwaddolion Catalydd. Cytunodd DCMS i gyfrannu £15miliwn tuag at werth y dyfarniadau a wneir i sefydliadau yn Lloegr. Yn ystod y flwyddyn, dyfarnodd CDL grantiau gwerth £25.5miliwn yn Lloegr. Yn ystod 2012-13, talom £6.1miliwn ar ran DCMS, ac ar ddiwedd y flwyddyn, roedd gan DCMS ddyled o £894,456 i ni, a dalwyd ar 3 Ebrill 2013. Fe wnaethom hefyd lofnodi memorandwm telerau dealltwriaeth gyda DCMS yn 2012-13. Roedd hwn ddarparu gofod i'n swyddfa yn Birmingham am dair blynedd yn dod i ben ar 31 Mawrth 2015. Cyfanswm disgwyliedig y gwariant o dan y cytundeb yw £68,667, ac nid oedd unrhyw beth yn ddyledus ar 31 Mawrth 2013.

Cyfrannodd y Gronfa Loteri Fawr tuag at y grantiau a wnaed o dan ein rhaglen Parciau i Bobl, a thuag at y costau gweithredu ar gyfer y rhaglen honno. Ar ddiwedd y flwyddyn, roedd gan y Gronfa Loteri Fawr ddyled o £2,677,707 i CDL, sef £63,631 ar gyfer costau gweithredu a £2,614,076 ar gyfer eu cyfran o daliadau grant. Defnyddiom English Heritage i wneud dau ddarn o waith ymchwil ar ein rhan; nid oedd unrhyw arian yn ddyledus ar ddiwedd y flwyddyn. Yn ogystal, cafwyd nifer o drafodion o bwys gyda Chynulliad Cenedlaethol Cymru gan ein bod yn defnyddio Cadw i ddarparu cyngor arbenigol a monitro.

Ym mis Mai 2011, llofnododd y Pwyllgor ar Newid Hinsawdd (CCC) isbrydles i symud i'r rhan fwyaf o lawr cyntaf swyddfeydd CGDG, yn 7 Holbein Place, Llundain. Mae CCC yn gorff cyhoeddus anadrannol a noddir ar y cyd gan yr Adran Ynni a Newid Hinsawdd, DEFRA, Llywodraeth yr Alban, Llywodraeth Cynulliad Cymru a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon. Mae'r isbrydles hon am oddeutu 13 o flynyddoedd a bydd yn arwain at daliadau rhent i CGDG gwerth cyfanswm o £1.7miliwn. Yn ogystal, bydd CCC yn gwneud cyfraniadau at gostau rhedeg Holbein Place o ryw £78,000 y flwyddyn ar lefelau prisiau 2012-13. Ar 31 Mawrth 2013, roedd £9,000 yn ddyledus am daliadau am wasanaeth.

Fel y nodir isod, roedd gan Ymddiriedolwyr CGDG fuddiannau mewn cyrff y gwnaed grantiau Loteri iddynt gan CGDG. Yn yr un modd, roedd gan aelodau'r pwyllgorau gwlad a rhanbarth fuddiannau mewn prosiectau a gafodd grantiau Loteri gan eu pwyllgor neu gymeradwyaethau i fwrdd yr Ymddiriedolwyr. Mae'n ofynnol i Ymddiriedolwyr ac aelodau pwyllgor i ddatgan eu cysylltiad ar ddechrau pob cyfarfod a pheidio â mynychu unrhyw ran o'r cyfarfod hwnnw lle mae'r cais hwnnw am grant yn cael ei drafod. Ni chymerant unrhyw ran yn y penderfyniad ynglŷn â dyfarnu grant nac unrhyw benderfyniad dilynol a wneir ynglŷn â'r grant. Mae yna reolau llym hefyd yn ymwneud â'r amgylchiadau y gall Ymddiriedolwyr ac aelodau pwyllgor dderbyn gwaith am dâl gan y sawl sy'n derbyn grant. Felly, mae'r Ymddiriedolwyr yn fodlon na wnaeth yr unigolion mewn unrhyw achos ddylanwadu ar y broses benderfynu.

Bydd trafodion partïon perthynol wedi digwydd yn 2012-13 hefyd, ar ffurf taliadau grant, a oedd yn ymwneud â dyfarniadau a wnaed ac a ddatgelwyd mewn blynyddoedd blaenorol. Gan fod y trafodion partïon perthynol hynny wedi'u datgelu'n flaenorol, ni chânt eu hailadrodd yma.

Bwrdd yr Ymddiriedolwyr
Amgueddfa Ashmole
Grant o £5,999,300 – Portread Edouard Manet o Mademoiselle Claus.
Cynnydd grant o £136,900 i wneud cyfanswm grant o £547,400 – Keeping Heritage Alive!
Datganwyd diddordeb gan Hilary Lade am ei bod yn aelod o'r Bwrdd Ymwelwyr yn Amgueddfa Ashmole

Ymddiriedolaeth Adfywio Treftadaeth Sir Gaerfyrddin
Cynnydd grant o £150,000 i wneud cyfanswm grant o £3,440,000 – Tŷ Llanelly.
Datganwyd diddordeb gan Manon Williams am fod y prosiect wedi derbyn cyllid gan Twristiaeth a Marchnata i Gymru yn Llywodraeth Cymru, yr oedd hi'n Brif Swyddog Gweithredol arno.

Y Cyngor Archaeoleg Brydeinig
Cynnydd grant o £532,600 i wneud cyfanswm grant o £1,137,500 – rhaglen Bwrsariaeth Archaeoleg Gymunedol.
Roedd Richard Morris yn Is-Lywydd y Cyngor Archaeoleg Brydeinig.

Awdurdod Parc Cenedlaethol Dartmoor
Grant o £100,000 a phas rownd gyntaf o £1,900,000 – Moor than Meets the Eye – stori pobl a'u tirwedd dros 4,000 o flynyddoedd ar Gynllun Dartmoor.
Datganwyd diddordeb gan Doug Hulyer yn y prosiect am fod Natural England, yr oedd yn aelod bwrdd ohono, yn gysylltiedig â'r prosiect ac roedd Dartmoor yn ei bortffolio cyfrifoldeb ef yn Natural England.

Garden Museum
Grant o £273,300 a phas rownd gyntaf o £3,126,700 – Datblygiad Garden Museum.
Datganwyd diddordeb gan Christopher Woodward am ei fod yn Gyfarwyddwr yr Amgueddfa.

Amgueddfa'r Rhyfel Imperialaidd

Grant o £4,500,000 – Adfywio: Prosiect Canmlwyddiant y Rhyfel Byd Cyntaf.
Datganwyd diddordeb gan Christopher Woodward am fod y Garden Museum, yr oedd yn Gyfarwyddwr arno, yn cynllunio arddangosfa ar y cyd ag Amgueddfa'r Rhyfel Imperialaidd i gyd-fynd ag agoriad y prosiect.

Yr Oriel Bortreadau Genedlaethol

Grant o £1,000,000 – Cronfa Bortreadau'r Oriel Bortreadau Genedlaethol. Rhannwyd y dyfarniad hwn rhwng CGDG a DCMS – £411,765 oedd cyfran CGDG.
Roedd Kim Evans yn ymddiriedolwr yr Oriel Bortreadau Genedlaethol.

Ymddiriedolaeth Treftadaeth y Post

Grant o £250,000 a phas rownd gyntaf o £4,000,000
– Prosiect Canolfan Newydd Archif ac Amgueddfa'r Post Brydeinig.
Datganwyd diddordeb gan Angela Dean am ei bod yn aelod o Bwyllgor Cyllid yr ymgeisydd

Oriel Tate

Cynnydd grant o £236,200 i wneud cyfanswm grant o £924,800 – The Museum and its Future.
Roedd Virginia Tandy yn gadeirydd grŵp llywio'r Artists' Rooms ar gyfer y Tate.

Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt ar gyfer Swydd Bedford, Swydd Gaergrawnt, Swydd Northampton a Peterborough

Cynnydd grant o £1,897,700 i wneud cyfanswm grant o £9,101,700
– Restoring Our Fenland Heritage.
Datganwyd diddordeb gan Doug Hulyer yn rhinwedd ei fod yn aelod o'r Great Fen Development Group.

Aelodau pwyllgor

Partneriaeth Brecks

Grant o £78,500 a phas rownd gyntaf o £1,416,700 – Breaking New Ground.
Datganwyd diddordeb gan Anne Mason gan ei bod wedi cael ei chomisiynu gan yr ymgeisydd i ddatblygu'r cais.

Ymddiriedolaeth Cadwraeth Eglwysi

Grant o £2,304,500 – New Life for St Nicholas' Chapel.
Bu Anne Mason yn gyflogedig gan yr Ymddiriedolaeth Cadwraeth Eglwysi a bu'n ymwneud â datblygu'r cais.

Y Gymdeithas er Gwarchod Adeiladau Hynafol

Grant o £907,400 – Maintenance Co-operative Movement.
Datganwyd diddordeb gan Sara Crofts am ei bod yn gweithio i'r Gymdeithas er Gwarchod Adeiladau Hynafol.

Cyngor Dinas Caerlŷr

Grant o £44,700 a phas rownd gyntaf o £1,055,700
– Living and Working in the Old Town, Leicester.
Datganwyd diddordeb gan Gail Pringle am ei bod yn gweithio i Gyngor Dinas Caerlŷr.

Bwrdeistrefi Ealing a Hounslow yn Llundain

Grant o £321,000 a phas rownd gyntaf o £4,311,000 – Gunnersbury Park.
Grant o £386,400 a phas rownd gyntaf o £3,425,000 – Gunnersbury Park Museum Regeneration.
Datganwyd diddordeb gan Hilary Carty am ei bod yn y broses o gael contract i gefnogi datblygu Strategaeth Ddiwylliannol Bwrdeistref Ealing yn Llundain.

Theatr Genedlaethol Frenhinol

Grant o £2,500,000 – National Theatre Future.
Datganwyd diddordeb gan Jon Sheaff yn y prosiect am fod ei wraig yn gweithio i Adran Addysg y Theatr Genedlaethol a'i bod wedi gweithio ar y cynnig.

Gerddi Botaneg Brenhinol, Kew

Grant o £14,690,600 – Temperate House.
Datganwyd diddordeb gan Jennifer Ullman fel un o Ymddiriedolwyr y Gerddi Botaneg Brenhinol.

Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt Northumberland

Grant o £285,900 – Rescued from the Sea: Prosiect Archaeoleg Cymuned Hauxley.
Datganwyd diddordeb gan Chris Mullin am mai ef oedd Llywydd Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt Northumberland.

Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt Tees Valley

Grant o £11,200 a phas rownd gyntaf o £480,700 – Tees Valley Community Green.
Adroddodd Susan Antrobus ei bod yn gweithio i Tees Valley Community Green a'i bod wedi cyfrannu at y cais.

Ymddiriedolaeth Adeiladau Hanesyddol Manceinion

Grant o £1,851,800 – Gaskell House.
Datganwyd diddordeb gan Virginia Tandy fel cyn gyfarwyddwr Cyngor Dinas Manceinion.

Cyngor Dinas Manceinion

Grant o £1,550,000 – Archives+ yn Llyfrgell Ganolog Manceinion.
Datganwyd diddordeb gan Virginia Tandy fel cyn gyfarwyddwr Cyngor Dinas Manceinion.

Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt Swydd Gaerhirfryn

Grant o £28,800 a phas rownd gyntaf o £584,000 – the Biodiverse Society.
Datganwyd diddordeb gan Steve Garland fel un o Ymddiriedolwyr Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt Swydd Gaerhirfryn.

Cymdeithas Gadwraeth Daniel Adamson

Grant o £37,300 a phas rownd gyntaf o £2,988,000
– Daniel Adamson Maritime Heritage Project.
Datganwyd diddordeb gan Susan Williams am fod un o arianwyr y bartneriaeth (Peel Ports) yn gyfrannwr at Atlantic Gateway, ac roedd ganddi gysylltiad â hwnnw.

Amgueddfa a Gwasanaeth Archifau Bolton

Grant o £115,300 a phas rownd gyntaf o £1,822,800 – Bolton Egyptology Gallery.
Datganwyd diddordeb gan Steve Garland fel cyn Bennaeth Amgueddfa a Gwasanaeth Archifau Bolton.

Amgueddfa'r Rhyfel Imperialaidd Gogledd

Grant o £6,200 a phas rownd gyntaf o £528,700
– Improving Futures – Volunteering for Wellbeing.
Datganwyd diddordeb gan Virginia Tandy am ei bod wedi'i chyflogi fel ymgynghorydd gan Amgueddfa'r Rhyfel Imperialaidd Gogledd.

Ymddiriedolaeth Coetiroedd Cymunedol Cree Valley

Grant o £199,500 – Cree Valley Woodland Heritage.
Roedd gan Simon Pepper ddiddordeb am fod Scottish Natural Heritage, yr oedd yn aelod bwrdd ohono, yn bartner yn y prosiect.

Archaeology for Communities in the Highlands

Grant o £7,400 a phas rownd gyntaf o £171,000 – Telford's Highland Heritage.
Roedd gan Simon Pepper ddiddordeb am fod Scottish Natural Heritage, yr oedd yn aelod bwrdd ohono, yn bartner yn y prosiect.

Friends of Woking Palace

Grant datblygu o £12,300 a grant llawn o £306,400 – Woking Palace and its Park.
Datganwyd diddordeb gan Marilyn Scott fel aelod o bwyllgor rheoli'r ymgeisydd. Nododd hefyd y byddai ei sefydliad, Woking Lightbox, yn elwa ar y prosiect.

Ymddiriedolaeth Iard Longau Hanesyddol Chatham

Grant o £116,300 a phas rownd gyntaf o £4,383,700 – Command of the Oceans. Datganwyd diddordeb gan Bill Ferris fel Prif Weithredwr Ymddiriedolaeth Iard Longau Hanesyddol Chatham.

Cyngor Milton Keynes

Grant o £400,700 a phas rownd gyntaf o £1,480,000 – A City Museum for Milton Keynes.
Datganwyd diddordeb gan Marilyn Scott am ei bod wedi gwneud gwaith cynghori yn ymwneud â'r cais hwn.

Awdurdod Parc Cenedlaethol Dartmoor

Grant o £100,000 a phas rownd gyntaf o £1,900,000 – Moor than Meets the Eye.
Datganwyd diddordeb gan Tony Richardson am fod ei gyflogwr, y Gymdeithas Frenhinol er Gwarchod Adar, yn ariannwr y bartneriaeth. Roedd hefyd wedi llofnodi llythyr o gefnogaeth i'r cynllun.

Y Gymdeithas Frenhinol er Gwarchod Adar

Grant o £269,100 – Prosiect Adfer Adar Môr Ynysoedd Sili.
Datganwyd diddordeb gan Tony Richardson am ei fod yn cael ei gyflogi gan y Gymdeithas Frenhinol er Gwarchod Adar a bu'n gysylltiedig â'r prosiect.

Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol

Grant o £2,500,000 – Saving Castle Drogo.
Adroddodd Simon Timms fod ganddo ddiddordeb yn y prosiect Saving Castle Drogo, ac er nad oedd bellach yn Ymddiriedolwr yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol, roedd wedi ymwneud yn uniongyrchol â chynllunio'r prosiect.

Cyngor Sir Dorset mewn partneriaeth â'r Ymddiriedolaeth Genedlaethol

Grant o £495,000 – Hardy's Birthplace.
Datganwyd diddordeb gan Simon Timms ym mhrosiect Hardy's Birthplace am iddo fod yn aelod o Fwrdd yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol hyd at fis Awst 2010, a Chyngor yr Ymddiriedolaeth hyd at fis Tachwedd 2011.

Ymddiriedolaeth Cadwraeth Adeiladau Bryste mewn partneriaeth ag Ysgol Ashton Park a Chyngor Dinas Bryste

Grant o £32,200 a phas rownd gyntaf o £466,100 – Lower Lodge Gateway Project.
Adroddodd Julie Finch fod Cyngor Dinas Bryste, ei chyflogwr, yn gyd-ymgeisydd.

Awdurdod Parciau Cenedlaethol Exmoor

Grant o £249,800 – Lynmouth Pavilion
Datganwyd diddordeb gan Doug Hulyer, fel aelod bwrdd o Natural England ac yn gysylltiedig â Pharc Cenedlaethol Exmoor.

Amgueddfa ac Oriel Gelf Dinas Plymouth

Grant o £9,900 a phas rownd gyntaf o £403,600 – Reynolds Portraint & Sketchbook Acquisition.
Datganodd Hilary Bracegirdle fod arweinydd y prosiect yn ffrind personol iddi a bod y corff a oedd yn ymgeisio yn ariannwr Sefydliad Brenhinol Cernyw, yr oedd hi'n gyfarwyddwr arno.

Wildscreen

Grant o £40,600 a phas rownd gyntaf o £616,700 – Arkive – Brining Nature Into Focus.
Datganwyd diddordeb gan Tony Richardson, am fod ei gyflogwyr, y Gymdeithas Frenhinol er Gwarchod Adar, yn gysylltiedig â'r prosiect.

Tate, mewn partneriaeth â Chyngor Sir Cernyw

Grant o £2,780,400 – Tate St Ives.
Datganwyd diddordeb gan Tamsin Daniel yn Tate St Ives am fod Cyngor Sir Cernyw yn berchen ar yr adeilad ac roedd hi'n rhan o dîm eu prosiect.

Ymddiriedolaeth Bywyd Gwyllt Sir Drefaldwyn

Grant o £928,000 – Dyfi 360– Tirwedd ar gyfer Pobl a Bywyd Gwyllt.
Datganwyd diddordeb gan Madeleine Havard am ei bod yn aelod o fwrdd dethol y prosiect ar gyfer Cyngor Cefn Gwlad Cymru.

Dinas a Sir Abertawe

Grant o £40,000 a phas rownd gyntaf o £760,000 – Arddangosfa Dylan Thomas.
Datganwyd diddordeb gan Manon Williams yn sgil ei rôl fel Prif Weithredwr Twristiaeth a Marchnata i Gymru Llywodraeth Cymru a oedd wedi ymrwymo cyllid i'r arddangosfa.

Amgueddfa ac Oriel Gelf Birmingham

Grant o £675,000 – Portrait of Dr John Ash.
Datganwyd diddordeb gan Ian Grosvenor am fod ei bartner wedi bod yn gyflogai i'r ymgeisydd tan yn ddiweddar.

Yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol

Grant o £1,800,000 – Croome Recreated.
Datganwyd diddordeb gan Harriet Devlin yn y prosiect am fod ei gŵr yn cael ei gyflogi gan yr Ymddiriedolaeth Genedlaethol.

Prifysgol Birmingham

Grant o £129,600 a phas rownd gyntaf o £1,507,500 – Lapworth Museum of Geology Redevelopment Project.
Datganwyd diddordeb gan Ian Grosvenor am ei fod yn gyflogai i Brifysgol Birmingham.

Gwasanaeth Archifau ac Archaeoleg Cyngor Sir Swydd Gaerwrangon

Grant o £11,500 a phas rownd gyntaf o £310,500 – Worcestershire World War One Hundred.
Datganwyd diddordeb gan Kathy Gee am ei bod yn ymddiriedolwr Amgueddfa Adeiladau Avoncroft, un o'r partneriaid cyflawni.

Ymddiriedolaeth Cadwraeth Adeiladau Swydd Gaerwrangon

Grant o £730,000 – Weavers Cottages.
Datganwyd diddordeb gan Alan Taylor am iddo weithio gyda'r ymgeisydd yn sgil ei rôl yn English Heritage.

Ymddiriedolaeth Cadwraeth Castell Hartlebury
Grant o £413,700 a phas rownd gyntaf o £4,575,100 – Castell Hartlebury.
Datganwyd diddordeb gan Alan Taylor drwy ei rôl yn English Heritage lle bu'n trafod y prosiect gyda'r ymgeisydd.

Ysgol Queen Mary, Topcliffe
Grant o £8,200 – Baldersby Park
Datganwyd diddordeb gan Gary Verity am fod ei ferch yn ddisgybl yn yr ysgol.

Ymddiriedolaeth Amgueddfeydd Diwydiannol Sheffield
Grant o £895,700 – Abbeydale Industrial Hamlet.
Datganwyd diddordeb gan John Hamshire fel Prif Weithredwr yr ymgeisydd.

Staff
Gerddi Botaneg Brenhinol Caeredin
Grant o £1,700 a phas rownd gyntaf o £708,700 – the Botanic Cottage Project.
Adroddodd Colin McLean (Pennaeth HLF yr Alban) fod ei wraig yn un o Ymddiriedolwyr Gerddi Botaneg Brenhinol Caeredin.

City Church Dundee
Grant o £8,500 a phas rownd gyntaf o £124,600 – The Friary, Dundee.
Datganwyd diddordeb gan Lucy Casot, Rheolwr Gwaith Achos, yn The Friary, Dundee, am mai ei chwaer oedd wedi paratoi'r cais.

16. Offerynnau ariannol
Mae datgeliad llawn o dan IFRS 7, 'Offerynnau Ariannol: Datgeliadau', yn Sylwadau'r Rheolwyr.

17. Cronfa wrth gefn gwerth teg

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Ar ddechrau'r flwyddyn	3,386	(352)
Gwireddu'r (enillion)/golled ailbrisio ar falans CDdLG	(3,386)	352
Enillion/(colled) ailbrisio ar ddiwedd y flwyddyn ar falans CDdLG	0	3,386
Ar ddiwedd y flwyddyn	0	3,386

Mae'r gronfa wrth gefn yn ymwneud â'r gwahaniaeth rhwng cost llyfr a gwerth marchnad y balans yn CDdLG (gweler nodyn 10). Nid yw'r gwahaniaeth rhwng gwerth llyfr a gwerth marchnad asedau sefydlog anniriaethol ac eiddo, peiriannau ac offer (gweler nodiadau 7 ac 8) yn berthnasol.

18. Darpariaeth

	2012-13 £'000	2011-12 £'000
Ar ddechrau'r flwyddyn	0	35
Darpariaeth a grëwyd	0	0
Darpariaeth a ddefnyddiwyd	(0)	(35)
Ar ddiwedd y flwyddyn	0	0

Ym mis Mai 2011, derbyniom hawliad gan gyn gyflogai a oedd wedi ymddeol ar sail iechyd yn 2009-10. Fe wnaethom greu darpariaeth yn erbyn unrhyw daliad y gallem ei wneud i ddiweddu'r hawliad. Gwnaed taliad o £35,000 mewn setliad llawn o'r hawliad ar 31 Mai 2011.

19. Datganiad o golledion
Gwnaeth CDL golledion drwy ddiddymu grantiau gwerth £105,550 yn ystod y flwyddyn (2011-12: £559,343). Roedd pum diddymiad i gyd, ac nid oedd yr un ohonynt yn uwch na £100,000 (2011-12: un). Ers diwedd y flwyddyn, rydym wedi nodi trafodion mewn naw prosiect y rhoesom gefnogaeth iddynt dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf lle mae gennym bryderon cryf ynghylch eu dilysrwydd. Pan fyddwn wedi cael mwy o amser i ymchwilio'n drylwyr i'r mater, efallai y bydd rhaid i ni ddiddymu taliadau ar y prosiectau hyn, gwerth hyd at £170,000.

Mae’r llywodraeth yn cyhoeddi cyfarwyddiadau polisi i CDL o dan Ddeddf 1993. Daeth y cyfarwyddiadau presennol i rym yn 2008. Fel o’r blaen, mae’r rhain yn faterion sydd i’w hystyried wrth ddosbarthu arian.

Ar yr un pryd, cyhoeddodd Llywodraeth Cynulliad Cymru gyfarwyddiadau polisi yn ymwneud ag arian a ddosberthir yng Nghymru, ac yn 2011 cyhoeddodd Llywodraeth yr Alban gyfarwyddiadau ar gyfer arian a ddosberthir yn yr Alban. Mae’r rhain yn cyd-fynd â chyfarwyddiadau’r DU, ac fe’u hatgynhyrchir yn llawn ar dudalennau 57 i 59.

a) Anghenion y dreftadaeth

“Asesiad CDL o anghenion y dreftadaeth genedlaethol a’u blaenoriaethau ar gyfer mynd i’r afael â nhw.”

Ar 5 Gorffennaf 2012, lansiom y fframwaith strategol newydd a fydd yn arwain ein cyllid ar gyfer y blynyddoedd 2013–18, *Gwahaniaeth parhaus i dreftadaeth a phobl*. Cafodd yr egwyddorion a’r themâu sy’n sail i newidiadau yn ein strategaeth, ein rhaglenni a’n mentrau wedi’u targedu, eu llywio gan yr ymgynghoriad strategol a gynhaliwyd yn 2011, yr ymatebodd dros 2,000 o bobl iddo o’r sector treftadaeth a’r cyhoedd yn gyffredinol.

Y fframwaith strategol yw ein hymateb i gefnogi’r sector mewn amgylchedd gweithredu heriol, gyda ffocws cadarn ar adeiladu cydnorthedd, cyfrannu at dwf, cryfhau cymunedau a meithrin sgiliau. Ar yr un pryd â chyflwyno mentrau newydd yn y meysydd hyn, rydym wedi ymateb i’r gefnogaeth a fynegwyd yn ein hymgyngghoriad i barhau â’n rhaglenni wedi’u targedu ar gyfer parciau, tirweddau, trefluniau, mannau addoli a phobl ifanc, rhaglenni sy’n cael eu gwerthfawrogi’n eang. Rydym hefyd yn mynd i’r afael ag anghenion treftadaeth fel y’u pennir gan y sector a’n hymgeiswyr drwy ymrwymo rhyw dri chwarter o’n cyllid i raglenni agored ar gyfer unrhyw fath o brosiect treftadaeth, gyda grantiau’n amrywio o £3,000 i dros £5miliwn. Ac rydym yn dwyn cynlluniau yn eu blaen i arwain y

ddadl ynglŷn â rôl a gwerth treftadaeth trwy barhau i greu achlysuron i drafod gyda phobl sy’n ymboeni am y dreftadaeth, pobl y gwerthfawrogwn eu barnau wrth sicrhau ein bod yn gwneud y defnydd gorau o arian y Loteri.

Mae’r galw am arian y Loteri ar gyfer treftadaeth wedi parhau’n eithriadol o gryf trwy gydol y flwyddyn ar bob lefel grantiau. O ganlyniad i werthiannau tocynnau yn parhau’n gadarn roeddem yn gallu ymrwymo £411.8miliwn mewn dyfarniadau, yn erbyn ceisiadau gwerth £872,102,657 (i fyny 2.7% ar 2011–12) a’r galw uchaf am gyllid ers 1998.

b) Cynnwys y cyhoedd

“Yr angen i gynnwys y cyhoedd a chymunedau lleol wrth lunio polisiâu, pennu blaenoriaethau a dosbarthu arian.”

Wrth ddatblygu ein strategaethau ariannu, ymgynghorwn yn rheolaidd â chwsmeriaid a’r cyhoedd sy’n chwarae’r Loteri, er mwyn cael safbwynt y ‘defnyddiwr olaf’ ar ein gwaith, i gyfrannu at ein polisi a’n harfer, ac i gynyddu dealltwriaeth y cyhoedd o’r hyn a wnawn. Lluniwyd ein fframwaith strategol newydd drwy ymgynghori’n helaeth, a rhoddwyd ein deunyddiau a’n prosesau ymgeisio newydd ar brawf gyda chwsmeriaid.

Rydym wedi parhau â’n polisi recriwtio’n agored i’n pwyllgorau ym mhob ardal o Loegr, yr Alban, Gogledd Iwerddon a Chymru, sy’n gwneud penderfyniadau ynglŷn â grantiau rhwng £100,000 a £2filiwn. Yn 2012–13 fe wnaethom recriwtio 13 o aelodau pwyllgor newydd sy’n byw yn yr ardaloedd y maent yn eu gwasanaethu.

Fe wnaethom roi blwyddyn olaf ein strategaeth Cyfranogiad Pobl Ifanc ar waith o dan ein trydydd cynllun strategol. Yn 2012–13 cynigion y cyfle i bobl ifanc ddod yn gysylltiedig â’n busnes o ddydd i ddydd mewn amrywiaeth o ffyrdd, gan gynnwys fel cenhadon ein rhaglen Gwreiddiau Ifanc mewn digwyddiad seneddol, ac fel gweithwyr maes ar ddau brosiect ymchwil a gwerthuso yn canolbwyntio ar bobl ifanc.

c) Mynediad a chyfranogiad

“Yr angen i gynyddu mynediad a chyfranogiad i’r rheiny nad ydynt yn elwa ar hyn o bryd ar y cyfleoedd treftadaeth sydd ar gael yn y Deyrnas Unedig.”

Parhaodd helpu “mwy o bobl, ac ystod ehangach o bobl, i gymryd rhan weithredol yn eu treftadaeth a gwneud penderfyniadau ynglŷn â’u treftadaeth” yn flaenoriaeth eleni, fel yr adlewyrchir yn nodau ein cynllun strategol. Rydym wedi cynhyrchu dau gyhoeddiad â ffocws i ddangos arfer gorau o ran cyrraedd cynulleidfaoedd newydd, a thrwy waith ein timau datblygu lleol, arweiniad cyffredinol ac astudiaethau achos newydd, rydym wedi parhau i annog pob un o’n hymgeiswyr i wneud eu prosiectau mor gynhwysol ag y bo modd. Fel yn y blynyddoedd blaenorol, rydym wedi ariannu ystod eang o amgueddfeydd, adeiladau, tirweddau ac atyniadau i ymwelwyr; mae ein buddsoddiad mewn gwell cyfleusterau, caffis, llwybrau, gwefannau a marchnata wedi dangos ei fod yn denu cynulleidfaoedd newydd. Dywed ein hymchwil wrthym fod dros 60% o drigolion sy’n byw gerllaw ein prosiectau o’r farn fod y buddsoddiad wedi gwneud yr ardal “yn lle gwell i fyw”.

Ym mis Gorffennaf fe newidiom ein polisi digidol i gefnogi prosiectau a gyflwynir yn gyfan gwbl ar-lein. Drwy astudiaethau achos, briffiau a chyflwyniadau cynhadledd, rydym wedi annog y sector treftadaeth i wneud cais am gyllid er mwyn cyrraedd mwy o gynulleidfaoedd a chynulleidfaoedd ehangach yn y maes digidol. O ganlyniad uniongyrchol a gyda’n buddsoddiad ni, mae mwy o bobl wedi dechrau darganfod safleoedd treftadaeth, straeon a chasgliadau ac wedi rhannu eu profiad, eu hamser neu’u dysgu eu hunain ar-lein.

Er mwyn ehangu mynediad i’n cyllid hyd yn oed yn fwy, cynhalïom y rhaglen Ein Holl Straeon yn ystod yr haf, rhaglen beilot grantiau bach sydd wedi helpu llywio ein gwaith gyda chymunedau yn y dyfodol. Yn cael ei chynnal mewn cydweithrediad â’r BBC a Chyngor Ymchwil y Celfyddydau a’r Dyniaethau, denodd y rhaglen dros 70% o

ymgeiswyr tro cyntaf. Roedd y fenter mor llwyddiannus o ran cynyddu mynediad i’n cyllid ein bod wedi buddsoddi £4.5miliwn, mwy na phedair gwaith y gyllideb wreiddiol.

Rydym wedi cadw’r nod corfforaethol yn ein cynllun busnes i gynyddu amrywiaeth yn ein harfer o roi grantiau, a gwelsom nifer y prosiectau’n cael eu harwain gan sefydliadau sy’n cynrychioli buddiannau pobl o gymunedau pobl dduon, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig (BAME) yn cynyddu dros y flwyddyn ddiwethaf. Er 1994 rydym wedi dyfarnu mwy na £170miliwn i dros 3,100 o brosiectau sy’n archwilio ac yn dathlu amrywiaeth ddiwylliannol y DU; roedd 55% o’r prosiectau hyn yn cael eu harwain gan grwpiau BAME. Dros y 12 mis diwethaf rydym wedi parhau i greu llwyfannau i’r grantïon hyn a grantïon eraill i rannu’u profiadau a’u harfer da gyda chymheiriaid a staff CDL er mwyn cynhyrchu mwy o geisiadau o ansawdd uchel, gan gynnwys drwy sesiwn yn ein cynhadledd staff. Rydym wedi monitro ein cynnydd yn gweithio gyda chymunedau heb gynrychiolaeth ddigonol drwy Grŵp Arfer Cynhwysiant mewnol, sy’n defnyddio staff ledled y DU ac yn hyrwyddo ymchwil, arfer allanol a hyfforddiant. Mae’r grŵp hwn yn helpu i sicrhau bod ein cyfathrebu corfforaethol yn adlewyrchu amrywiaeth poblogaeth y DU ac ehangder y prosiectau treftadaeth a ariennir gennym.

d) Plant a phobl ifanc

“Yr angen i ysbrydoli plant a phobl ifanc, gan ennyn eu diddordeb a’u cyfranogiad yn y gweithgareddau y mae achos da’r dreftadaeth yn ymwneud â hwy”

Plant a phobl ifanc yw buddiolwyr mwyafrif helaeth y prosiectau a ariennir gennym, boed fel ymwelwyr gyda’r teulu â safleoedd treftadaeth, cyfranogwyr mewn rhaglenni dysgu a gweithgareddau, neu fel gwirfoddolwyr. Mae llawer o brosiectau, er enghraifft mewn amgueddfeydd neu safleoedd bywyd gwyllt, wedi parhau i dargedu teuluoedd fel cynulleidfa darged allweddol eleni, ac mae niferoedd mawr iawn o blant ysgol wedi elwa ar ddysgu y tu allan i’r ystafell ddosbarth o ganlyniad i brosiectau

a ariennir gan CDL. Er 1994, rydym wedi ariannu dros 1,200 o swyddi addysg treftadaeth ac wedi creu mwy na 700 o leoedd ar gyfer dysgu, gan gynnwys ystafelloedd dosbarth dan do ac yn yr awyr agored, theatrau darlithio ac ardaloedd chwilota pyllau dŵr. Rydym yn awyddus i annog mwy o blant, beth bynnag yw eu cefndir, i ymgysylltu â threftadaeth. I gefnogi adolygiad y Llywodraeth, Cultural Education in England, rydym wedi bod yn gweithio eleni fel rhan o’r Grŵp Partneriaeth Addysg Ddiwylliannol gyda Chyngor Celfyddydau Lloegr, English Heritage a Sefydliad Ffilm Prydain i gynnal peilot o ffyrdd cydgysylltiedig newydd o weithio mewn tair ardal o Loegr.

Mae ein rhaglen ariannu Gwreiddiau Ifanc wedi’i chynllunio’n benodol ar gyfer pobl ifanc 11–25 oed i gymryd rhan mewn gweithgareddau creadigol a diddorol wrth archwilio treftadaeth. Er 2002, rydym wedi gwneud dros 1,400 o ddyfarniadau Gwreiddiau Ifanc, ac eleni, ym mlwyddyn dathlu 10 mlynedd y rhaglen, derbyniodd y nifer fwyaf erioed o geisiadau, gan ddyfarnu 152 o grantiau. Mae’r prosiectau hyn yn cynnwys amrywiaeth eang o bobl ifanc, gan gynnwys y rheiny mewn cymunedau gwledig ac ystadau tai trefol, pobl ifanc anabl a’r rhai nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant. Yn ystod yr haf cyhoeddom werthusiad o’r rhaglen, gan edrych ar effaith prosiectau Gwreiddiau Ifanc rhwng 2008 a 2011. Mae’r canfyddiadau yn dangos yn glir y buddion i gyfranogwyr ifanc unigol o fod yn gysylltiedig, ond hefyd i’r sefydliadau sy’n derbyn grantiau, eu partneriaid a’r cymunedau lle cynhelir y prosiectau. Mae pobl ifanc wedi dysgu sgiliau newydd pwysig. Maent wedi cynyddu’u hymwybyddiaeth, eu dealltwriaeth a’u gwerthfawrogiad o dreftadaeth, eu hymdeimlad eu hunain o hunaniaeth a’r ardal lle maent yn byw. Mae’r gwerthuswyr yn adrodd fod hyn wedi arwain mewn rhai achosion at fwy o integreiddio cymunedol rhwng cenedlaethau.

e) Cymunedau

“Yr angen i feithrin mentrau sy’n dod â phobl ynghyd, sy’n cyfoethogi tir y cyhoedd ac yn cryfhau ein cymunedau.”

Mae ein golwg o dreftadaeth yn parhau yn un eang a chynyddol. Drwy ein rhaglenni agored eleni rydym wedi ariannu amrywiaeth eang o gymunedau – cymunedau daearyddol seiliedig ar leoedd ar draws y DU, cymunedau sy’n rhannu cefndir diwylliannol neu gymdeithasol, a chymunedau buddiant, yn amrywio o arbenigwyr ar ieir bach yr haf i’r rhai sy’n ymddiddori’n fawr mewn trenau stêm. Mae cefnogaeth i gymunedau yn elfen bwysig o’n strategaeth ariannu newydd, ac mae symud ymlaen â’n fframwaith canlyniadau yn annog ffocws cryf ar y rhai sy’n derbyn grantiau yn adeiladu cydn berthedd ac yn creu lleoedd gwell i fyw ac i weithio ynddynt, ac ymweld â nhw.

Credwn y gall deall, trysori a rhannu ein hanesion amrywiol newid bywydau, dod â phobl ynghyd a darparu sylfaen i gymdeithas hyderus, fodern. Efallai mai drwy ein menter Ein Holl Straeon y dangoswyd hyn yn fwyaf eglur eleni, sef menter yn cynnig grantiau o dan £10,000. Anogwyd grwpiau cymunedol i gynnig gweithgareddau sy’n helpu pobl i archwilio, rhannu a dathlu eu treftadaeth leol; yn dilyn galw uchel, roeddem yn falch o gefnogi dros 500 o brosiectau, yn amrywio o Penzance i Ynysoedd Orkney yn ddaearyddol.

Yn dilyn ymlaen o lwyddiant y rhaglen Ein Holl Straeon, lansiwyd rhaglen barhaus newydd gennym yn cynnig grantiau bach, sef Rhannu Treftadaeth, gyda gweithdrefn ymgeisio syml er mwyn annog mwy o grwpiau cymunedol i archwilio a rhannu’u treftadaeth. Yn ogystal, rydym wedi cynyddu’r uchafswm grant sydd ar gael o dan ein rhaglen agored un rownd, Ein Treftadaeth, i £100,000 er mwyn galluogi mwy o bobl i elwa ar broses ymgeisio fyrrach a diwallu anghenion sy’n dod i’r amlwg mewn treftadaeth gymunedol. Eleni hefyd, fel rhan o becyn gweithgarwch a gyhoeddwyd gan David Cameron ym mis Tachwedd, rydym wedi ymrwymo i ddatblygu

rhaglen grantiau i goffáu Canmlwyddiant y Rhyfel Byd Cyntaf sydd ar ddod. Gydag ymrwymiad o £1filiwn bob blwyddyn dros chwe blynedd, bydd y rhaglen yn cynnig grantiau rhwng £3,000 a £10,000 i alluogi cymunedau i ddarganfod ac archwilio’u treftadaeth leol yn ymwneud â’r gwrthdaro a’i etifeddiaeth. Bydd y rhaglen yn cael ei lansio ym mis Mai 2013.

f) Gwirfoddolwyr

“Yr angen i gefnogi gwirfoddolwyr, ac annog gweithgarwch gwirfoddoli, yn ein treftadaeth.”

Mae gwirfoddoli yn parhau yn rhan o fwyafriif y prosiectau y byddwn yn eu hariannu, ac eleni, gyda thoriadau’n dal i gael eu gwneud i ffynonellau arian cyhoeddus eraill, rydym wedi gweld rôl gynyddol i wirfoddolwyr yn rheoli ac yn cynnal treftadaeth. Rydym wedi gweld mwy o geisiadau yn ymwneud â throsglwyddo asedau o’r sector cyhoeddus i’r sector gwirfoddol, ac rydym wedi ariannu sefydliadau sy’n cael eu rhedeg gan wirfoddolwyr a sefydliadau sy’n dibynnu’n drwm ar gyfraniadau gan wirfoddolwyr i gyflawni prosiectau treftadaeth. Rydym wedi wedi ymateb i’r duedd hon yn ein fframwaith strategol newydd trwy gynnig grantiau cychwyn am y tro cyntaf. Bydd grantiau hyd at £10,000 ar gael i grwpiau cymunedol sy’n cymryd cyfrifoldeb am eu treftadaeth, er mwyn creu’r fframwaith cyfansoddiadol cywir ac i gytuno ar strategaeth ar gyfer rheoli’r dreftadaeth.

Gan gydnabod pwysigrwydd aruthrol amser a wirfoddolir i’r sector treftadaeth, mae hwn yn un o ganlyniadau gosod sail i’n strategaeth ariannu yn y dyfodol. At hynny, parhawn i gydnabod a gwerthfawrogi llafur gwirfoddol yn ein proses ymgeisio, gan ganiatáu i ymgeiswyr bennu cost amser gwirfoddoli fel cyfraniad mewn nwyddau at brosiectau. Mae ein harweiniad a’n proses ymgeisio yn nodi cyngor clir ar gyfer recriwtio, rheoli a datblygu gwirfoddolwyr, a phpwysigrwydd dathlu eu cyfraniad. Gan ddefnyddio ein hymchwil effaith gymdeithasol, sy’n cyfeirio at fuddion gwirfoddoli i les personol, datblygu sgiliau a chydlyniant cymdeithasol, mae ein

hastudiaethau achos yn parhau i amlygu cyflawniadau a buddion prosiectau lle mae gwirfoddolwyr o gefndiroedd amrywiol yn gwneud gwahaniaeth parhaol i’w cymunedau.

g) Sgiliau

“Yr angen i annog arloesedd a rhagoriaeth, a helpu pobl i ddatblygu eu sgiliau.”

Rydym wedi parhau i fuddsoddi mewn hyfforddiant yn y gwaith wedi’u dargedu er mwyn ysgogi twf economaidd ac i sicrhau cynnal y sector yn y tymor hwy. Fe wnaeth ein Hymddiriedolwyr eleni fuddsoddi £13.6miliwn pellach yn ein rhaglenni sgiliau ar ôl gwahodd ceisiadau gan grantïon sydd eisoes yn cyflawni prosiectau yn canolbwyntio ar hyfforddiant; o ganlyniad, gellid darparu 700 o leoliadau hyfforddi yn gyflym ar draws y DU. Hefyd, fe lansiom ail raglen Sgiliau i’r Dyfodol. Mae’r galw wedi bod yn uchel: mynychodd 500 o bobl weithdai cyn ymgeisio a derbyniwyd ceisiadau gwerth £65miliwn.

Yn y cyfamser, eleni, parhaodd y 64 o grantïon a ariannwyd drwy ein rowndiau blaenorol o raglenni Sgiliau i’r Dyfodol a Bwrsariaethau Hyfforddi i gyflawni canlyniadau ansawdd uchel i hyfforddeion unigol a’r sector cyfan. Mae’r rhaglen Bwrsariaethau Hyfforddi wedi darparu bron i 900 o leoliadau hyfforddi’n seiliedig ar gadwraeth, ac mae dros 79% o’r hyfforddeion mewn swyddi yn y sector treftadaeth erbyn hyn. Hyd yma, mae dros 630 o leoliadau wedi’u creu drwy’r rhaglen Sgiliau i’r Dyfodol mewn amrywiaeth eang o sgiliau treftadaeth, gan gynnwys defnyddio cyfryngau digidol a rheoli newid yn yr hinsawdd; mae gwerthuso’n parhau, ond gwyddon fod tua 60% o’r hyfforddeion mewn swyddi’n gysylltiedig â’r dreftadaeth neu mewn hyfforddiant pellach o ganlyniad i’n buddsoddiad, er gwaetha’r hinsawdd economaidd heriol sydd ohoni. Yn bwysig i gynaliadwyedd y sector, mae’r rhaglenni hyn wedi cynyddu’r nifer o gymwysterau treftadaeth sydd ar gael i’r sector ac wedi sicrhau bod mwy o aseswyr cymwys i helpu i brif ffrydio a chynnal hyfforddiant treftadaeth yn y tymor hwy.

Ymhellach na’n mentrau sgiliau wedi’u targedu, anogwn ac ariannwn datblygu sgiliau ar gyfer staff a gwirfoddolwyr sy’n gysylltiedig â phob un o’n prosiectau er mwyn sicrhau eu bod yn cael eu cyflwyno i’r safon uchaf. Adlewyrchir hyn yn y deilliant ar gyfer sgiliau a gynhwysir yn ein fframwaith strategol newydd; bydd ein buddsoddiad yn y dyfodol yn gweld unigolion yn dysgu medrau sy’n berthnasol i sicrhau bod treftadaeth yn cael gwell gofal, yn cael ei rheoli’n well, ei deall yn well a’i rhannu’n well.

h) Gwerth cyhoeddus

“Yr angen i sicrhau bod arian yn cael ei ddosbarthu ar gyfer prosiectau sy’n hyrwyddo gwerth cyhoeddus ac nad elw preifat yw eu bwriad pennaf.”

Mae ein hathroniaeth Loteri yn seiliedig ar ariannu’r hyn y mae pobl yn ei drysori, ac mae ein hasesiad o geisiadau yn ystyried y buddion y bydd prosiectau’n eu creu ar gyfer treftadaeth a phobl, a buddion ehangach fel effeithiau cymdeithasol ac amgylcheddol. Rhown flaenoriaeth i sefydliadau dielw ac er 2002 mae dros hanner ein cyllid yn ôl gwerth (52%) wedi mynd i sefydliadau gwirfoddol a sefydliadau eglwysig.

Yn ein fframwaith strategol newydd rydym wedi ymateb i gefnogaeth gyhoeddus i roi cymorth ychwanegol cymedrol i dreftadaeth mewn perchenogaeth breifat trwy gynnig cyllid o dan Ein Treftadaeth (grantiau o £10,000 i £100,000) i berchenogion preifat asedau treftadaeth i wneud gwaith cadwraeth a gwaith i ymgysylltu’r cyhoedd â’u treftadaeth. Er mwyn sicrhau bod y buddion cyhoeddus yn gorbwyso unrhyw fudd preifat, disgwyliwn i’r prosiectau hyn gyflawni canlyniadau ansawdd ar gyfer treftadaeth a phobl yn ogystal â newid sylweddol mewn mynediad ac ymgysylltiad cyhoeddus gyda threftadaeth, ac i ddangos brwdfrydedd a chefnogaeth glir gan y cyhoedd i’r prosiect, a gwir angen am fuddsoddiad y Loteri.

i) Datblygu cynaliadwy

“The need to further the objectives of sustainable development.”

Rydym wedi rhoi ffocws cryfach ar effaith amgylcheddol ac ar ddefnyddio adnoddau mewn modd cynaliadwy er 2008, pan gyflwynom arweiniad newydd i ymgeiswyr ar y materion hyn. Mae’n rhaid i ymgeiswyr ddweud wrthym sut y byddant yn mynd i’r afael ag amrywiaeth o faterion yn ymwneud â defnyddio adnoddau, gan gynnwys effeithlonrwydd ynni, ynni adnewyddadwy, dŵr, deunyddiau adeiladu, gwastraff, pridd, caffael pren cynaliadwy, bioamrywiaeth a thrafnidiaeth ymwelwyr. Rydym ar hyn o bryd yn gwerthuso effaith yr arweiniad hwnnw, o ran sut mae ymgeiswyr wedi ymateb iddo, ac effeithiau gwirioneddol y prosiectau sydd wrthi’n cael eu cyflawni.

Ym mis Gorffennaf 2012, fe wnaethom gryfhau’r ymagwedd hon ymhellach yn y maes hwn drwy ei gwneud yn ofynnol i’r holl ymgeiswyr sy’n cyflwyno ceisiadau am gyllid o dros £2filiwn i gynnal asesiad o ôl-troed carbon. Caiff yr asesiad hwn ei ymgorffori wedyn yn y broses gyffredinol o arfarnu prosiectau. Hyd y gwyddwn, ni yw’r cyllidwr mawr cyntaf yn y DU i gynnal asesiad o effaith carbon fel rhan o benderfyniadau ariannu.

j) Amddifadedd economaidd a chymdeithasol

“Dymunoldeb lleihau amddifadedd economaidd a chymdeithasol a sicrhau bod gan bob ardal o’r Deyrnas Unedig fynediad i’r arian a ddosberthir.”

Mae ychydig o dan hanner (44%) o holl gyllid CDL wedi’i ymrwymo yn y 25% o’r ardaloedd awdurdod lleol mwyaf difreintiedig yn y DU (yn seiliedig ar y mynegeion mwyaf diweddar o amddifadedd lluosog ar gyfer Lloegr, Cymru, yr Alban a Gogledd Iwerddon). Nid yw’r gyfran hon wedi newid o’r llynedd.

Mae gennym dimau datblygu yn yr Alban, Cymru, Gogledd Iwerddon a Lloegr i annog ceisiadau o ansawdd da o ardaloedd nad

ydym wedi’u cynrychioli gystal yn ein cyllido hyd yma. Mae ein timau datblygu bellach yn dechrau gweithio mewn ardaloedd blaenoriaeth a nodwyd ar gyfer cyfnod y fframwaith strategol o 2013 i 2018.

Fel mesur o ledaenu cyllid yn deg, rydym yn adolygu’r nifer o awdurdodau lleol sydd wedi derbyn cryn dipyn yn llai na chyfartaledd y DU, o ran gwerth dyfarniadau grant y pen. Mae nifer yr awdurdodau lleol lle’r oedd dyfarniadau grant y pen yn is na chwarter cyfartaledd y DU bellach wedi gostwng i 62 (15%).

k) Gweithio ar y cyd

“Dymunoldeb gweithio ar y cyd gyda sefydliadau eraill, gan gynnwys dosbarthwyr eraill, os yw hyn yn ffordd effeithiol o gyflawni strategaeth y Gronfa.”

Drwy Fforwm y Loteri ac Uned Hyrwyddo’r Loteri Genedlaethol, rydym yn parhau i weithio gyda dosbarthwyr eraill y Loteri ar fentrau ar y cyd ac i sicrhau cydlynw gweithgareddau’n fanwl.

Dros y flwyddyn ddiwethaf rydym wedi gweithio ar y cyd â’r BBC, Cyngor Ymchwil y Celfyddydau a’r Dyniaethau a’r Ymddiriedolaeth Cyfryngau i gyflawni Ein Holl Straeon. Gyda Chyngor Celfyddydau Lloegr a DCMS, cyflwynom y swp cyntaf o waddolion Catalydd, rhan o fuddsoddiad £100miliwn i hybu rhoddion preifat i dreftadaeth a’r celfyddydau, gan helpu sefydliadau diwylliannol i arallgyfeirio’u llifoedd incwm a chael mwy o gyllid o ffynonellau preifat.

Parhawn i weithio mewn partneriaeth â’r Gronfa Loteri Fawr i gyflawni ein rhaglen Parciau i Bobl yn Lloegr, a gyda’r Gronfa Loteri Fawr a NESTA cynhaliom gonfensiwn sector cyfan i synio am gyflwyno modelau yn y dyfodol ar gyfer gwasanaethau parciau cyhoeddus. Rydym yn parhau i weithio gydag English Heritage, Cadw a Historic Scotland ar ein rhaglen Grantiau ar gyfer Mannau Addoli. Gydag Amgueddfa’r Rhyfel Imperialaidd, DCMS a phartneriaid eraill datblygom gynlluniau ar gyfer rhaglen o weithgareddau a menter newydd rhoi

grantiau i nodi Canmlwyddiant y Rhyfel Byd Cyntaf yn 2014.

l) Cydnabyddiaeth

“Yr angen i gynnwys amod ym mhob grant i gydnabod cyllid y Loteri, gan ddefnyddio brand cyffredin y Loteri.”

Nid yw ein hymagwedd at hyn wedi newid eleni. Credwn ei bod yn bwysig cynyddu ymwybyddiaeth o fuddion cyllid y Loteri ac rydym yn pennu gofyniad bod pob ymgeisydd yn cydnabod ein grantiau’n briodol yn ystod cyfnod cyflwyno’r prosiect, ac ar ôl cwblhau’r prosiect. Mae ein harweiniad *Sut i gydnabod eich grant* yn rhan o’n telerau grant safonol, a chynhaliwn ymweliadau cyn-cwblhau â sampl o brosiectau er mwyn sicrhau bod cydnabyddiaeth i gyllid y Loteri yn cael ei rhoi.

m) Cyllid partneriaeth

“Yr angen i brosiectau gael elfen o gyllid partneriaeth, neu gyfraniad o fath arall o ffynonellau eraill, i’r graddau bod hyn yn rhesymol i’w gyflawni ar gyfer mathau gwahanol o ymgeiswyr mewn ardaloedd penodol.”

Nid ydym wedi newid ein hymagwedd eleni. Yn ein rhaglen agored Grantiau Treftadaeth, mynnwn isafswm o 5% mewn arian parod neu gyfraniad o fath arall ar gyfer grantiau hyd at £1filiwn, a lleiafswm o 10% ar grantiau dros £1filiwn. O ystyried yr anawsterau sy’n parhau i wynebu ymgeiswyr o ran codi cyllid partneriaeth o ffynonellau eraill, byddwn yn cynnal y sefyllfa hon ac yn ei hadolygu’n flynyddol.

n) Penderfyniadau

“Yr angen (a) i arian a ddosberthir gael ei gymhwyso i brosiectau at ddiben cyfyngedig i amser penodol yn unig, (b) i sicrhau bod y wybodaeth angenrheidiol a chyngor arbenigol ganddynt i wneud penderfyniadau am bob cais, a (c) i ymgeiswyr ddangos hyfywedd ariannol prosiectau.”

a) Nid ydym wedi newid ein hymagwedd. Mae’r prosiectau yr ydym yn eu cefnogi yn rhai penodol ac yn gyfyngedig i

amser. Cyfyngwn ein cymorth i uchafswm o bum mlynedd ar gyfer prosiectau sy'n cynnwys gweithgareddau.

- b) Ceisiwn wybodaeth gan ymgeiswyr am y graddau y mae'r prosiectau a gyflwynant yn bodloni ein blaenoriaethau strategol, ynghyd â gwybodaeth bellach am y ffordd y caiff y prosiect ei gyflwyno er mwyn i risgiau a chyfleoedd gael eu cydbwysu'n llawn. Gall ein hasesiad gynnwys cyngor arbenigol ar agweddau allweddol ar y cais os bydd angen. Yn y dyfodol byddwn yn gofyn i ymgeiswyr ddweud wrthym pa ganlyniadau ar gyfer treftadaeth, pobl a chymunedau y bydd eu prosiect yn eu cyflawni.
- c) Gofynnwn i ymgeiswyr ddarparu gwybodaeth i ni i ddangos hyfywedd ariannol eu prosiect, wedi'i ddadansoddi yn gostau cyfalaf, gweithgarwch a chostau eraill, ac sy'n dangos pa gyfraniad y maent yn cynnig ei wneud o'u hadnoddau eu hunain neu o grantiau neu roddion o ffynonellau eraill. Gofynnwn am ragolwg llif arian, ac, ar gyfer prosiectau mwy, rhagolygon incwm a gwariant am 10 mlynedd, gan ddangos sut mae'r ymgeisydd yn cynllunio i gynnal y prosiect yn y tymor hir.

o) Cynllunio a rheoli prosiectau

"Lle ceisir cyllid cyfalaf, yr angen (a) am gynllun busnes clir sy'n dangos sut bydd unrhyw gostau rhedeg a chostau cynnal a chadw'n cael eu talu dros gyfnod rhesymol, a (b) i sicrhau bod yr arfarnu a'r rheoli ar gyfer prif brosiectau yn adlewyrchu Safonau Adolygiad Gateway Swyddfa Masnach y Llywodraeth."

Nid yw ein hymagwedd at hyn wedi newid eleni.

- a) Mae'r ffurflen gais ar gyfer ein rhaglen Grantiau Treftadaeth yn gofyn i ymgeiswyr osod eu ceisiadau ail rownd mewn fformat cynllun busnes, gyda gwybodaeth ategol yn cael ei chynnwys mewn cynllun gweithgarwch, rhagolygon llif arian a thabl incwm a gwariant. Ar gyfer grantiau dros £2filiwn, o dan y fframwaith strategol

newydd byddwn yn gofyn am gynllun busnes prosiect. Gofynnwn i brosiectau cadwraeth gynnwys cynlluniau cadarn ar gyfer cynnal treftadaeth yn y tymor hir er mwyn sicrhau bod ganddi ddyfodol hyfyw, ac i ddiogelu ein buddsoddiad trwy reolaeth hirdymor well. Ar gyfer prosiectau sy'n golygu gwerth dros £200,000 o waith cyfalaf, gofynnwn am gynllun rheoli a chynnal a chadw sy'n nodi manylion sut bydd yr ymgeisydd yn talu costau ychwanegol hyn ar ôl cwblhau ei brosiect, a chyhoeddwn arweiniad ar sut i gynhyrchu hyn.

- b) Gofynnwn i bob ymgeisydd ddangos y bydd eu prosiectau'n cael eu rheoli'n dda, ac y byddant yn bodloni safonau perthnasol yr ystyrir eu bod yn arfer da ar gyfer y maes y rhoddwyd y grant ar ei gyfer. Ar gyfer prosiectau cyfalaf cynhwyswn bwyntiau adolygu ffurfiol yn ein prosesau asesu a monitro (sy'n cyfateb i gyfnodau RIBA) ac mae'r holl brosiectau cenedlaethol yn mabwysiadu Safonau Adolygu Swyddfa Masnach y Llywodraeth. Defnyddiwn fonitoriaid allanol ar bob prif brosiect er mwyn sicrhau bod prosiectau'n cyflawni'r dibenion cymeradwy yn unol â'r contract, bod y risgiau i CDL yn ddealladwy ac yn cael eu rheoli, bod arfer gorau'n cael ei gyflawni yn yr holl feysydd critigol, a bod adrodd a rheolaeth ariannol yn gadarn ac yn dryloyw.

Cyfarwyddiadau polisi yng Nghymru

Mae cyfarwyddyd polisi B yn pennu gofyniad bod CDL yn ystyried "yr angen i hyrwyddo a chefnogi'r Gymraeg ac adlewyrchu natur ddwyieithog Cymru, gan gynnwys egwyddor cydraddoldeb rhwng y Gymraeg a'r Saesneg yng ngweithgareddau'r Gronfa yng Nghymru, yn unol â'r arweiniad a nodir yng nghyhoeddiad Bwrdd yr Iaith Gymraeg*, ac a gaiff ei fonitro'n unol â gweithdrefnau y cytunwyd arnynt."

Mae ein Cynllun Iaith Gymraeg yn nodi ymrwymiad CDL i drin y Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal wrth gyflwyno gwasanaethau, ac i sicrhau bod polisiâu a mentrau yn bodloni'r safonau a nodir yn y cynllun. Mae hyn yn cwmpasu gweithredoedd gweinyddol ar gyfer darparu gwasanaeth cyhoeddus dwyieithog yng Nghymru, wyneb cyhoeddus y sefydliad, gan gynnwys hunaniaeth gorfforaethol, ffurflenni cais, nodiadau arweiniad a'r wefan, y wasg a gweithgarwch marchnata, asesu a monitro ceisiadau, staffio a recriwtio, ac ymarferiadau ymgynghori ac ymchwil. Rydym yn monitro ein perfformiad yn flynyddol drwy ein hymrwymiad i Gynllun Cydraddoldeb, ac rydym wedi cynhyrchu arweiniad i gynorthwyo ymgeiswyr yng Nghymru i ddatblygu ymagweddau dwyieithog, *Ymgorffori'r Gymraeg yn eich prosiect*.

Cyfarwyddiadau a gyhoeddwyd i Ymddiriedolwyr CGDG o dan Adran 26(1) a (2) Deddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993
Trwy hyn, mae Gweinidogion Cymru, wrth arfer eu pwerau o dan adran 26(2) Deddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993, fel y'u trosglwyddwyd gan Orchymyn Cynulliad Cenedlaethol Cymru (Trosglwyddo Swyddogaethau) 1999, ac ar ôl ymgynghori ag Ymddiriedolwyr CGDG ('y Gronfa') yn unol ag adran 26(5), yn rhoi'r cyfarwyddiadau canlynol i'r Gronfa:

- 1. Yn y Cyfarwyddiadau hyn, mae unrhyw gyfeiriad at adran yn gyfeiriad at adran benodol yn Neddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993, fel y'i diwygiwyd.

Cyfarwyddiadau mewn perthynas â Chymru
2. Wrth arfer unrhyw un o'i swyddogaethau, bydd y Gronfa yn ystyried y materion canlynol wrth bennu'r unigolion y gallant ddyrannu grantiau neu fenthyciadau iddynt, at ba ddibenion y gallant ddyrannu grantiau neu fenthyciadau ar eu cyfer, a'r telerau ac amodau sy'n gysylltiedig â'r grantiau neu'r benthyciadau a ddyrennir, yn ogystal â'r broses a ddefnyddir i bennu pa daliadau i'w gwneud wrth ddosbarthu unrhyw arian o dan adran 25(1):

- a) Yr angen i ystyried buddiannau Cymru gyfan, a buddiannau gwahanol rannau o Gymru, gan gymryd i ystyriaeth amrywiol batrymau demograffig ac amddifadedd rhannau gwahanol o Gymru, a dymunoldeb annog cyrff gwasanaeth cyhoeddus i gydweithio lle bydd yn arwain at ganlyniadau gwell i bobl a threftadaeth.
- b) Yr angen i hyrwyddo a chefnogi'r Gymraeg ac adlewyrchu natur ddwyieithog Cymru, gan gynnwys egwyddor cydraddoldeb rhwng y Gymraeg a'r Saesneg yng ngweithgareddau'r Gronfa yng Nghymru, yn unol â'r arweiniad a nodir yng nghyhoeddiad Bwrdd yr Iaith Gymraeg*, ac a gaiff ei fonitro yn unol â gweithdrefnau y cytunwyd arnynt.
- c) Yr angen i sicrhau dull gweithredu sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau, a chydweithio'n agos â phartneriaid priodol er budd cymunedau a threftadaeth ledled Cymru, lle bo hwn yn ddull effeithiol o gyflawni strategaeth y Gronfa.
- d) Yr angen i annog pobl i gadw, gwarchod, cyflwyno, hyrwyddo a dehongli pob agwedd ar dreftadaeth Cymru.
- e) Yr angen i annog cynaliadwyedd ariannol asedau treftadaeth Cymru.

- f) Yr angen i roi cyfleoedd i bobl, yn arbennig pobl ifanc ac aelodau difreintiedig cymdeithas, i ennill y sgiliau sy'n ofynnol i gadw a gwarchod treftadaeth Cymru.
- g) Yr angen i annog defnyddio safonau proffesiynol priodol ym mhob prosiect.
- h) Lle bo'n briodol, yr angen i roi cyfle i bobl o bob oedran a chefnidir, yn arbennig plant a phobl ifanc ac aelodau difreintiedig cymdeithas, i gael mynediad at dreftadaeth amrywiol Cymru, i ddysgu amdani, ei mwynhau, a'i hyrwyddo drwy hynny.

* Dyfarnu Grantiau, Benthyciadau a Nawdd: Materion yn ymwneud â'r Gymraeg, Mawrth 2007.

Cyfarwyddiadau polisi mewn perthynas â'r Alban

Cyfarwyddiadau a gyhoeddwyd i Ymddiriedolwyr Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol o dan adran 26(2) fel y'u darllenwyd gydag adran 26A(2)(b) Deddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993 Gyda chytundeb yr Ysgrifennydd Gwladol, mae Gweinidogion yr Alban, wrth arfer y pwerau o dan adran 26(2) fel y'u darllenwyd gydag adran 26A(2)(b) Deddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993**, ac ar ôl ymgynghori ag Ymddiriedolwyr Cronfa Goffa'r Dreftadaeth Genedlaethol (yr 'Ymddiriedolwyr'), yn rhoi'r cyfarwyddiadau canlynol:

1. Mae'r cyfarwyddiadau hyn yn berthnasol i'r Alban yn unig ac yn ymwneud ag unrhyw ddosbarthiad a wnaed gan yr Ymddiriedolwyr at ddiben nad yw'n ymwneud â materion a gadwyd yn ôl.
2. Wrth bennu'r unigolion y maent yn rhoi unrhyw arian iddynt, at ba ddibenion y maent yn rhoi unrhyw arian ar eu cyfer, a'r amodau ar gyfer rhoi unrhyw arian iddynt o dan adran 25(4) Deddf y Loteri Genedlaethol ac ati 1993 yn yr Alban, rhaid i'r Ymddiriedolwyr ystyried y blaenoriaethau canlynol a materion eraill:
 - a) Yr angen i ystyried buddiannau'r Alban gyfan, a buddiannau gwahanol rannau o'r Alban, gan gymryd i ystyriaeth amrywiol batrymau demograffig ac amddifadedd rhannau gwahanol o'r Alban, a dymunoldeb annog cyrff gwasanaeth cyhoeddus i gydweithio lle bynnag y bydd yn arwain at ganlyniadau gwell i bobl a threftadaeth.
 - b) Yr angen i sicrhau dull gweithredu sy'n canolbwyntio ar ganlyniadau, a chydweithio'n agos â phartneriaid priodol er budd cymunedau a threftadaeth ledled yr Alban, gan ddefnyddio'r egwyddorion canlynol:

Ymgysylltu
Dylai datblygu rhaglenni fod yn seiliedig ar ymgysylltiad gweithredol partneriaid priodol.

Gwyrddach
Darparu gwasanaethau ac amgylcheddau gwell a mwy cynaliadwy i bobl.

Iachach
Mae pobl a chymunedau yn iachach.

Mwy diogel a chadarnach
Mae cymunedau'n gweithio gyda'i gilydd i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau.

Craffach
Mae pobl yn cael gwell cyfleoedd mewn bywyd.

Cydgefnogaeth a chydlyniant
Sicrhau bod unigolion a chymunedau ledled yr Alban yn cael y cyfle i gyfranogi a chyfrannu ac elwa er mwyn sicrhau Alban fwy llwyddiannus.

Cynaliadwyedd
Gwella amgylchedd yr Alban heddiw ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol, tra'n lleihau effaith yr Alban ar yr amgylchedd byd-eang.

Mwy cyfoethog a thecach
Economi ffyniannus a chynaliadwy.

- c) Yr angen i annog pobl i gadw, gwarchod, cyflwyno, hyrwyddo a dehongli pob agwedd ar dreftadaeth yr Alban, a mynediad iddi.
- d) Yr angen i hyrwyddo a chefnogi pwysigrwydd diwylliannol yr ieithoedd Gaeleg a Sgoteg ar draws yr Alban gyfan.
- e) Yr angen i annog cynaliadwyedd ariannol asedau treftadaeth yr Alban gan gynnwys y rhai sydd o bwysigrwydd cenedlaethol i bobl yr Alban.

f) Yr angen i roi cyfleoedd i bobl, yn arbennig pobl ifanc ac aelodau difreintiedig cymdeithas, i ennill y sgiliau sy'n ofynnol i gadw a gwarchod treftadaeth yr Alban..

g) Yr angen i annog defnyddio safonau proffesiynol priodol mewn prosiectau.

h) Lle bo'n briodol, yr angen i roi cyfle i bobl o bob oedran a chefnidir, yn arbennig plant a phobl ifanc ac aelodau difreintiedig ein cymdeithas, i gael mynediad at dreftadaeth amrywiol yr Alban, i ddysgu amdani, ei mwynhau, a'i hyrwyddo drwy hynny.

i) Yr angen i annog prosiectau treftadaeth sy'n cynnal etifeddiaeth ddiwylliannol a ddeillia o ddigwyddiadau rhyngwladol yn yr Alban.

j) Yr angen i roi gwybodaeth gyson i Weinidogion yr Alban am ddatblygiad polisïau, pennu blaenoriaethau a rhoi grantiau yn yr Alban.

** Trosglwyddwyd y swyddogaeth a roddwyd i'r Ysgrifennydd Gwladol i Weinidogion yr Alban drwy Amodlen 1 i Orchymyn Deddf Yr Alban 1998 (Trosglwyddo Swyddogaethau i Weinidogion yr Alban ac ati) 1999 (S.I. 1999/1750).

Perfformiad Corfforaethol

Targedau lefel gwasanaeth
perfformiad ar gyfer y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2013

Dangosyddion lefel gwasanaeth	Blwyddyn hyd Mawrth 2013 (cyfartaledd)	Blwyddyn hyd Mawrth 2012 (cyfartaledd)	Blwyddyn hyd Mawrth 2011 (cyfartaledd)
1 Rhoir penderfyniadau ar wefan CDL ymhen 10 diwrnod gwaith o'r cyfarfod	9.4 diwrnod	10.03 diwrnod	10.1 diwrnod
2 Gwneir taliadau grant i'r ymgeisydd, ar gyfartaledd, ymhen 10 diwrnod gwaith o gael y cais am daliad	7 diwrnod	7 diwrnod	8 diwrnod
3 Bydd arolwg blynyddol o ymgeiswyr grant yn dangos cyfradd foddhad 80% â gwasanaeth CDL ar gyfer asesu, ac 85% ar gyfer monitro	Asesu 80%	Asesu 80%	Asesu 80%
	Monitro 86%	Monitro 87%	Monitro 87%
4 Bydd ceisiadau CDL yn cael eu prosesu o fewn y graddfeydd amser canlynol:			
Grantiau Treftadaeth			
• rownd gyntaf – ymhen tri mis ynghyd â'r amser at y cyfarfod nesaf	3.4 mis	3.3 mis	3.2 mis
• ail rownd – ymhen tri mis ynghyd â'r amser at y cyfarfod nesaf	3.4 mis	3.2 mis	3.7 mis
Parciau i Bobl			
• rownd gyntaf – ymhen pedwar mis	3.5 mis	3.6 mis	3.4 mis
• ail rownd – ymhen pedwar mis	4.4 mis	4.2 mis	4.7 mis
Partneriaethau Tirwedd			
• rownd gyntaf – ymhen pum mis ynghyd â'r amser at y cyfarfod nesaf	4.5 mis	4.6 mis	4.6 mis
• ail rownd – ymhen pedwar mis ynghyd â'r amser at y cyfarfod nesaf	4.0 mis	3.4 mis	3.1 mis
Grantiau Atgyweirio ar gyfer Mannau Addoli (Gogledd Iwerddon, Yr Alban a Chymru)			
• rownd gyntaf – ymhen pum mis a hanner	4.5 mis	4.6 mis	5.1 mis
• ail rownd – ymhen tri mis ynghyd â'r amser at y cyfarfod nesaf	1.9 mis	1.6 mis	2.8 mis
Sgiliau ar gyfer y Dyfodol			
• ymhen tri mis	Amherthnasol	Amherthnasol	2.1 mis
Menter Treftadaeth Treflun			
• rownd gyntaf – ymhen tri mis ynghyd â'r amser at y cyfarfod nesaf	4.6 mis	4.2 mis	4.5 mis
• ail rownd – ymhen tri mis ynghyd â'r amser at y cyfarfod nesaf	3.2 mis	3.2 mis	3.9 mis
Eich Treftadaeth			
• ymhen 10 wythnos	8.3 wythnos	8.4 wythnos	8.3 wythnos
Gwreiddiau Ifanc			
• ymhen 10 wythnos	8.3 wythnos	8.7 wythnos	8.3 wythnos

Dangosyddion lefel gwasanaeth
Mae dangosyddion perfformiad cwsmeriaid yn dangos blwyddyn arall o berfformiad da yn y rhan fwyaf o feysydd. Mae cynnal gwasanaeth cwsmeriaid da mewn blwyddyn pan dderbyniom 35% yn fwy o geisiadau yn adlewyrchu'n dda iawn ar ein staff.

Dangosydd 1
Fe wnaethom lwyddo i fodloni ein targed i roi penderfyniadau ar ein gwefan ymhen 10 diwrnod.

Dangosydd 2
Gwnaethom dros 6,500 o daliadau grant eleni, 13% yn fwy na'r llynedd, ac roedd yr amser cyfartalog a gymerwyd yr un fath â'r llynedd ac un diwrnod yn llai na'r flwyddyn gynt, ac roedd hynny ymhell islaw'r targed o 15 diwrnod. Mae taliadau cyflym gan CDL yn gymorth mawr i'r rhai sy'n derbyn grantiau o ran rheoli eu proses talu biliau eu hunain.

Dangosydd 3
Mae boddhad cwsmeriaid â'n gwaith asesu a monitro, yr ymchwiliwyd iddynt drwy arolygon ffôn a gynhaliwyd yn annibynnol, yn parhau'n uchel iawn. Fe wnaeth boddhad ymgeiswyr, yn rhai llwyddiannus ac aflwyddiannus, fodloni'r targed. Roedd boddhad â'n gwasanaeth ar ôl i ni wneud dyfarniad ychydig yn is na'r targed, ond roedd yn welliant bach ar y llynedd.

Dangosydd 4
Ar 1 Ebrill 2008, cyhoeddodd CDL ei thrydydd cynllun strategol, a gyflwynodd brosesau a gweithdrefnau newydd. Daeth y prosesau newydd hynny â gostyngiadau yn eu sgil o ran yr amser a gymerwn i roi penderfyniad i ymgeisydd ar gyfer y rhan fwyaf o'n rhaglenni grant. Rydym wedi bodloni amserau prosesu cyhoeddedig, ac eithrio ceisiadau ail rownd i'n rhaglen Parciau i Bobl.

Cynnydd ar brosiectau dros £5miliwn

Mae’r tabl canlynol yn dangos y cynnydd ar brosiectau heb eu cwblhau sy’n cynnwys £5miliwn neu fwy o arian Loteri.

Teitl y prosiect	Cyfanswm cost y prosiect	Swm y grant	% y grant a dalwyd hyd yma	Adroddiad diweddaraf
The British Museum World Conservation and Exhibitions Centre	£37,784,645	£10,000,000	15	Gwaith dur y rhan uchaf wedi’i gwblhau hyd at lefel y to gyda phlanciau rhagfwrw yn eu lle ar bob llawr. Yn yr islawr, mae gwaith ar sgridiau lloriau a gwasanaethau yn mynd rhagddo.
Burns Birthplace: An International Museum (Ayr)	£14,000,000	£5,827,000	100	Cwblhawyd y prosiect. Talwyd y grant terfynol . ym mis Ionawr 2013.
Buxton Crescent and Spa	£33,180,338	£13,030,000	18	Pob parti wedi llofnodi contract ym mis Ebrill 2012. Gwaith yn dechrau ar y safle.
The Canterbury Beaney: Amgueddfa Gelf a Llyfrgell ar y Cyd	£12,364,596	£7,015,000	79	Agorwyd yr amgueddfa ym mis Medi 2012. Y cyfrifon terfynol wrthi’n cael eu paratoi.
Chiswick House and Gardens Regeneration Project: Cam 1	£11,887,500	£8,100,000	95	Cynnydd grant o £200,000 wedi’i ddyfarnu ym mis Ebrill 2011 ar gyfer cymorth ychwanegol sydd ei angen i gwblhau’r prosiect a gwaith dŵr sydd heb ei wneud. Disgwyl y cyfrifon terfynol.
Creating the Museum of Bristol: The People’s Story	£27,390,843	£11,668,400	81	Y gwaith ymarferol wedi’i gwblhau gyda dros un filiwn o ymwelwyr ers agor. Disgwyl y taliad terfynol.
Creu Hanes – Creu Hanes yn Sain Ffagan	£24,477,415	£11,550,000	4	Dyfarnwyd grant ym mis Gorffennaf 2012. Rhoddwyd caniatâd i ddechrau ym mis Tachwedd 2012 yn amodol ar amserlen lawn codi arian.
Prosiect Cadwraeth The Cutty Sark	£45,133,841	£25,001,000	100	Y prosiect wedi’i gwblhau. Cynnydd grant o £2filiwn wedi’i ddyfarnu ym mis Mawrth 2011. Agorwyd i’r cyhoedd ym mis Ebrill 2012, niferoedd uchel o ymwelwyr. Talwyd y grant terfynol ym mis Tachwedd 2012.
Edouard Manet’s Portrait of Mademoiselle Claus	£7,929,300	£5,999,300	98	Dyfarnwyd grant ym mis Ebrill 2012. Caffaelwyd y paentiad ym mis Awst 2012. Gwaith allgymorth wrthi’n cael ei ddatblygu.
Hastings Pier	£14,248,352	£11,550,000	3	Dyfarnwyd grant ym mis Tachwedd 2012. Cytunwyd Gorchymyn Prynu Gorfodol ym mis Medi 2012.
Hull History Centre	£10,697,161	£7,506,000	84	Agorodd prosiect Hull History Centre i’r cyhoedd ym mis Mehefin 2010. Mae’r rhaglen gweithgareddau a ariennir gan CDL wrthi’n cael ei chyflwyno ac mae’r prosiect i’w gwblhau erbyn y gaeaf nesaf.
Lincoln Castle Revealed	£19,982,405	£12,000,000	2	Caniatâd i ddechrau wedi’i gytuno.
Making Modern Communications	£14,300,000	£6,000,000	14	Oriel yn cael ei chlirio ar gyfer gosodiadau newydd ar gyfer agoriad yr hydref 2014.
Mary Rose Museum Project	£32,452,000	£25,205,000	84	Gwaith adeiladu’r adeilad newydd wedi’i gwblhau a’r amgueddfa i’w hagor ym mis Mai 2013. Gwaith chwistrellu gwlyb wedi’i gwblhau.
Museum of Liverpool	£19,373,633	£11,400,000	89	Agorwyd yr Amgueddfa yng Ngorffennaf 2011. Prosiect yn disgwyl ei gwblhau, yn amodol ar ddatrys materion (nad ydynt yn gysylltiedig â phrosiect CDL).
The Piece Hall – Halifax Heritage	£10,770,888	£7,000,000	3	Dyfarnwyd grant ym mis Gorffennaf 2012.

Teitl y prosiect	Cyfanswm cost y prosiect	Swm y grant	% y grant a dalwyd hyd yma	Adroddiad diweddaraf
Renaissance of the Cotswold Canals	£19,013,111	£12,716,300	61	Cynnydd grant o £792,300 wedi’i ddyfarnu ym mis Tachwedd 2012 o ganlyniad i adolygiad cynhwysfawr o Gynllun Costau’r Prosiect. Bydd y cynllun diwygiedig yn adfer 8.7cilometr o gamlas ac yn darparu llwybr tynnu gyda mynediad i’r cyhoedd.
Restoring our Fenland Heritage – the purchase and restoration of the Holmewood Estate	£16,851,774	£13,350,785	68	Cynnydd grant o £1,897,700 wedi’i ddyfarnu ym mis Mawrth 2013 i sicrhau 182 hectar arall o dir. Ystyriwyd hyn yn y cynigion gwreiddiol, ond dim ond newydd ddod ar gael mae’r tir.
Riverside Museum and Glasgow Museums Resource Centre Project (Cam 2)	£96,377,305	£20,650,000	100	Ers agor yr amgueddfa ym Mai 2011 mae niferoedd yr ymwelwyr wedi bod yn uchel. Cwblhawyd y prosiect ym mis Chwefror 2013.
Royal Albert Memorial Museum & Art Gallery Development	£19,126,003	£9,652,000	95	Disgwyl y taliad terfynol. Ers agor yr amgueddfa ym mis Rhagfyr 2011 mae niferoedd yr ymwelwyr wedi bod yn uchel.
The Royal Museum Project, Caeredin	£44,039,239	£17,762,000	100	Ers agor yr amgueddfa ym mis Gorffennaf 2011 mae niferoedd yr ymwelwyr wedi bod yn uchel. Cwblhawyd y prosiect ym mis Rhagfyr 2012.
Stonehenge Environmental Improvements Project	£21,619,387	£10,000,000	10	Y prosiect yn mynd rhagddo ar hyn o bryd ar y safle, gyda’r ganolfan ymwelwyr i’w chwblhau erbyn y gaeaf 2013.
The Temperate House Project	£32,330,148	£14,690,600	6	Dyfarnwyd grant ym mis Mawrth 2013.
The 21st Century Gallery in the Park: Extending Access to the Whitworth’s Collections	£12,545,059	£8,500,000	18	Cynnydd grant o £500,000 wedi’i ddyfarnu ym mis Hydref 2012, yn sgil tendrau yn dod i mewn ynglŷn â’r gyllideb. Yr holl gyllid partneriaeth wedi’i sicrhau erbyn hyn.
Tyntesfield (Bryste)	£29,561,000	£20,000,000	100	Cwblhawyd y prosiect ym mis Rhagfyr 2012.
York Minster Revealed	£18,295,155	£9,797,000	42	Gwaith wedi’i gwblhau i’r Cabidyldy. Gwaith cerrig a gwydro yn mynd rhagddo yn unol â’r rhaglen, a gwaith yn parhau ar yr ls-grofft sydd i fod i agor yn yr haf 2013.

1. O dan Erthyglau 5(1), 5(2) a 5(3) o Orchymyn Deddf Cysylltiadau Hiliol 1976 (Dyletswyddau Statudol) 2001, mae gan y Gronfa ddyletswydd i fonitro, drwy gyfeirio at y grwpiau hil y maent yn perthyn iddynt, ac adrodd yn flynyddol:
- a) niferoedd y:

• staff mewn swydd; ac

• ymgeiswyr ar gyfer cyflogaeth, hyfforddiant a dyrchafiad, o bob un o'r cyfryw grwpiau; a
- b) niferoedd y staff o bob un o'r cyfryw grwpiau sydd:

• yn cael hyfforddiant;

• yn elwa neu'n dioddef niwed o ganlyniad i weithdrefnau asesu perfformiad y Gronfa

• yn ymwneud â gweithdrefnau cwyno;

• yn destun gweithdrefnau disgyblu; neu'n

• dar fod cyflogaeth â'r Gronfa.

2. Canlyniadau gwaith monitro yn 2012–13

2.1 Staff parhaol mewn swydd ar 18 Ebrill 2013

Tarddiad ethnig	Cyfanswm
Affricanaidd	4
Asiaidd	1
Asiaidd Bangladeshaidd	1
Asiaidd Indiaidd	4
Asiaidd Pacistanaidd	2
Du Affricanaidd a Gwyn	1
Caribïaidd	5
Tsieineaidd Dwyreiniol	1
Asiaidd Arall	1
Du Arall	1
Ethnig Cymysg Arall	2
Arall	3
Gwyn	255
Cyfanswm	281

2.2 Ceisiadau am gyflogaeth yn 2012–13

Monitro gwybodaeth ymgeiswyr swydd, gan gynnwys ymgeiswyr mewnol, a ymgeisiodd drwy ein gwefan swyddi am 51 o swyddi gweigion a hysbysebwyd yn allanol, rhwng 1 Ebrill 2012 a 31 Mawrth 2013.

Tarddiad ethnig	Dychwelyd cals	Rhestr fer ar gyfer cyfwellad	Llwyddiannus mewn cyfwellad
Affricanaidd	76	0	0
Arabiaidd	1	1	0
Bangladeshaid	42	4	0
Prydeinig/Seisnig/ Gwyddelod o Ogledd Iwerddon/ Albanaid/ Cymreig	1,618	273	37
Caribïaidd	48	4	1
Tsieineaidd	15	2	0
Indiaidd	112	4	1
Gwyddelig	53	8	3
Heb ddatgan	450	55	8
Arall	29	1	0
Asiaidd Arall	17	3	0
Cymysg Arall	12	2	0
Gwyn Arall	63	8	0
Pacistanaidd	32	1	0
Gwyn ac Asiaidd	17	4	1
Gwyn a Du Affricanaidd	4	0	0
Gwyn a Du Caribïaidd	11	1	0
Cyfanswm	2,600	371	51

2.3 Niferoedd y diwrnodau hyfforddiant a fynychir gan staff

Dengys cronfa ddata'r Gronfa am hyfforddiant mewnol ein bod wedi bodloni ein nod polisi o sicrhau bod pob aelod o staff o bob grŵp hil wedi cael mynediad cyfartal i gyfleoedd hyfforddi a datblygu trwy gydol y flwyddyn.

2.4 Gweithdrefnau asesu perfformiad

Yn 2012, roedd 34 o gyflogeion gwyn y graddiwyd eu perfformiad yn rhagorol, ac roedd tri chyflogai o grwpiau hil eraill y graddiwyd eu perfformiad yn rhagorol. Ni wnaeth unrhyw gyflogeion ddioddef niwed o ganlyniad i weithdrefnau asesu perfformiad.

2.5 Ceisiadau am ddyrchafiad mewnol

Yn ystod 2012–13, cafodd chwe chyflogai gwyn eu dyrchafu'n barhaol yn fewnol, a chafodd pedwar cyflogai gwyn ac un cyflogai o grŵp hil arall eu dyrchafu dros dro yn fewnol.

2.6 Nifer y cyflogeion a fu'n ymwneud â gweithdrefnau cwyno yn ystod 2012–13

Ni chodwyd unrhyw gŵynion ffurfiol gan unrhyw gyflogeion yn ystod y cyfnod hwn.

2.7 Nifer y cyflogeion a oedd yn destun gweithdrefnau disgyblu yn ystod 2012–13

Ni fu unrhyw gyflogeion yn destun achos disgyblu ffurfiol yn ystod y cyfnod hwn.

2.8 Nifer y cyflogeion yn gadael cyflogaeth barhaol y Gronfa yn 2012–13

Cyflogeion gwyn	30
Pob grŵp hil arall	2

3. Dyletswyddau penodol

Caiff y dyletswyddau penodol ar gyflogaeth y mae'r Gorchymyn yn eu rhoi ar awdurdodau cyhoeddus, gan gynnwys y Gronfa, eu cynllunio i ddarparu fframwaith i fesur cynnydd mewn cyfle cyfartal yng nghyflogaeth y sector cyhoeddus. Fe'u hanelir hefyd at roi gwybodaeth fonitro i arwain mentrau a allai arwain at weithlu sy'n fwy cynrychioliadol o'r cymunedau y mae'n gweithio ynddynt a'u gwasanaethu.

Wrth hysbysebu recriwtio, mae'r Gronfa'n parhau i annog ceisiadau swydd gan grwpiau pobl dduon, Asiaidd a grwpiau lleiafrifoedd ethnig, gan gydnabod nad yw ei gweithlu eto'n cynrychioli amrywiaeth leol na chenedlaethol yn llawn.

information & publishing solutions

Cyhoeddwyd gan TSO (Y Llyfrfa) ac mae ar gael o'r ffynonellau isod:

Ar-lein

www.tsoshop.co.uk

Post, Ffôn, Ffacs ac E-bost

TSO

PO Box 29, Norwich, NR3 1GN

Archebion ffôn/Ymholiadau cyffredinol: 0870 600 5522

Archebion trwy'r Llinell Frys Seneddol am bris Lo-call: 0845 7 023474

Archebion ffacs: 0870 600 5533

E-bost: customer.services@tso.co.uk

Ffôn testun: 0870 240 3701

Y Siop Lyfrau Seneddol

12 Bridge Street, Parliament Square,

London SW1A 2JX

Archebion ffôn/Ymholiadau cyffredinol: 020 7219 3890

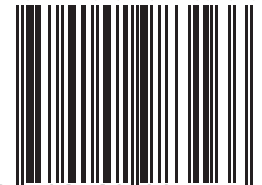
Archebion ffacs: 020 7219 3866

E-bost: shop@parliament.uk

I Y Rhyngrwyd: <http://www.shop.parliament.uk>

TSO@Blackwell ac asiantau achrededig eraill

ISBN 978-0-10-298316-6

9 780102 983166